

**TASFİYE TALEPNAMELERİNE GÖRE
YUNANİSTAN'DAN MÜBADİL OLARAK GELEN ROMANLARIN
SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE İSKÂNI**

ELMAS KÖÇKÜN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

Uşak, 2021

**TASFİYE TALEPNAMELERİNE GÖRE
YUNANİSTAN'DAN MÜBADİL OLARAK GELEN ROMANLARIN
SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE İSKÂNI**

Elmas KÖÇKÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

Uşak

Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Mart, 2021

ÖZET

TASFIYE TALEPNAMELERİNE GÖRE YUNANİSTAN'DAN MÜBADİL OLARAK GELEN ROMANLARIN SOSYO-EKONOMİK DURUMLARI VE İSKÂNI

Elmas KÖÇKÜN

Tarih Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ocak 2021

Danışman: Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

I. Dünya Savaşının sona erdiği 1918 yılında pek çok ülke barışa kavuşurken, Osmanlı coğrafyası emperyalist devletlerin işgallerine maruz kalmıştır. İşgallere karşı direnen Türk milleti, Sevr Antlaşmasını geçersiz sayarak, yerine daha onurlu bir antlaşma olan Lozan Antlaşmasını imzalamıştır. Milli Mücadelenin sona ermesi ile birlikte, Anadolu'dan Yunanistan'a giden Rumların sevk ve iskânı önemli bir sorun olmuştur. Her iki devletin de azınlık sorunlarıyla artık uğraşmak istememesi, zaten fiilen büyük oranda gerçekleşmiş olan nüfus mübadelesini gündeme getirmiştir. Lozan görüşmelerinin hemen başında gerçekleşen mutabakat sayesinde Türkiye'de yaşayan Ortodoks Rumlar ile Yunanistan'da yaşayan Müslümanların mübadeleye tabi tutulması kararlaştırılmıştır.

1923 yılında kararlaştırılan Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi, sadece Türkiye ve Yunanistan'ı ilgilendiren tarihi bir olay değildir. Mübadeleye nedenleri ve sonuçları açısından baktığımızda, birçok toplumu çeşitli yönleri ile derinden etkilediği görülmektedir. Mübadeleden etkilenen toplumlardan birisi de Romanlardır. Yunanistan'da yaşayan Romanlar, Müslüman kimliklerinden dolayı mübadeleye dâhil edilmiştir.

Çalışmamızda, nüfus mübadelesine dâhil edilen Romanlara ait tasfiye taleplerini ile Romanların sevk ve iskânına ilişkin arşiv belgeleri esas alınmıştır. Tasfiye taleplerinde Romanlar, Osmanlı merkez ve yerel bürokrasisinin kullandığı ‘Kıpti’ kelimesi ile ifade edilmiştir. Tarihi coğrafya göz önüne alındığında, mübadeleye tabii tutulan bu grubu nitelendirmek için, Roman kelimesinin daha uygun olacağını düşündük ve çalışmamızda *Kıpti* yerine *Roman* ifadesini kullandık.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Tezimizin birinci bölümünde; 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi öncesinde yaşanan gelişmeleri, mübadele sürecini, Roman, Çingene, Kıpti kelimelerini anlamları, Romanların mübadeleye dâhil edilme süreci ve bu süreci etkileyen unsurlar hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Tezimizin ikinci bölümünde; Mübadeleye dâhil edilen Romanlara ait Tasfiye Taleplerini esas alarak sosyal ve ekonomik durumlarına dair bir dizi tespitte bulunmaya çalıştık. Mübadeleye tabii tutulan Romanlara ait 271 adet tasfiye taleplerini inceleyerek Romanların geldikleri şehir ve kasabalar, gayrimenkul durumları/miktarı, geçim kaynakları ve meslekleri, isimleri, hanelerin gelir durumu vb. konularda tablolar oluşturarak bilgileri yorumlamaya çalıştık.

Üçüncü bölümünde; iskân belgelerini, TBMM tutanaklarını ve temel başvuru kaynaklarını inceleyerek, mübadeleye tabii tutulan Romanların iskân durumlarını analiz etmeye çalıştık. Romanların iskân edildikleri bölgelerde yaşadıkları sosyo-ekonomik problemleri, yer değişikliği taleplerini, meslekleri dâhilinde dükkân ve arazi taleplerini, mesleklerine göre iskân edilme isteklerini, firar, iç göç sorununu ve konulara yönelik yapılan yasal düzenlemeleri ele almaya çalıştık.

İncelediğimiz belgelerin ışığında Romanların nüfuslarına, mesleklerine, Yunanistan’daki yaşamlarına, Türkiye’ye getirildikten sonraki durumlarına dair tespitlerimiz doğrultusunda, Türkiye tarihi içerisinde de şekillenmiş olan Roman tarihine katkı sağlamayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Roman, Kıpti, Çingene, Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi, İskân

ABSTRACT**SOCIO-ECONOMIC STATUS AND SETTLEMENT OF ROMA FROM
GREECE IN LINE WITH THE LIQUIDATION DEMANDS**

Elmas KÖÇKÜN

History Department

Usak University Graduate Education Institute, March 2021

Advisor: Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ABSTRACT

While many countries achieved peace in 1918, when World War I ended, the Ottoman geography was subjected to the occupation of the imperialist states. Resisting against occupations, the Turkish nation declared the Sevres Treaty invalid and signed the Treaty of Lausanne, which was a more honorable treaty. With the end of the War of Independence, the dispatch and settlement of Greeks from Anatolia to Greece became an important problem. The fact that both states do not want to deal with minority problems any longer has brought the population exchange, which has already taken place to a large extent, on the agenda. Through reconciliation that took place at the beginning of the Lausanne negotiations with the Muslims living in Greece Orthodox Greeks living in Turkey it has decided to undergo exchanges.

Agreed in 1923 to Greek-Turkish population exchange is not only a historic event which concerns Greece and Turkey. When we look at the exchange in terms of its causes and consequences, it is seen that many societies are deeply affected by its various aspects. One of the societies affected by the exchange is Roma. Roma living in Greece were included in the exchange due to their Muslim identity.

In our study, the liquidation requests of the Roma included in the population exchange and the archive documents regarding the dispatch and settlement of the Roma were taken as basis. In the liquidation requests, the Roma were expressed with

the word "Kıpti" used by the Ottoman central and local bureaucracy. Considering the historical geography, we thought that the word Roma would be more appropriate to describe this group subjected to exchange, and we used the term Roman instead of Coptic in our study.

Our study consists of three parts. In the first part of our thesis; We tried to give information about the developments before the 1923 Turkish-Greek Population Exchange, the exchange process, the meanings of the words Roma, Gypsy, Coptic, the inclusion process of the Roma and the factors affecting this process.

In the second part of our thesis; Based on the Liquidation Claims of the Roma included in the exchange, we tried to make a series of determinations regarding their social and economic conditions. By examining 271 requests for liquidation of Roma people who were subjected to exchange, the cities and towns where Roma came from, their real estate status / amount, livelihoods and occupations, names, income status of the households, etc. We tried to interpret the information by creating tables on the subjects.

In the third part; We tried to analyze the resettlement situation of Roma who were subjected to exchange by examining the settlement documents, TBMM minutes and basic reference sources. We tried to deal with the socio-economic problems of the Roma in the regions where they are resettled, their demands for relocation, their demands for shops and land within their professions, their desire to be settled according to their professions, the problem of escaping, internal migration and legal regulations regarding the issues.

We examined in the light of the documents of the Roma population, their profession, their life in Greece, in line with our determination about the next case having been brought to Turkey, which has been shaped in the history of Turkey, we also aim to contribute to the Roman history.

Keywords: Roma, Kıpti, Gypsy, Turkish-Greek Population Exchange, Settlement

ÖNSÖZ

Hiçbir toplumun tarihi, yakınındaki diğer toplumlardan bağımsız şekillenmemiştir. Büyük devletler tarih yazarken yalnız kendi tarihini yazmaz, bünyesinde bulunan diğer toplulukların da tarihini yazar, onların tarihini etkiler. Tarihi olaylar ise bünyesinde birçok sosyolojik durumu barındırmaktadır. Günümüz tarih yazımlarında sosyolojik hususlar dikkatlice ele alınmaktadır, birbirinden bağımsız düşünülemez bu iki disiplin ışığında; Türkiye Cumhuriyetinin yeni kurulduğu bu dönemde, geçirdiği evreleri mübadele olayı üzerinden Romanlar özelinde incelemeye çalıştık.

Çalışmamız Türkiye Cumhuriyeti tarihi içerisinde şekillenmiş olan Roman tarihine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Büyük devletlerin bünyelerindeki öteki topluluklar için yarattığı birçok olumlu-olumsuz durum söz konusudur 1923 Türk-Yunan Nüfus mübadelesi örneği de tam da bu duruma bir örnek olarak tarafımızdan işlenmiştir.

Çalışmamıza öncelikle Mübadil Romanlara ait bilgi ve belgeleri derleyip literatür çalışması yaparak başladık. Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivinde ve TBMM arşivinde yaptığımız taramalar neticesinde tespit ettiğimiz belgeleri edindik. Transkripsiyonunu yaptığımız belgelere ek olarak konumuz ile alakalı kitaplar, makaleler, tezler, tutanaklar, gazeteler, anı ve hatıratları da incelemeye çalıştık. Tezimizden türettiğimiz Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadeleye Tabi Tutulan Roman Toplulukların Sosyal ve Ekonomik Durumu adlı makalemiz Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler dergisinin 2020 yılı 4. Cilt, 2. Sayısında yayımlanmıştır.

Tez konumu seçerken ve seçtikten sonraki araştırma yöntemlerinin belirlenmesinde öneri ve tavsiyeleriyle yol gösteren tez danışmanım Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN hocama teşekkür ederim. Ayrıca desteklerinden dolayı Sinan ŞANLIER'e, yüksek lisans eğitimimde ve sonrasında benden arkadaşlıklarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili Safiye DİKMEN ve Jale KEYVANOĞLU'na, yazdıklarımı okumaktan imtina etmeyen ve beni destekleyen sevgili dostum Şeyda Şilan OKALİN'e teşekkürü borç bilirim.

Elmas KÖÇKÜN

İzmir-2021

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Ad, Soyadı :Elmas KÖÇKÜN

Doğum Yeri/ Tarihi

Lisans Eğitimi :UŞAK ÜNİVERSİTESİ FEN EDEBİYAT
FAKÜLTESİ, TARİH BÖLÜMÜLisansüstü Eğitimi :UŞAK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ, TARİH ANABİLİM DALI

Yabancı Dil :İNGİLİZCE

İletişim

e-posta

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
KISALTMALAR	x
TABLO LİSTESİ	xi
RESİM LİSTESİ	xii
GRAFİK LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: TÜRK-YUNAN NÜFUS MÜBADELESİ.....	4
1.1. LOZAN GÖRÜŞMELERİ VE TÜRK-YUNAN NÜFUS MÜBADELE SÜRECİ.....	4
1.2. KIPTİ, ÇİNGENE, ROMAN KELİMELERİNİN TARİHİ- COĞRAFYASINA GÖRE İNCELENMESİ.....	10
1.3. ROMANLARIN MÜBADELEYE DÂHİL EDİLMESİ	15
2. BÖLÜM: TASFİYE TALEPNAMELERİNİN MUHTEVİYATI.....	18
3. BÖLÜM: ROMAN MÜBADİLLERİN SEVK VE İSKÂNI	31
3.1. MÜBADELE TALİMATNAMESİNE GÖRE İSKÂN SÜRECİ VE MUHTELİT MÜBADELE KOMİSYONU	31

3.2. ROMAN MÜBADİLLERİN SEVK VE İSKÂNİ	35
SONUÇ.....	47
KAYNAKÇA	49
EKLER.....	64

KISALTMALAR

A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.m.	: Adı geçen makale
A.g.t.	: Adı geçen tez
Bknz.	: Bakınız
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
C.	: Cilt
Der.	: Derleyen
Ed.	: Editör
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
Nr.	: Numara
S.	: Sayı
s.	: Sayfa numarası
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Roman Mübadillerin Tasfiye Talepnamelerinde Yer Alan Diğer Bilgileri

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Gemilerle Nakledilen Mübadiller

Resim 2: Editör Roller Tarafından Üretilen Kartpostal

GRAFİK LİSTESİ

- Grafik 1:** Roman Mübadillerin Geldikleri İller
- Grafik 2:** Roman Mübadillerin Yerleşim Yerleri
- Grafik 3:** Roman Mübadillerin Gayrimenkullerine İlişkin Kayıtlar
- Grafik 4:** Roman Mübadillerin Sahip Oldukları Hayvanların Cins ve Miktarları
- Grafik 5:** Roman Mübadillerin Hane Durumları
- Grafik 6:** Roman Mübadillerin Mesleklerine Göre Dağılımı
- Grafik 7:** Roman Mübadillerde Şahıs Adları/ Erkek İsimleri
- Grafik 8:** Roman Mübadillerde Şahıs Adları/ Kadın İsimleri
- Grafik 9:** Roman Mübadillerin Malları Karşılığında Belirlenen Maddi Değer Biçimleri
- Grafik.10:** Kuruş Cinsinden Para Değerleri
- Grafik.11:** Altın Cinsinden Verilen Para Değerleri
- Grafik 12:** Roman Mübadillerin Tapu Durumu
- Grafik 13:** Roman Mübadillerin Tapu Kaydı

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Rum ve Türk Ahalinin Mübadelesine Dair Mukavelename

Ek 2: Mübadil Roman topluluklara Ait Bir Tasfiye Talepnamesi ve Transkripsiyonu

Ek 3: Roman Mübadillerine Tasfiye Talepnamelerinde Yer Alan Bilgiler

GİRİŞ

Osmanlı Devletinin son yılları, birbiri ardına sıralı savaşlarla geçmiştir. Bu savaşlar, Osmanlı'nın hem siyasi varlığını hem de ekonomisini derinden sarsmış ve onu sona doğru sürüklemiştir. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali ile başlayan süreç, Balkan Devletlerinin Osmanlı Devletine karşı oluşturdukları ittifak sonucu gelişen Balkan Savaşları ile devam etmiştir. Akabinde gelişen I. Dünya Savaşı, Milli Mücadele dönemi ve Lozan Antlaşması, Anadolu ve Balkan coğrafyasında sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan zaruri değişimlere sebep olmuştur.

19. ve 20. Yüzyıl başlarına Göç Tarihi açısından bakıldığında, birçok farklılığı bünyesinde barındırdığı görülmektedir. Osmanlı Devletinin giderek zayıflaması ve toprak kaybetmesi bu farklılıklara yön vermiştir. Osmanlı sınırlarından ayrılan topraklardan Anadolu'ya Kafkasya, Kırım, Balkan, Afrika ve Arap topraklarından yoğun bir göç gerçekleşmiştir. Bu göçleri şekillendiren savaşlar; 1853-1856 Kırım Savaşı, 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi (93 Harbi), 1912-1913 Balkan Savaşları şeklinde sıralanmaktadır. Bu savaşlardan sonra Milli Mücadele evresini başarılı bir şekilde atlatan ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyet Döneminde de göçler devam etmiştir.

Balkan Savaşları Türkçülük fikrinin gelişimini hızlandırmış, siyasetin ağırlığının Anadolu'ya verilmesine neden olmuş, ulus temelli bir devlet yapısının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Nüfus politikası ve iskân siyaseti bu temelde ilerlemiştir. Balkan Savaşları sonrası Doğu Trakya, Osmanlı Devletinin Avrupa'daki son toprak parçasını oluşturmuştur. Balkanların kaybedilmesi, Anadolu'yu batıdan gelebilecek tehlikelere açık hale getirmiştir.¹

Osmanlı kontrolünden çıkan yerlerdeki Müslümanlar Anadolu'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göçlerin en önemli sebebi, etnik ve dini farklılıklarından dolayı dışlanmaya ve baskıya maruz kalmış olmalarıdır. Balkanlardan Anadolu topraklarına göç, mübadele temelinde iki süreçte gelişmiştir. İlk mübadele, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti arasında olmuştur. Balkan Savaşları sonrasında, Osmanlı'nın Balkanlar'da bulunan topraklarının büyük bir bölümünü kaybetmesi ve bu topraklarda bulunan Müslüman nüfusa baskı yapılmasına neden olmuştur. İttihat ve

¹ Seyfi Yıldırım, 'Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikaları Çerçevesinde Göç ve Göç Politikaları', *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2016, S.24, s.275-277.

Terakki yönetimi, elde kalan topraklarda homojen nüfus oluşturma faaliyetleri yürütmüştür. Balkan Savaşları süresince ve sonrasında Osmanlı aleyhinde faaliyetlerde bulunan unsurların tasfiyesi öncelikli konu haline gelmiş, hem Osmanlı hem de Bulgaristan'ın gündemi olmuştur. Akabinde İstanbul Antlaşması'nın (29 Eylül 1913) gizli protokolüne göre Türk ve Bulgarlar, mübadeleye tabi tutulmuştur.² İstanbul Antlaşması ek protokolüne göre, mübadelenin yürütülebilmesi adına karma bir komisyon kurulmuş ve bu komisyon göçmenlerin geride bıraktıkları malların değerlendirilmesi, tasfiye edilmesi sorumluluğunu üstlenmiştir. Konu ile alakalı görüşmeler neticesinde 2-15 Kasım 1913 tarihleri arasında Edirne'de bir antlaşma imzalanmıştır. Muhtelit Komisyonda 6 Türk ve 9 Bulgar bulunmuş, komisyonun çalışmaları ile yapılan mübadele neticesinde; Bulgaristan'dan 48.570 Müslüman, Türkiye'den 46.764 Bulgar yer değiştirmiştir. Balkan Savaşları sonrasında başta Türk ve kendisini Türk'le özdeşleştirilen Boşnak, Pomak, Arnavut ve Çingenerin de içinde bulunduğu çok sayıda Müslüman göçmen, Trakya ve Anadolu topraklarına gelerek Muhacirin Müdüriyeti tarafından belirlenen bölgelere yerleştirilmiştir. Ancak Anadolu'ya göç eden Çingenerden/Romanlardan bazıları Müslüman olmadığından göçmen olarak kabul edilmemiştir.³ I. Dünya Savaşının başlaması, komisyonun çalışmalarını sonlandırmasına sebep olmuştur. Bu mübadele, Türkiye ve Yunanistan'ın 1923 yılında yapacağı zorunlu nüfus mübadelesine emsal teşkil etmiştir.

I. Dünya Savaşının sona ermesiyle birlikte, Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütarekesi imzalanmıştır. Mütareke, beraberinde barışı getirmemiş, Anadolu coğrafyası İtilaf Devletleri tarafında işgal edilmeye başlanmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında İtilaf Devletleri arasında yapılan gizli antlaşmalarla İtalyanlara bırakılan Ege Bölgesi, İngiltere'nin bölgede güçlü bir İtalya yerine Yunanistan'ı tercih etmesi nedeniyle, Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali, işgal sırasında yaşanan katliamlar ve işgalin genişlemesi, Türk halkının silaha sarılmasına neden olmuştur. Mustafa Kemal Paşanın öncülüğünde gelişen Milli Mücadele hareketi, Anadolu'daki direniş hareketini örgütleyerek, işgalci güçlerin

² Veysel Öngül, 'Balkan Savaşları Sonrasında Rumeli'den Anadolu'ya Göçler', Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2016, s.28-29.

³ Fuat Dündar, 'İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası (1912-1913)', İletişim Yayınları, 2002, s.23.

lkeden kovulmasını sağlamıştır. 23 Nisan 1920 tarihinde Ankara'da TBMM'nin açılması ile başlayan süreç, beraberinde yeni devletin kurulmasını sağlamış, İstanbul merkezli Osmanlı idaresi tarihe karışmıştır.

26 Ağustos 1922 tarihinde başlayan Büyük Taarruz sonunda, Türk ordusu 9 Eylül 1922 tarihinde İzmir'e girmiştir. Yunan ordusu Anadolu'yu terk etmiş, 11 Ekim 1922 tarihinde imzalanan Mudanya Mütarekesi ile birlikte İtilaf Devletleri ile Ankara idaresi arasında ateşkes imzalanmıştır.

Türk ordusunun üstün başarısı nedeniyle perişan bir şekilde geri çekilen Yunan ordusu, beraberinde büyük bir Rum nüfusunu da İzmir'e doğru sürüklemiştir. İşgal sürecinde Yunan ordusu ile işbirliği yapan ve yüzlerce yıl birlikte yaşadıkları Türklere yönelik düşmanca tutum içine giren Rumlar, bölgenin tekrar Türk hâkimiyetine geçmesinden sonra kendilerine yönelik intikam hareketlerinden korktukları için Anadolu'yu terk etmeye çalışmışlardır. İzmir, eşme, Bandırma limanına toplanan binlerce Rum, bulabildiği bütün imkânları kullanarak Yunanistan'a g etmiştir.

Yunanistan, bir yandan kendisi için büyük bir felakete sonuçlanan Küçük Asya Felaketinin yaralarını sarmaya, sorumlularla hesaplaşmaya çalışırken diğer yandan da, nüfusuna oranla büyük bir göçmen kitlesi ile karşı karşıya kalmıştır. Göçmenlerin iskân edilmesi, ihtiyaçlarının karşılanması, tekrar üretici duruma getirilmesi, Yunanistan için hem ekonomik hem de siyasi önceliği olan temel sorunlardan biri haline gelmiştir. Anadolu'dan gelen Rumları yerleştirmek için Yunanistan'da yaşayan Türklere yapılan baskılar ve Türklerin ge zorlanması, sorunun Türkiye ile Yunanistan arasında bir krize dönüşmesine ve uluslararası bir mesele haline gelmesine neden olmuştur. Balkan coğrafyasında meydana gelen savaşlar ve gler sebebiyle devletler, bölgenin sosyolojik yapısını derinden etkileyecek kararlar almıştır. Bölgede savaşlar sırasında meydana gelen ayrılıkçı hareketler de halkların ayrışması gerektiği fikrini doğurmuş ve bu durum büyük devletleri harekete geçirmiştir.

1. BÖLÜM: TÜRK-YUNAN NÜFUS MÜBADELESİ

1.1. LOZAN GÖRÜŞMELERİ VE TÜRK-YUNAN NÜFUS MÜBADELE SÜRECİ

11 Ekim 1922 tarihinde imzalanan Mudanya Mütarekesi ile silahlar susmuş, barışı sağlayacak diplomasi hamleleri başlamıştır. İtilaf Devletleri ile Türkler arasında barışın tesis edilebilmesi için Lozan'da bir konferans toplanması kararlaştırılmıştır. Lozan'da, Türkiye'yi temsil eden heyete İsmet (İnönü) Paşa başkanlık etmiştir. Heyette; Dr. Rıza Nur Bey, Hasan Bey (Saka), bazı mebuslar, ordudan üst düzey yetkililer, öğretim üyeleri, hukuk danışmanları, basın danışmanları yer almıştır. Lozan görüşmeleri, Türk tarafının kayıtsız şartsız bağımsızlık talebinde ısrar etmesi sebebiyle uzun sürmüş ve zorlu geçmiştir. İtilaf Devletlerinin bakış açısı Sevr'i yumuşatıp kabul ettirmek iken Türk tarafının barış görüşmelerine bakış açısı, savaş alanında elde edilen galibiyetin anlaşma ile onaylanmasıdır.⁴ Lozan Konferansı hayli çetin geçmiş ve birçok anlaşmazlıklar olmuş, 20 Kasım 1922'de başlayan görüşmeler 4 Şubat 1923'de kesilmiştir. Lozan konferansının ilk görüşmelerinde çözüme bağlanan en önemli konu nüfus mübadelesi olmuştur.

Genel olarak "göç", ortaya çıkan farklı sebepler doğrultusunda insanların yerleşik oldukları bir ortamdan başka bir ortama yerleşme amacıyla yer değiştirmeleri olarak tanımlanmıştır. Bir göç türü olan Mübadele ise; gelişimi ve etkileri açısından en çok ilgi çeken tarihsel bir süreç olmuştur. Mübadeleyi, öteki göç olaylarından ayıran en belirgin özellikler ise anlaşmalara dayalı, karşılıklı ve zorunlu oluşudur⁵.

Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti), savaş sonucu ortaya çıkan göçmen sorununu incelemek için, Norveçli Doktor Fridjof Nansen'i görevlendirmiştir. Türk ve Yunan taraflarıyla görüşen Nansen, her iki ülkenin de mübadeleyi istediğini Milletler Cemiyeti'ne bildirmiştir. Nansen, mübadelenin kaçınılmaz olduğunu görmüş ve raporunda azınlıkların çabuk ve etkili bir şekilde mübadelesinin, nüfus ve iktisadi problemlerin çözümü için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Lozan'da, bu

⁴ Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir, 'Lozan Barış Konferansı'nın İlk Aşaması ve Konferansın Kesintiye Uğradığı Dönemde Yunanistan', *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 2013, S.53, s.140.

⁵ Kemal Arı, 'Türk Roman ve Öyküsünde Mübadele', *Tarih ve Günce Dergisi*, 2017, Cilt.1, S.1, s.6.

sorunları çözüme kavuşturmak için 30 Ocak 1923’de Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Antlaşması yapılmış ve her iki ülkede yaşayan halkın bir kısmının değiş-tokuş yapılacağı kararı alınmıştır. Aslında, Lozan Sözleşmesi, Lord Curzon’un sık sık ifade ettiği deyimıyla ‘halkların ayrışması’ için yasal çerçeveyi oluşturmuş ve uygulanmaya başlanmıştır. Yeni olmayan bu süreç Anadolu kıyılarının nüfus yapısını değiştirmiştir.⁶

Görüşmeler sonunda, 30 Ocak 1923 tarihinde Türkiye ile Yunanistan arasında, “*Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol*” imzalanmıştır. İsmet (İnönü), Dr. Rıza Nur, Hasan (Saka), E.K Venizelos ve D. Cadamano’sun imzalarını taşıyan Protokole göre; İstanbul Rumları ve Batı Trakya Müslümanları haricinde Türkiye topraklarında yerleşmiş Rum Ortodoks dinine mensup Türk uyrukları ile Yunanistan topraklarında yerleşmiş Müslüman Yunan uyruklarının zorunlu mübadelesine karar verilmiştir.⁷ 30 Ekim 1918 tarihinden önce İstanbul’a yerleşmiş (etablis) bulunan bütün Rumlar ve 1913 tarihli Bükreş Antlaşması’nın koymuş olduğu sınır çizgisinin doğusundaki bölgeye yerleşmiş tüm Müslümanlar, mübadele kapsamı dışında tutulmuştur.⁸

1 Mayıs 1923 tarihi itibarıyla, zorunlu mübadeleye başlanmıştır. Protokol doğrultusunda mübadillerin hiç biri, Türk Hükümetinin izni olmadıkça Türkiye’ye ya da Yunan Hükümetinin izni olmadıkça Yunanistan’a dönüp yerleşemeyecektir.⁹

Halkların mübadelesinde önemsenen kıstas sadece dini kimlikler olmuştur. Mübadele; homojen nüfus oluşturma, ekonomik kaygılar ve yine nüfus politikaları doğrultusunda hazırlanmıştır. Böylece her iki ülkede de dinsel çeşitliliğin yerini etnik-dilsel birlik almıştır. Ayrıca nüfus mübadelesine, buldukları ülkenin etnik-kültürel topluluğu dışında kalan gruplar da dâhil edilmiştir. Örneğin Yunanistan’a Türkçe konuşan Karamanlı Ortodokslar göç ettirilirken, Türkiye’ye de Rumca, Arnavutça, Ladino, Bulgarcanın yanı sıra Ulah, Slav ve Roman dilleri konuşan Müslüman topluluklar göç ettirilmiştir.¹⁰ Diğer bir deyişle Cumhuriyet dönemi yöneticilerinin uyguladığı göç ve nüfus politikasındaki temel amacı; kültür temeline

⁶ Fahriye Emgili, ‘Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinin Türkiye Cumhuriyeti’nin Milli İktisadının Oluşumundaki Etkisi’, *TSA*, 2018, S.3, s.31.

⁷ Kemal Arı, *Büyük Mübadele, Türkiye’ye Zorunlu Göçler*, Türk Tarih Vakfı Yayınları, 1995, s.1.

⁸ İsmail Soysal, *Türkiye’nin Siyasal Antlaşmaları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2000, s.185.

⁹ İ. Soysal, *a.g.e.*, s.185-186.

¹⁰ Nurşen Gürboğa, ‘Türk-Yunan Mübadelesi ve Devletin Mübadil Romanlara İlişkin Söylem ve Politikaları’, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.9,S.1, s.110.

dayanan Türk millî kimliğine sahip, sosyal ve kültürel yönden ortak değerlere sahip bir toplum yaratma düşüncesidir. Göçle gelen kitlelerin buna önemli ölçüde katkıda bulunacağı, böylece sosyal ve kültürel açıdan aynı özellikleri gösteren toplulukların, Anadolu'da birleşmesi sağlanarak Osmanlı döneminde yaşanan ayrılıkçı hareketlerin önüne geçileceği düşünülmüştür.¹¹

Sözleşmede;

- ‘Göçmen’ (emigrant) teriminin 18 Ekim 1912 tarihinden sonra göç etmesi gereken ya da göç etmiş bulunan tüm gerçek ya da tüzel kişileri kapsayacağı,
- Mübadele uygulamasında her iki halkın da mülkiyet haklarına ve alacaklarına hiçbir zarar verilmeyeceği,
- Mübadilin gidişine herhangi bir engel çıkarılmayacağı,
- Zanlı ya da suçu kesinleşmiş kişilerin kovuşturma yapan ülke yetkililerine teslim edileceği,
- Göç edenlerin bırakıp gidecekleri ülkenin uyrukluğunu yitireceği, vardıkları ülkenin topraklarına ayak bastıkları andan itibaren o ülkenin bir vatandaşı olacağı,
- Göç edenlerin her çeşit taşınır mallarını yanlarında götüreceği ya da bunları taşımak için yardım alabileceği, bunun için de giriş çıkış vergisinden muaf tutulacağı,
- Her iki ülkenin Karma Komisyonun önerisi üzerine taşıma işlerinde en geniş kolaylıklar sağlanmaya çalışılacağı,
- Taşınabilen malların hepsini veya bir bölümünü beraberlerinde götüremeyecek olan mübadillerin, mallarını o bölgede bırakabileceği, yerel yetkililerin de malların dökümünü ve değerini tutanak ile ilgili mübadilin eşliğinde belirleyeceği,
- Tutanakların dört örnek olarak düzenleneceği; bunların yerel yetkililere, karma komisyona, hükümet yetkilisine ve mübadile verileceği, ifade edilmiştir.

Milletler Cemiyetinin kontrolüyle Muhtelit Mübadele Komisyonu kurulması kararlaştırılmıştır. Bu komisyon, kendine alt komisyonlar oluşturmuş ve yetkilerini kendi belirlemiştir. Tasfiye edilecek mallara, haklara ve çıkarılara yönelik tüm

¹¹ S. Yıldırım, a.g.m., s.275.

itirazlar Karma Komisyonun kesin hükmüyle kararlaştırılmıştır. Komisyon; taşınamayan mallara değer biçmiş, bu malların bulunduğu ülkeye ve mübadile borç tutarını belirten bir açıklama belgesi oluşturup vermiştir. Mübadelenin uluslararası anlaşmalar ve müzakereler kısmı halledilmiş, uygulanma sürecini yürütmek için aşağıdaki birimler oluşturulmuştur.

- Sevkiyat ve Nakliyat Şubesi
- Muhacirin Şubesi
- İaşe Şubesi
- İskân ve Emakin Şubesi
 - İmar Müdüriyet-i Umumiyesi ve ona bağlı olarak; Muamelat Şubesi, İnşaat ve Tamirat Şubesi, Heyet-i Teftişiyeye, Muhasebe Şubesi Müdüriyeti, İhsaiyat ve Memurin Şubesi, Evrak ve Muhaberat Şubesi, Hıfzıssıhha Mütahassıslığı Şubesi

Resim 1: Gemilerle Nakledilen Mübadiller

(**Kaynak:** Taşkın Deniz, 'Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinden Türkiye', Türkiye Göç Araştırmaları Dergisi, 2014, Cilt. 181, S.181, s.195.)

Mübadillerin yaz aylarına kadar tamamen Türkiye'ye getirilmeleri düşünülmüş, bir an önce getirilip üretim aşamasına geçmeleri istenmiştir. Mübadiller bulabildikleri araçlar ile kıyı kentlere ulaşmıştır. Kentten gelenler genel itibariyle şimendifer kullanmış, kırsal kesimden gelen çiftçi aileler ise hem hayvanlarını hem mallarını yanlarında getirmek için eşek, at ya da öküz arabalarını kullanmıştır. Dolayısıyla şartlar kırsaldan gelen mübadiller için daha da zor olmuştur. Selanik, Kavala ve Girit Adasındaki; Kandiye, Hanya ve Resmo gibi kentler irkab (yükleme ve bindirme) iskeleleri olarak seçilmiş, mübadillerin vapurlara bindirilmeden önce

Yunanistan'ın neresinde ne işle uğraştığını teker teker belirtmeleri istenmiştir. Bu bilgileri kapsayacak düzenli çizelgelerin ve raporların hazırlanmasında kişilerin beyanları esas alınmış ve götürülecekleri yerler listelenmiştir. Kimin hangi bölgeye yerleşeceğine karar veren vekâlet, uygulamada bu listeleri esas almış, kişilerin başka yerlere yerleşmeleri olanaksız olduğu için bazı mübadiller haklarından vazgeçmişlerdir. Kendi olanakları ile yerleşim ve geçim kaynağı aramış olan mübadillerin bazıları pişman olup iskân alanına geri dönmek istemişlerdir. Bu durum pek çok sorunu beraberinde getirmiş göç göçü doğurmaya devam etmiştir.¹²

Taşıma işi genel itibariyle Türk vapurları ile gerçekleşmiş, az sayıda mübadil de tren yoluyla nakledilmiştir. Vapurların kapasiteleri ve kontrolü İstanbul Liman İdaresi tarafından yapılmış ve buna göre raporlar tutulmuş yine bu raporlara göre hareket edilmiştir.¹³ Taşıma ücretini mübadilin karşılaması istenmiş fakat indirimli tarifeler de uygulanmıştır. Ayrıca çocuklar ücrete tabii tutulmamış, parası olmayan mübadilin ücretini de Mübadele İskân ve İmar Vekâleti karşılamıştır. Taşıma işini, Seyr-i Sefain İdaresi ve Milli Şirketler yapmıştır. Vapura binilmeden önce tüm sağlık kontrollerinin ve aşılarnın yapılması gerekli görülmüş, sağlık kontrolleri Hilal-i Ahmer Cemiyeti ile devletin görevlendirdiği sağlık memurları tarafından yapılmıştır. 17 vapur sürekli olarak iki devletin arasında mübadilleri getir-götür yapmıştır. Bazı vapurların ulaşımı zorlayan vaziyetlerinden dolayı yolculuk hoş olmayan anılara da sebebiyet vermiştir, bu durum dönemin gazetelerine 'köhne' vapurlar söylemi ile yansımıştır¹⁴. İndirme iskeleleri; Tuzla, İznik, Samsun, İzmir, Antalya ve Mersin'dir. Bunların dışında gerekli görüldükçe Çeşme, Erdek, Ayvalık iskeleleri de kullanılmıştır. Bu vapurlar sadece Türk-Müslüman mübadilleri değil Türkiye'den Yunanistan'a gidecek olan göçmen mübadilleri de taşımıştır. Mübadilin elinde bulunan belgeler aşağıda sıralanmıştır.

- Aile Kimlik Belgesi,
- Aşı Belgesi,
- Tasfiye Talepnamesi,
- Mübadil Yunanistan'da iken müsadere edilen malların beyanatı.

¹² Ercan Çelebi, 'Mübadillerin Yunanistan'daki Mal Kayıtları ve Muhtelit Mübadele Komisyonu Tasfiye Talepnamelei' *ÇTTAD*, V/12, 2006 s. 37-40.

¹³ Serdar Gürçay, 'Lozan Mübadelesinin Etkileri: Çatalca Örneği', *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2019, S.15, s.280

¹⁴ Arı, a.g.e., s.19, 20, 21.

1.2. KIPTİ, ÇİNGENE, ROMAN KELİMELERİNİN TARİHİ-COĞRAFYASINA GÖRE İNCELENMESİ

Tezimize konu olan grubun hangi ismi aldığını netleştirebilmemiz için bu topluluklara verilmiş isimleri veya aynı isimler içinde değerlendirilen ama birbirinden farklı olan topluluklar hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Öncelikle, Çingeneler ya da Çingene topluluklar dediğimizde çok geniş bir kitleyi ifade ettiğimizi ve bu hitabın gelişmesi, bu toplulukların iradesinin aksine, hâkim toplumların iradesi olduğunu belirtmek gerekir. Birçok adlandırmaya maruz kalan bu toplulukların tarihleri, anayurtları, göçleri ve göç nedenleri ile alakalı doğru veya yanlış birçok teoriden bahsedilmekle birlikte, bazı teoriler yeni araştırmalar doğrultusunda değişmiştir. Örneğin, anayurtlarının Mısır değil de Hindistan olduğu tezi 18. yüzyılla birlikte kabul görmeye başlamış, araştırmalar ve çalışmalar bu görüşe göre şekillenmiştir.¹⁵ Bu hususta öncelikle kullanacağımız ismin netleştirilmesi ve bunun yanı sıra kullanılan bu isimlerin tarihi-coğrafya açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Yaygın bir şekilde görülen teorilerin bazıları şunlardır;

İranlı tarihçi-şair Firdevs'inin Şehname adlı eserinde; İran-Hindistan ilişkilerinden dolayı M.S. 4 ve 5. yy'da, binlerce müzisyenin bölgeden batıya doğru götürülerek İran'a getirildiği anlatılmaktadır¹⁶. Bu toplulukların İran'dan sonra Anadolu, Kafkaslar ve Ortadoğu üzerinden Balkanlara ve Avrupa'ya vardıkları bütün araştırmacılar tarafından kabul gören bir yaklaşım olmuştur.¹⁷

Bir diğer teori de 9.yüzyılda Gazneli Mahmut'un (971-1030) Sind ve Penjap bölgelerini işgali sırasında sayısız Hintliyi esir aldığı bilinmekte olup Hindistan'ı fetheden Müslümanlar tarafından, Romanların köle olarak alıp ülkelerine götürülmesidir¹⁸.

Anayurtlarını terk etmeleriyle birlikte tarih sahnesinde görülmeye başlayan Romanların, Batı kaynaklarında yer almaları çoğunlukla 13.-14. yüzyılların sonrasında ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu kaynaklar daha çok yerel yöneticilerin

¹⁵ Donald Kenrick, *Çingeneler Ganj'dan Thames'e*, Homer Kitabevi, İstanbul, 2006, s.13.

¹⁶ Şerîfî Şehnâme Çeviren: Zuhâl Kültürâl – Latif Beyreli, Türk Dil Kurumu (4 cilt), Ankara 1999.

¹⁷ Ali Arayıcı, *Çingeneler*, Ceylan Yayınları, 1999, s.30.

¹⁸ Ali Rafet Özkan, *Türkiye Çingeneleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000, s.12.

ve idarecilerin koyduğu yasaları, hukuki düzenlemeleri içermektedir.¹⁹ Osmanlı belgelerine yansması ise 15. yüzyılla birlikte hukuki düzenlemelerle başlamış, zaman içinde belgelerin sayısı binlere kadar ulaşmıştır²⁰.

Tezimizde Roman kelimesi ile tanımladığımız topluluklar tarihte ulusal ve yerel düzeyde Rom, Manush, Sinti, Kalo, Kalderaş, Çingene, Roman, Kıpti, Mıtrıp, Peripatetik²¹, Abdal, Poşa, Karaçi... vb. sayısız isimlerle tanımlanmışlar²². Bu kelimelere ayrıca ilave edilebilecek yerel düzeyde yüzlerce isimler de bulunmaktadır. Ancak Çingene, Roman ve Kıpti kelimelerinin açıklamasını kısaca vermekle yetineceğiz.

Çingene kelimesinin İncelenmesi

Çingene kelimesinin kökenine ve türevlerine dair birçok varsayım mevcuttur; Çangar, Çigani Zingara, Tsigan, Otsigan, Zigeuner, Cygan, Cigani, Cingarus, Tsiganes, Gitano, Gitane, Cigano, Zingar, Çeng, Zengitana, Athingoni vb.²³ Bu topluluklar Anadolu'ya geldiklerinde bölgede Bizans hâkimiyeti mevcuttu ve Bu topluluklar halk tarafından Çingene kelimesinin karşılığı olan Athingoni olarak tanımlandılar, öyle değerlendirildiler. Athingoni; pis, ikinci sınıf, işe yaramaz, yanına yaklaşılmaz, dokunulmaz anlamına gelmektedir. Bu kelime sadece, Hindistan'dan göçen ve Çingene olarak adlandırılanlar için değil aynı zamanda Yahudiler için de kullanılmaktaydı.²⁴

Türkiye'de Çingeneler; Abdal, Arabacı, Beyzade, Cano-Cono, Dom/Lom/Rom, Elekçi, Esmir vatandaş, Gurbet/Gurbeti, Karaçi, Karaoğlan, Kıpti,

¹⁹ Marushiakova, Elena-Popov, Vesselin, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Çingeneler*, Homer Kitabevi, 2006, s.30.

²⁰ Sinan Şanlıer, 'Hukuki Düzenlemeler Işığında Osmanlı Çingeneleri', *Doğu Kütüphanesi Yayınları*, 2013, s.10.

²¹ Egemen Yılıgür, *Roman Tütün İşçileri*, Ayrıntı Yayınları, 2015, s.21.

²² Donald Kenrick, 'Historical Dictionary of Gypsies', *The Scarecrow Press*, 2007, s.30 https://www.gitanos.org/documentos/1.1-KEN-his_HistoricalDictionaryoftheGypsies.pdf (erişim tarihi 02.01.2021).

²³ İsmail Altınöz, *Osmanlı Toplumunda Çingeneler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2013, s. 17-19.

²⁴ Dictionary of Byzantium, *The Oxford Dictionary of Byzantium* (editörler. Alexander P. Kazhdan, Alice-Mary Talbot), Athingoni maddesi, Oxford University Press, New York 1991, s. 223. <https://www.docdroid.net/FzrTqxX/oxford-dictionary-of-byzantium-3-volumes-1991-pdf#page=3> (erişim tarihi: 01.01.2021).

Lülü, Mango, Mutrib/Mıtrıp, Poşa, Roman, Sepetçi, Teber, Todi adlarıyla anılmaktadırlar²⁵. Türki Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlüğe göre Çingene;

İsim: Hindistan'dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk, Çingen. Kıpti, Roman.

İsim: Bu topluluktan olan kimse, Çingen, Kıpti, Roman, şeklinde açıklanmıştır.

Kubbealtı Sözlüğünde ise Çingene; i. (< Çingâne)

1. Menşeleri kesin olarak bilinmeyip Hindistan'dan çıktıkları sanılan, çalgıcılık, falcılık, ayakkabı boyacılığı yapmak ve elek, ızgara, maşa, çiçek gibi şeyleri satmakla geçinen, bütün Avrupa'ya yayılmış, çoğu göçebe topluluk, Kıptî, Roman.

2. Bu topluluğa mensup kimse:

3. Arsız, açgözlü.

4. Hasis, cimri²⁶, şeklinde açıklanmıştır.

Kıpti kelimesinin İncelenmesi

Kıpti kelimesine Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlükte verilen cevap;

Özeli (kıpti), Arapça Kıbtî

İsim, eskimiş Mısır halkından olan kimse, Çingene

Kubbealtı Sözlüğünde ise Kıpti; KIPTÎ – KIBTÎ

(كَيْطِيَّة) sıf. ve i. (Ar. Kıbtî > Kıbtî “eski Mısır halkından anlam kaymasıyla Kıbtî) Çingene²⁷, şeklinde açıklanmıştır.

XVIII. yüzyılının sonuna kadar Çingene toplulukların Mısır'dan geldiklerini düşünerek Kıpti anlamını da taşıyan Batı literatüründe Gypsy, Egyptian ve Gitano gibi isimler verilmiştir ancak yapılan dil çalışmaları bunun aksini göstermiş Hindistan kökenli bir kavim oldukları görülmüştür²⁸. Kıpti kelimesi bu toplulukların Mısır'dan geldikleri düşüncesi ile Mısır'ın kadim halklarından biri olan Kopt'lardan

²⁵ Hüseyin Yıldız, ‘Türkçede Çingeneler İçin Kullanılan Kelimeler ve Bunların Etimolojileri’, *Dil Araştırmaları Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, 2007, s.1.

²⁶ <http://lugatim.com/s/%C3%87%C4%B0NGENE> (erişim tarihi: 01.01.2021).

²⁷ <http://lugatim.com/s/KIPT%C3%8E%E2%80%93KIBT%C3%8E> (erişim tarihi: 01.01.2021).

²⁸ Angus Fraser, *Çingeneler*, Homer Kitabevi, 2005, s. 169-170.

türetilmiştir²⁹. Bir başka açıdan baktığımızda, Mısır olarak telaffuz ettiğimiz ülkenin batı dillerindeki ismi Egypt'dir. Buradan hareketle kelimeyi incelediğimizde –egypt, gypt, kopt, kıpti- Kıpti kelimesine ulaşmaktayız. Tartışmalı anlamlar içeren gypsy kelimesi de bu Kıpti kelimesinin türevidir. Hemen belirtelim daha çok Anglosakson (İngiliz, Amerikan vb.) dillerinde kullanılan Gypsy kelimesinin Türkçe söylenişi ya da Türkçeye çevrilmiş hali Çingene değil, Kıpti olmak durumundadır. Ayrıca Gypsy kelimesinin içeriği ile Çingene kelimesinin içeriği de aynı değildir. Türkiye'de Çingene kelimesi ile saydığımız gruplara kıyasla Gypsy kelimesi ile saydığımız gruplar daha fazladır, özellikle İngiltere'de dilleri İngilizce olan fakat Çingenelere benzer yaşam koşullarını seçmiş olan gruplar da Gypsy olarak tanımlanmıştır.³⁰

Roman kelimesinin İncelenmesi

Roman kelimesine Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlükte verilen cevap; İsim, Çingene³¹.

Kubbealtı Sözlüğünde ise Roman; i. (< Çingene. rom) Çingene: “Roman müziği”³², olarak izah edilmiştir.

Tezimize konu aldığımız Roman toplulukların köken ve anayurt sorununa ilişkin sonuç verici bir yaklaşım, lisanları üzerinden hareket etmektir. Bu topluluklar Hint-İran dil grubu içerisinde yer almaktadır. Türkiye'de de bu dil hâkimdir ve yerel lehçeleri kullanılmaktadır. Sanskritçenin Phen ve Bhen lehçeleri kullanan topluluklar daha önce de bahsettiğimiz gibi Dom, Lom ve Rom gruplardır. Hint-Avrupa dil grubu içinde yer almalarının yanı sıra dillerinde Farsçadan geçmiş çok fazla kelime mevcuttur. İçerisinde Türkçe, Kürtçe, Ermenice, Rumca vb. dillerden kelimelerin bulunması ise var oldukları coğrafyadan ve dilin canlı oluşundan kaynaklanmaktadır.

²⁹ M. Tayyip Gökbilgin, *Çingene Maddesi*, Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi, Cilt:3, İstanbul, 1963, s. 424-426.

³⁰ Thomas Acton, *Gypsies in the United Kingdom*, Patrin Web Journal <https://www.oocities.org/~patrin/ukroma2.htm> (erişim tarihi: 01.01.2021).

³¹ <https://sozluk.gov.tr/>

³² <http://lugatim.com/s/Roman> (erişim tarihi: 01.01.2021).

Resim 2: Editör Roller tarafından üretilen kartpostal, Selanik'te Roman kızlarını göstermektedir. Kartpostal 1910'lu yıllara tarihlenebilir. (Kaynak: Sinan Şanlıer'in Özel Arşivi)

Türkiye'de Roman kelimesinin geçtiği kaynaklara baktığımızda hem Roman hem Türk edebiyatı için klasik olan 'Osman Cemal Kaygılı'nın 1942 yılında yayımlanan 'Çingeneler' isimli kitabı örnek gösterebilir. 21. sayfasında şunlar ifade edilmiştir;

'...bizim bütün çingenelerin adı Rom'dur; Ne yana gitseniz, Çingenelerin hepçğine birden Rom denir... Çingene adı sonradan uydurmadır... Hani ya kendi aramızda biz öyle biliriz...

-Ya Todi ne demek ?

-Todi Çingene demek ya... Amma sanırım o da yine sonradan konmadır. Bizim aslımız Rom'dur. Ve ki konuştuğumuz bile de Romca'dır'.³³

Dünya Klasiklerinden vereceğimiz örnek ise kuşkusuz Aleksander G. Paspati'nin 'Osmanlı Çingeneleri Üzerine Bir Etüd' isimli kitabıdır. Kitabın 462 ve 463. Sayfalarında Rom-Roma-Roman kelimelileri için açıklayıcı bilgiler bulunmaktadır.³⁴

İncelememize konu olan tasfiye taleplerinde Roman topluluklar, Osmanlı merkez ve yerel bürokrasisindeki yazışmalara paralel olarak, "Kıpti" kelimesi ile ifade edilmiştir. 1926 ve 1934 yıllarında meclis oturumlarında üzerinde

³³ Osman Cemal Kaygılı, *Çingeneler*, Bilgi Yayınevi, 1972. s.21.

³⁴ Alexander G. Paspati, ' *Etudes Sur Les Tchinghamians Ou Bohemiens De Le'Empire Ottoman*, Imprimerie Antoine Koromela, 1870, s.462-463.

epey tartışılan İskân Kanununda yurttaşlığa alınmayacaklar sıralanırken “göçebe” lafzıyla birlikte “Çingene” adı da kullanılmıştır. Bu ayırım bize o dönem bürokrasinin Kıpti adını genel olarak ülkedeki yerleşik Roman toplulukları kapsayacak şekilde kullanırken, Çingene adını, bu dönemde daha çok asayiş sorunu olarak görülen gezginci Roman toplulukları da içine alacak şekilde kullandığını göstermektedir. Tezimize konu aldığımız topluluklar, çok geniş bir kapsamla geçmişte olduğu gibi günümüzde de birçok isimle tanımlanmıştır. Bu durum resmi kayıtlara da yansıdığı biçimiyle çoğu kere bir karışıklığa yol açmıştır. Hem kendi ifadelerinden, hem de kaynaklardan yola çıkarak çalışmamızda Roman tanımının (Roman mübadiller) kullanımını tercih edilmiştir.

1.3. ROMANLARIN MÜBADELEYE DÂHİL EDİLMESİ

30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan sözleşmenin ilk iki maddesine baktığımız zaman mübadelenin ne boyutlarda gerçekleşeceğini ve ne amaçlandığını görebiliyoruz.

1. Madde de; Türk topraklarında yerleşmiş Rum Ortodoks dininden Türk uyrukları ile Yunan topraklarında yerleşmiş Müslüman dininden Yunan uyruklarının, 1 Mayıs 1923 tarihinden başlayarak, zorunlu mübadelesine girişilecektir. Bu kimselerden hiç biri, Türk hükümetinin izni olmadıkça Türkiye'ye ya da Yunan Hükümetinin izni olmadıkça Yunanistan'a dönerek orada yerleşemeyecektir.
2. Madde de; Birinci Maddede öngörülen mübadele: a) İstanbul'da oturan Rumları (İstanbul'un Rum ahalisini); b) Batı Trakya'da oturan Müslümanları (Batı Trakya'nın Müslüman ahalisini) kapsamayacaktır. 1912 Kanunuyla sınırlandırıldığı biçimde, İstanbul Şehremaneti daireleri içinde, 30 Ekim 1918 tarihinden önce yerleşmiş (etablis) bulunan bütün Rumlar, İstanbul'da oturan Rumlar sayılacaklardır. 1913 tarihli Bükreş Antlaşması'nın koymuş olduğu sınır çizgisinin doğusundaki bölgeye yerleşmiş tüm Müslümanlar Batı Trakya'da oturan Müslümanlar sayılacaklardır.³⁵

Sözleşmenin birinci maddesine göre, mübadele edilecek olan halkların sadece dini kimliği esas alınmış, dilsel, etnik ve kültürel farklılıklar önemsenmemiştir. Yine aynı maddenin belirttiği mübadelenin zorunlu bir göç olması, gerek göçün kısa

³⁵ Soysal, *a.g.e.*, s.129.

sürede tamamlanmasını sağlamak için, gerekse demografik değişiklikler nedeniyle her iki ülkenin de yaşayacağı ekonomik sorunların bir ölçüde azaltılması düşüncesiyle öngörülmüştür. Mübadele kararı, toplumların dini bakımdan homojen duruma getirilmesi açısından gerek Türkiye'nin, gerekse Yunanistan'ın istekleri ve çıkarları doğrultusunda alınmıştır.³⁶ 19. yüzyılı fazlasıyla etkileyen milliyetçilik idealizmini uygulamaya koyan yeni ulus devletlerin bünyelerinde kendilerinden saymadıkları ya da olmayacaklarını düşündükleri kitleleri göç ettirme politikalarını, ileride azınlık sorunları ve ayrılıkçı eğilimlerle mücadele etmek istememeleri mübadele kararının alınmasında etkili olmuştur

Türkiye; Yunanistan'daki Romanlar ile Müslüman olma temelinde, kendi nüfus problemini çözmek ve onları emek gücü bağlamında kullanabilmek adına mübadeleye dâhil etmiştir. Rumların göçünün başladığı 1922 sonları ile nüfus mübadelesinin büyük ölçüde tamamlandığı 1924 sonları arasında yaklaşık 400.000 Yunanistan uyruklu Müslüman ile 1.200.000 Anadolu Rum'u, yaşadıkları toprakları terk ederek yeni yurtlarına yerleştirilmiştir. Her iki ülkede de dinsel çeşitliliğin yerini etnik-dilsel birlik almıştır. Ayrıca, mübadele sırasında Türkiye'ye Rumca, Arnavutça, Ladino, Bulgarcanın yanı sıra Ulah, Slav ve Roman dilleri konuşan çeşitli Müslüman topluluklar da göç etmiştir. Birkaç istisna dışında, Romanların mübadeleye dâhil edilmesine herhangi bir itiraz olmamıştır. Zonguldak Mebusu Halid Bey, 27 Ekim 1924 tarihinde Mübadele İmar ve İskân Vekâletine '*Rumca konuşan Kıptilerin*' Zonguldak'a gönderilme nedenlerini sormuştur. Sivas Mebusu Halis Turgut Bey de Sivas'a sevk edilen Kayalar muhacirleri arasında "*Türk'ten gayri Kıptiler de vardır. Bunlar niçin getirilmiştir? Bilmiyorum*", demiştir.³⁷ Oysa süreç içerisinde mübadele dışı bırakılan gayri Türk Müslümanlar olmuştur. Romanların mübadele dışı bırakılmamaları ve TBMM'de diğer gayri Türk unsurlar kadar tartışma konusu olmamalarının sebebi, örgütlü ulus hareketlerinin ya da milli kimlik bilinçlerinin olmamasıdır.³⁸ Zira, Balkanlarda yaşayan Roman toplulukları 14. yüzyılda hemen tüm Balkan coğrafyasına dağılmış, göçerler,

³⁶ Soysal, *a.g.e.*, s.130-146.

³⁷ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, İçtima: II, C. X, s. 34.

³⁸ Nurşen Gürboğa, 'Türk-Yunan Mübadelesi ve Devletin Mübadil Romanlara İlişkin Söylem ve Politikaları', *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, Cilt.9, S.1, s.14.

zanaatkârlar, kent yoksulları ve köylüler olarak Balkan halklarının bir parçası olmuştur.³⁹

19. Yüzyıla geri dönüp baktığımızda diğer Avrupa ülkelerine göre en geniş Roman nüfusu Osmanlı Balkanlarında, özellikle de Rumeli’de idi.⁴⁰ Tüm Balkan coğrafyasına dağılmış olan Romanlar bölgedeki egemen olan toplumun kültürüne adapte olmuş ve onların etkisinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Romanlar tarafından, ulus temelli bir başkaldırı olmamıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise Osmanlı Devleti, Roman göçmenlerin sınırlardan girişini ve içerdeki hareketliliğini düzenlemeye çalışmış; İstanbul’da ve çeşitli şehirlerde yeni “Çingene mahalleleri” kurarak gelenleri yerleştirmiştir. Ayrıca 1892 yılında Bursa’da iskân edilmiş olan 40 hanelik Rumelili Roman muhacirin oluşturduğu mahalleye “Davud Dede” adı verilmiş, mahalle için bir imam ve muhtar mührü istenmiştir.⁴¹ Romanlar, Osmanlı bünyesinde de coğrafi olarak dağınık durumda yaşamışlar, herhangi milliyetçi bir isyan teşebbüsünde veya teşekkülünde bulunmamışlardır. Bu durum Cumhuriyet kadrolarının gözünde onları siyaseten bir tehdit olarak görmekten uzak tutmuştur.

Romanların, 1923 mübadelesine kabul edilmelerini ve iskânlarını olağan kılan bir diğer unsur da, çoğunun yerleşik olmasıdır. Gerek Balkanlar’da, gerekse Doğu Avrupa’daki devletlerde Roman toplulukların yerleşik hayata geçirilmesine çalışılmıştır. Benzer şekilde Osmanlı Devleti’nin de göçer toplulukları iskân çabaları yerleşikliği arttırmıştır. Ancak Balkanlar’da özellikle 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyıl boyunca tarımın ticarileşmesi, çiftliklerin yaygınlaşması ve sanayileşme, Roman toplulukların emek piyasasına eklenmelerini ve yerleşik hayatın yaygınlaşmasını sağlamıştır.⁴²

³⁹Marushiakova, Elena-Popov, Vesselin, ‘ *Osmanlı İmparatorluğu’nda Çingenerler*’, Homer Kitabevi 2006, s.14-24.

⁴⁰Faika Çelik, ‘The Limits of Toleras: The Status of Gypsies (Roma) in the Ottoman Empire’, *Studies in Contemporary Islam*, 2003, s. 164.

⁴¹Faika Çelik, ‘Civilizing Mission” in the Late Ottoman Discourse: The Case of Gypsies’, *Oriente Moderno*, 2013, Cilt. 93, S.2, s.585.

⁴²Marushiakova, Elena-Popov, Vesselin, ‘ *Osmanlı İmparatorluğu’nda Çingenerler*’, Homer Kitabevi, 2006, s.43.

2. BÖLÜM: TASFİYE TALEPNAMELERİNİN MUHTEVİYATI

Mübadillerin beraberlerinde bulundurmamak zorunda olduğu en önemli belge tasfiye talepnameleri idi. 30 Ocak 1923 tarihinde Türk ve Yunan Halklarının Mübadelesine İlişkin İmzalanan Sözleşme ve Protokol gereği, Kasım 1923'ten itibaren Türkiye'nin birçok yerine mübadil yerleştirilmiştir. Mübadiller için, Türkiye'ye gelmeden önce Yunanistan'da bulunan ve terk ettikleri malların kaydedilmesi ve mal bildirim belgelerinin ekinde bulunan memleketleri ve iskân edildikleri idari birimleri gösteren belgeler hazırlanmıştır. Belgelerden biri olan tasfiye talepnamesi, 4 nüsha olarak hazırlanmıştır. Memurin-i mahalliye, muhtelit komisyona, mübadilin göç ettiği memleketin hükümetine ve kendisine verilmek üzere olarak düzenlenmiştir.

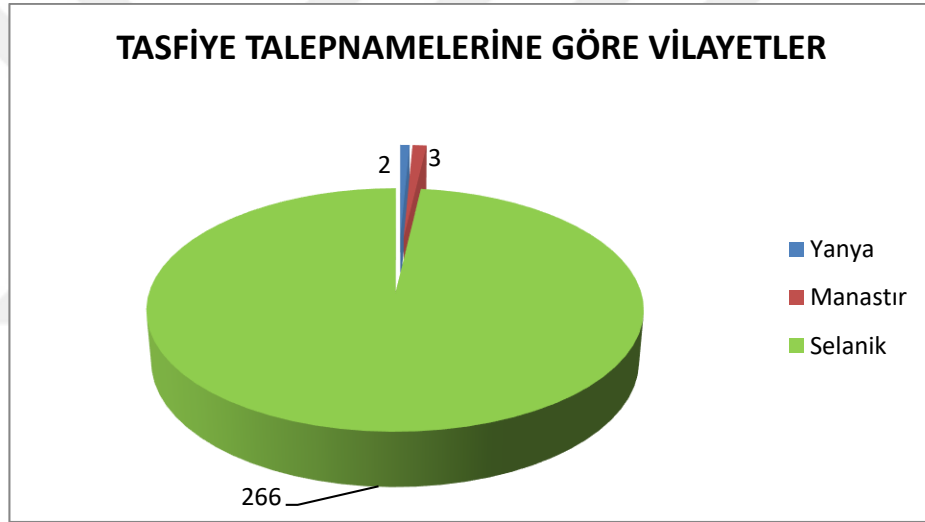
Tasfiye talepnamesinin birinci sayfasında: Kayıt numarası ve kayıt tarihinden sona *'ihtar'* başlığı altında *'eshab-ı müracaatın yanlışı veya mübalağalı bir beyanname vermesi durumunda kendi zararına olacağı'* belirtilmiş ve dilekçe sahibinin kimlik bilgilerine geçilmiştir. *Müstedî'nin Hüviyeti* başlığı altında sıra ile isim ve pederinin ismi, memleketi (*livası, kazası, şehri, karyesi*) sanatına ait bilgileri ihtiva eden ve dokuz sütundan oluşan bir cetvel bulunmaktadır. Bu cetveldeki sütunlarda yer alan bilgiler şunlardır; *Emlak ve arazinin cinsi, nevi, hane, mağaza, tarla, bağı bostan, mera, mesaha-i sathiyesi (dönüm, arşın, murabba-ı dönüm, evlek). Arazinin yetiştirdiği mahsulatın nevi (hububat, tütün, bağ) emlak ve arazinin bulunduğu yer (mahalle, mevkii, sokağın ismi ve numarası) emlak ve arazinin suret-i tasarrufu (ferah, intikal, hibe), tapu senetlerinin kimin adına mukayyet olduğu, emlak ve arazinin tapu senedinde mukayyet kıymeti (altın, Türk lirası hesabıyla) dördüncü sayfada ise müstedinin terk eylediği emlak-ı menkuleye ait olan cetvel bulunmaktadır. Bu cetvel mübadile ait eşya-i beytiyye (ev eşyaları) altın Türk lirası üzerinden mecmu kıymeti, hayvanat (adedi, cinsi, altın-tük lirası değeri). Beşinci sayfada kendilerini temsil ve hukuklarının müdafaası için vekâletname (ihtiyaç duyulan mübadiller için) ek sayfada da; müsadere edilen mal beyanı (Yunanlılarca daha önce varsa müsadere edilen mallarını belgelemeleri halinde) gösterilmiştir. Müsaderenin hangi tarihten itibaren (a) ve (b) cetvellerinde irade olunan emvallerin hangi tarihte müsadere edildiği belirtilmiştir. Müsadere edilen malların 1909-1914 seneleri zarfında varidat-ı senevisi miktarı ne idi (a) cetveli mucibince, malın değeri*

yazılmıştır⁴³. Belgenin altında, *tasdik tarihi* ve *imam, muhtar ve azalardan* oluşan tasdik heyeti imza veya mühürleri bulunmaktadır.⁴⁴

Çalışmamıza esas teşkil eden tasfiye talepnameleri, Cumhurbaşkanlığına bağlı Cumhuriyet Arşivinde muhafaza edilmektedir. Tasfiye talepnamelerinin yer aldığı 130.16.13.2 kodu ile başlayan fonda, Roman, Çingene, Kıpti kelimeleri ile tarama yaptığımızda karşımıza sadece Kıpti ifadesinin yer aldığı tasfiye talepnameleri çıkmaktadır. Kıpti kelimesinin yer aldığı 271 adet tasfiye talepnamesinin transkripsiyonu yapılarak, elde edilen bilgiler aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

Roman Mübadillerin Geldikleri İller

Grafik 1: Mübadil Roman Topluluklarının Geldikleri İller

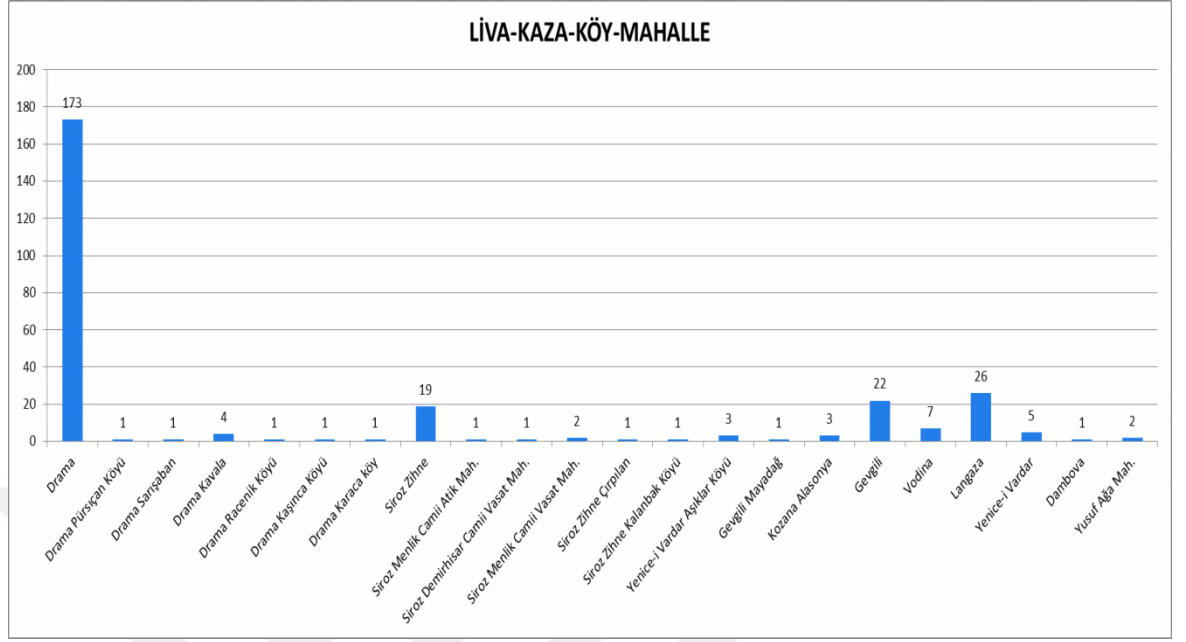
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2-Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 1'deki bilgiler dikkate alındığında, mübadele kapsamında gelen Roman topluluklarının 266 kişinin Selanik'ten, 3 kişinin Manastır'dan ve 2 kişinin Yanya vilayetinden geldiği görülmektedir.

⁴³ Ercan Çelebi, "Mübadillerin Yunanistan'daki Mal Kayıtları ve Muhtelit Mübadele Komisyonu Tasfiye Talepnameleri", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2006, Cilt.5, S.12, s.35-46.

⁴⁴ Necat Çetin, "Torbalı Nüfus Arşivi Atık Nüfus Esas Defter Kayıtlarına Göre Mübadil Kayıtları Üzerine İnceleme (1927-1932)", *Samsun Mübadele Ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Derneği Kültür Yayınları Serisi 7*, 2011, s.77.

Grafik.2: Roman Mübadillerin Geldikleri Yerleşim Yerleri

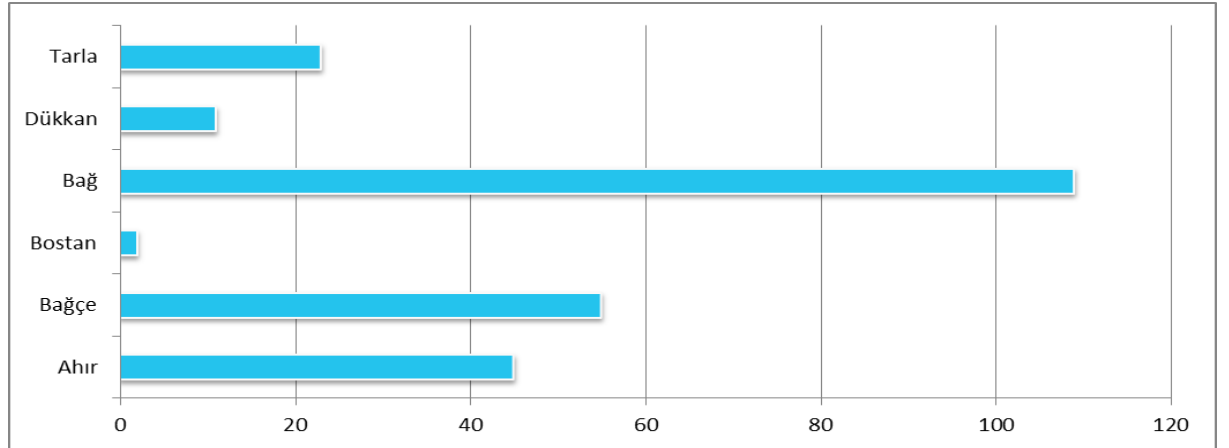

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 2'deki bilgiler incelendiğinde mübadele kapsamında gelen Selanik kökenli toplulukların daha çok şehir ve kaza merkezlerinde yaşadıkları, en çok Drama, Langaza, Gevgili, Siroz Kazalarından geldikleri görülmektedir. 19.yy'da Selanik, Drama, Kavala gibi merkezler, tarımsal ürün çeşitliliği ve deniz-demiryollarıyla dünya pazarları ile bağı olmasından dolayı, ticaretin ve tarımın hızla yaygınlaştığı bir bölge olmuştur. Selanik vilayetinde üzüm ve ipek kozasından sonra en fazla ekilen sanayi ürünü tütün idi. Mübadil Roman topluluklar içerisinde tütün işiyle ilgilenenlerin fazla olması, bu toplulukların Selanik bölgesinde yerleşmelerinde mesleki faaliyetlerinin etkili olduklarını göstermektedir.

Geçim Kaynakları/Meslek Durumları

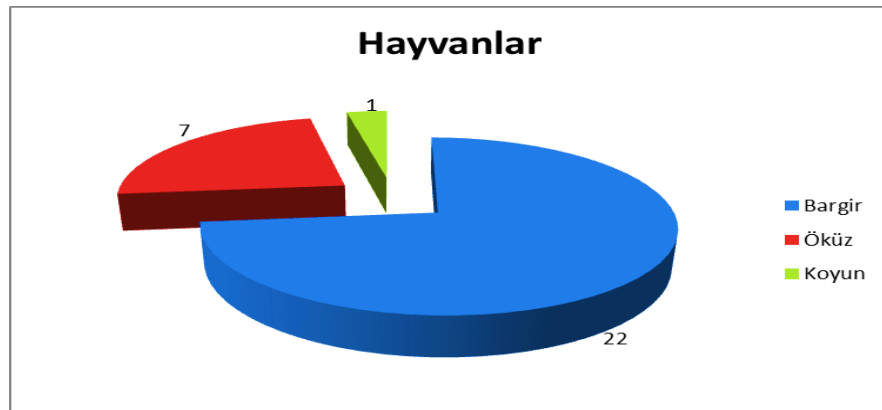
Grafik.3 Roman Mübadillerin Gayrimenkullerine İlişkin Kayıtlar

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 3’de yer alan bilgiler incelendiğinde en fazla sahip olunan gayrimenkullerin bağ, bahçe ve ahır olduğu görülmektedir. Tarlaya sahip olanların sayısının az olması, bu topluluklar arasında buğday, arpa, darı vb. tarım ürünlerinin az üretildiğini, tarımsal faaliyetlerin daha çok bağ ve bahçe tarımı ile sınırlı olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde dükkâna sahip olanların sayısının az olması, buldukları kazalarda esnaf olarak faaliyet gösteren Romanların sınırlı olduğunu göstermektedir.

Grafik 4. Roman Mübadillerin Sahip Oldukları Hayvanların Cins ve Miktarı

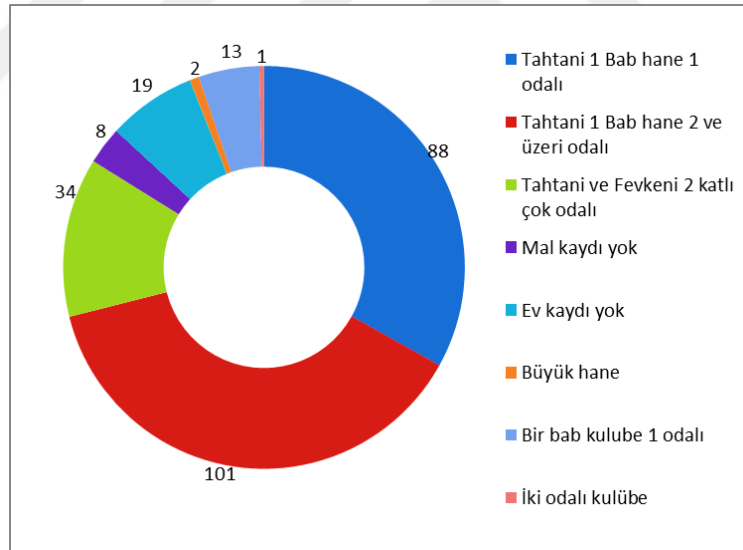
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 4’de yer alan hayvan sayılarına bakıldığında, Roman topluluklarda daha çok bargir (at) yetiştirildiği görülmektedir. Öküz ve tarla sayının az olması, tarıma dayalı faaliyetlerin ve bunu destekleyecek hayvan üretiminin az olduğunu göstermektedir. Yetiştirilen at miktarının fazla olması da, atın bir ulaşım aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılması ve daha çok bahçe-bağ gibi yerlerin sürülmesinde sınırlı sayıda kullanıldığını göstermektedir. Çok az sayıda koyun yetiştiriciliğinin olması, Roman topluluklar arasında hayvancılığın yaygın olmadığını ve daha çok kaza merkezlerinde yaşadıklarından koyun, keçi gibi hayvan yetiştiriciliğine ilgi göstermedikleri anlaşılmaktadır.

Belgelerde toplam 28 adet hayvana ilişkin kayıtlar yer alırken, 42 adet ahırın kaydedildiği görülmektedir. Bu da ahır sayısı ile hayvan sayısı arasında bir tutarsızlık olduğunu göstermektedir. Bu durum, hayvana sahip olmasa da, o dönemdeki evlerin pek çoğunda ahırın bulunmasından kaynaklanmış olmalıdır.

Hane ve Meslek Durumları

Grafik.5 Mübadil Roman toplulukların Hane Durumları

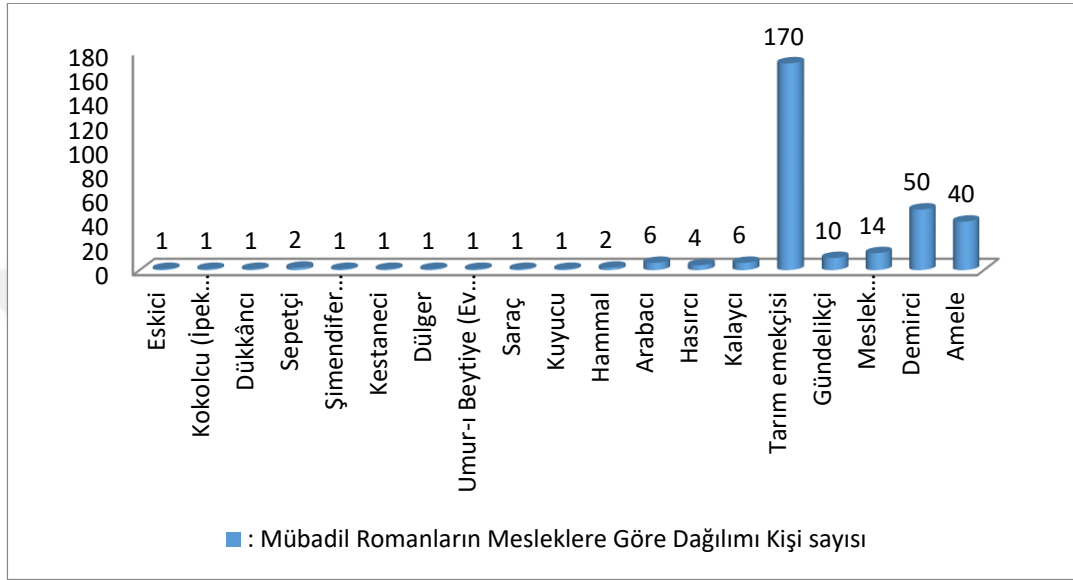

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Mübadillerin Yunanistan’da yaşamış oldukları ev/kulübe vb. yapıların hangisinin daha yoğunlukta ve kaç odalı olduğunu grafik 5’de gösterilmiştir. Buradaki bilgilerden yola çıkarak, mübadil Roman toplulukların en yaygın olarak kullandığı yapının tek katlı ve 2 odalı evler olduğu görülmektedir. Onu takip eden ise yine tek katlı ve tek odalı evlerdir. 2 katlı ve çok odalı evlerde ise üçüncü sırada yer almaktadır. Ayrıca kayıtlarda, 2 adet büyük haneye, 14 adet kulübeye rastlanmakta,

19 kişiye ilişkin kayıtlarda ise mesken bilgisi bulunmamaktadır. Bu durumda bu toplulukların büyük oranda yerleşik hayata geçtiklerini, iki hane dışında genelde tek katlı veya iki katlı evlerde oturdukları, gelir seviyelerinin birbirine yakın olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 6. Roman Mübadillerin Mesleklerine Göre Dağılımı

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 6'da bazı mesleklerin isimleri tam görünmemektedir bunlar; ipek böcekçiliği (ipek ipini elde edebilmek için uğraş verilen yetiştiricilik ve hazırlık aşaması), Şimendifer Kumpanyasında yol kavvaslığı (tren şirketinde, günümüzün güvenlik görevlisi anlamındadır), ev hanımı, meslek belirtilmemiş şeklindedir.⁴⁵

Belgelerde, 18 farklı meslekle ilgili bilgi verilmiştir. Mesleklere ilişkin bilgiler verilirken 16 mübadilde ikişer meslek, 3 mübadilde üçer meslek tanımlandığı görülmektedir. Her bir meslek ifadesini bir birim kabul ederek tabloya yansıtılmaya çalışılmıştır. Kayıtlara 1 kişi mecnun, 1 kişi misafir olarak kaydedilmiştir. Meslekler incelendiğinde en fazla tarımsal faaliyetlerde çalışanların olduğu görülmektedir. Daha önceki grafiklerde yer alan tarla, ahır ve hayvan sayıları dikkate alındığında, Roman toplulukların daha çok başkalarının tarlalarında ya da işletmelerinde çalışan tarım emekçisi durumunda olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 10 kişinin gündelikçi,

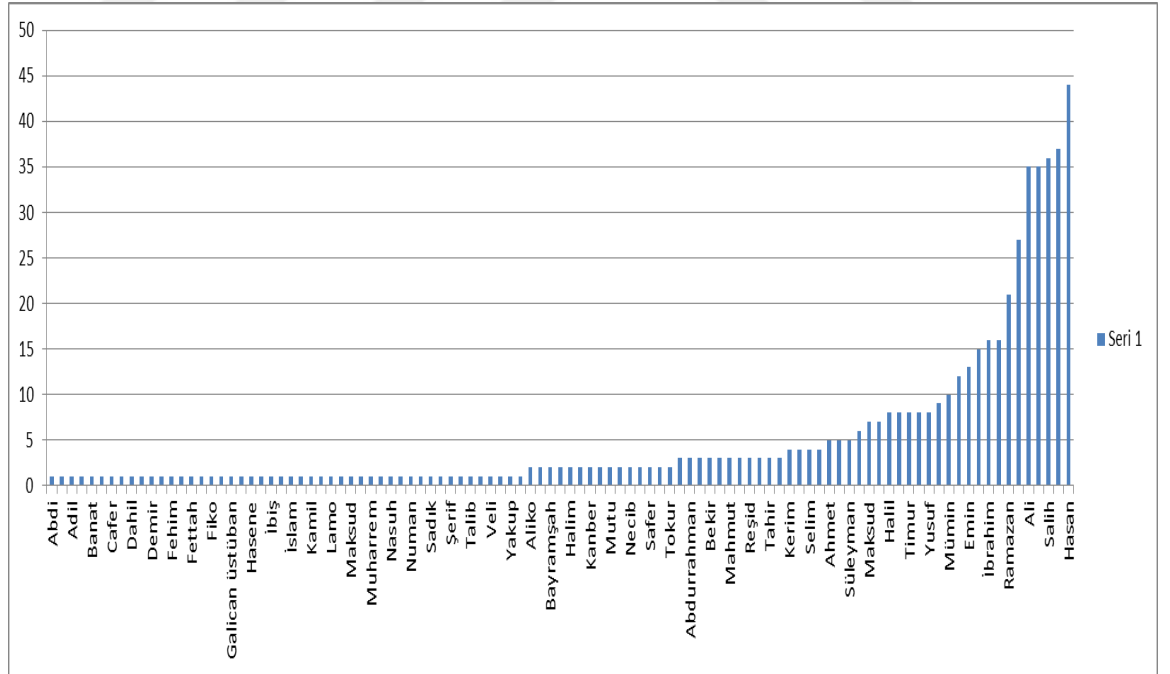
⁴⁵ Elmas Köçkün-Mehmet Karayaman, 'Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadeleye Tabi Tutulan Roman Toplulukların Sosyal ve Ekonomik Durumu', *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, S. 2, 2020, s. 151.

40 kişinin de amele olarak yazılması, mesleğini icra eden ya da kendi mülküyle üretim faaliyetlerine katılan kişilerin az olduğunu göstermektedir. Meslek grupları arasında 50 kişinin demircilikle uğraştığı görülmektedir. Bu mesleğin de, basit tarım aletlerinin yapımı ile ilgili olduğu görülmektedir. Ayrıca daha çok Romanların geleneksel mesleği olarak anılan kalaycılık, hasırcılık, sepetçilik gibi meslek sahiplerine ilişkin kayıtların da yer aldığı görülmektedir.

Belgeler incelendiğinde tütün işçilerinin yoğun olduğu görülmüştür. Bu durum buldukları bölgenin tarımsal yapısı ve dönemin konjonktürünün bir sonucudur. Roman mübadillerin bu iş kolundaki varlığı da mübadeledeki konumunu etkilemiştir. Roman mübadillerin geldikleri yerleri incelediğimizde genellikle tütün üretiminin ve işlenmesinin yapıldığı bölgeler olduğu görülmektedir. Drama, Kavala, Serez, Kozana, Kayalar, Langaza, Gevgili, Yenice-i Vardar, Sarışaban gibi. Ek olarak gelen mübadillerin 95.000 kadarı tütün işçisi olup ülkenin en çok ihtiyaç duyduğu halde yerleşim problemlerine en çok maruz kalan grup olmuştur.⁴⁶

Roman Mübadillerde Şahıs Adları

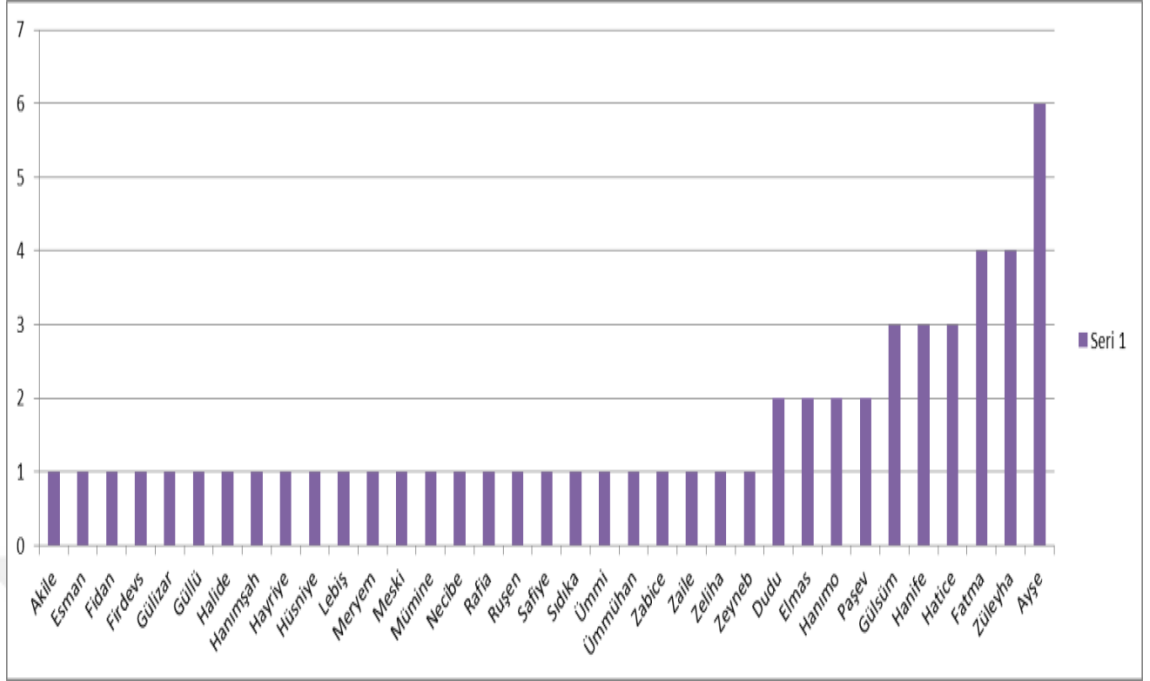
Grafik.7: Erkek İsimleri

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

⁴⁶ Cengizhan Halaçlı, 'Türkiye'de Tütün Üretiminin Gelişiminde Mübadillerin Yeri', *Tarih ve Günce Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, S.8, 2021, s.321.

Grafik.8 Kadın İsimleri

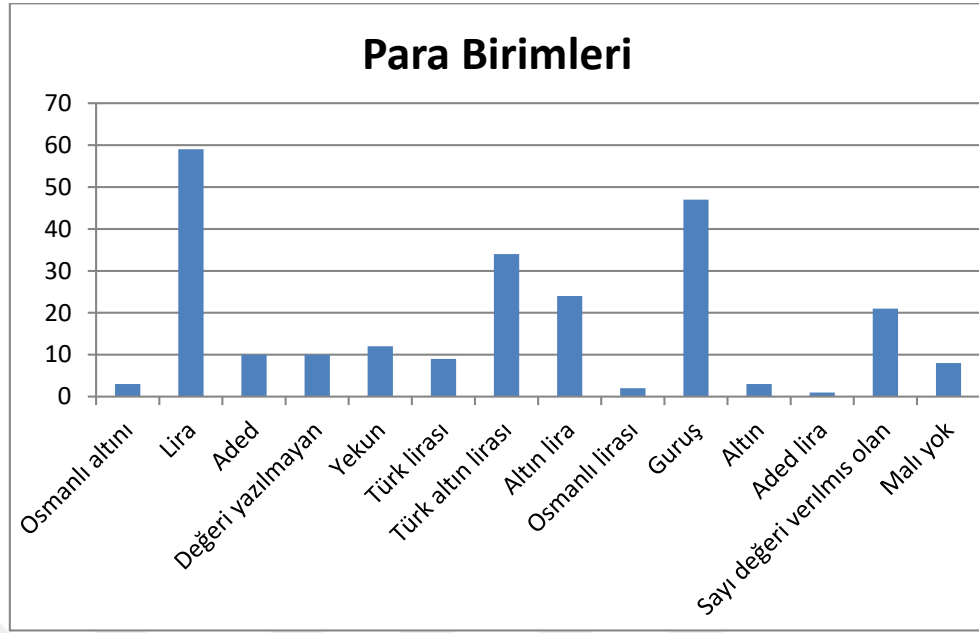
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

İncelediğimiz belgelerdeki kayıtlarda, kişilerin ebeveynlerine ilişkin bilgiler de kaydedildiği için, 539 kişinin ismi geçmekte olup bunlar içerisinde 103 adedi erkeklere, 35 adedi kadınlara ait toplam 138 farklı isim tespit edilmiştir. En çok geçen erkek isimleri Hasan (44 kez), Hüseyin (37kez), Salih (36 kez), Mehmet (35 kez)'tir. Arapçadan Türkçeye geçmiş Müslüman isimleri yanında Roman topluluklara özgü Lamo, Mutu gibi isimlerin de bulunduğu görülmektedir. İsimlerin çoğunluğunun Müslüman isimlerinden olması, mübadeleye tabi tutulan bu topluluklar arasında Türk/İslam geleneğinin yaygın olduğunu düşündürmektedir.

Belgelere 35 kadın ismine rastlanmıştır. En çok geçen kadın isimleri Ayşe (6 kez), Züleyha (4 kez), Fatma (4 kez), Hatice (3 kez), Hanife'dir(3 kez). Tespit ettiğimiz bu isimler Arapçadan Türkçeye geçmiş Müslüman isimleridir, bunların yanı sıra Roman kadınlarına özgü Lebiş, Paşev, Meski, Zabice gibi isimler de mevcuttur.⁴⁷

⁴⁷ Köçkün-Karayaman, a.g.m., s.152.

Grafik.9 Tasfiye Talepnamelerinde Geçen Para Birimleri

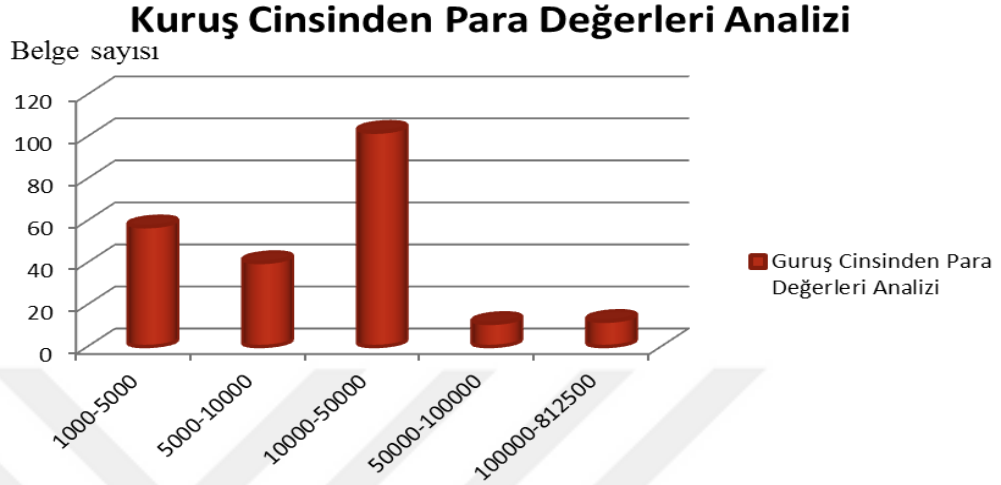
Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Roman mübadillere ait malların maddi olarak belgelere işlenmesi hayli karmaşık olmuştur. Bu karışıklığın nedeni, mübadillerin mallarını saymak ve kayıt altına almak için oluşturulan komisyonların yetersiz kalması nedeniyle, belgelerin oluşturulmasında mübadillerin beyanlarının esas alınması veya belgelerin mübadiller tarafından doldurularak komisyona imzalatılmasıdır. Belgelerde, ortak bir para birimi kullanılmadığı için farklı değerlerle ifade edilmiş olan para birimleri sayısal olarak şu şekildedir; Osmanlı altını 3, altın 2, lira 67, Türk lirası 9, Türk altın lirası 5, altın lira 27, Osmanlı lirası 2, adet lira 2, aded 17, kuruş 52, sadece sayı değeri ile ifade edilen 20 ve mal kaydı olmayan 8 belge bulunmaktadır. Ortak bir değer üzerinden ifade edilmediği için günümüz değerlerine ilişkin bir yorum yapılamamıştır.(Ayrıntılı bilgiler ekler kısmında verilen ve belgelerin Transkripsiyonu içeren tabloda bulunmaktadır. Bkz. Ek.3)

Grafik.9'da görüldüğü gibi belgelere mal değeri birçok farklı biçimde belirtilmiştir. Aşağıda verdiğimiz grafiklerde ise belirtilen farklı değerler kuruş ve altın olarak iki değerde analiz edilmeye çalışılmıştır. Belgelerde verilen farklı değerleri bir değerde toplarken dikkat ettiğimiz husus, aynı bölgede kayda alınmış belgelerin verileri olmuştur. Ayrıca lira olarak toplanan değerleri kuruş cinsine

çevirirken Cumhuriyet döneminde olan hesaplamalar dikkate alınmış; 1 Lira = 100 kuruş olarak çevrilmiştir.⁴⁸

Grafik.10 Kuruş Cinsinden Para Değerleri

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Altın harici verileri kuruş olarak topladığımızda en az girilen değer 1.000 kuruştur. En yüksek girilen değer ise 815.000 kuruştur. Ortalama en çok girilen değer ise 10.000 ile 100.000 kuruş arasında değişmektedir.

1.000 kuruş olarak girilen değerde bulunan mallar;

- Hane bir oda (1600 arşın)

815.000 kuruş (8125 lira) olarak girilen değerde bulunan mallar;

-Fevkani ve tahtani 9 akta ve müştemilat-1 saireyi havi bir babhane

-Fevkani ve tahtani 7 akta ve ma'a müştemilat-1 bir babhane

-Fevkani ve tahtani 3 aktayı ve müştemilatını havi bir babhane

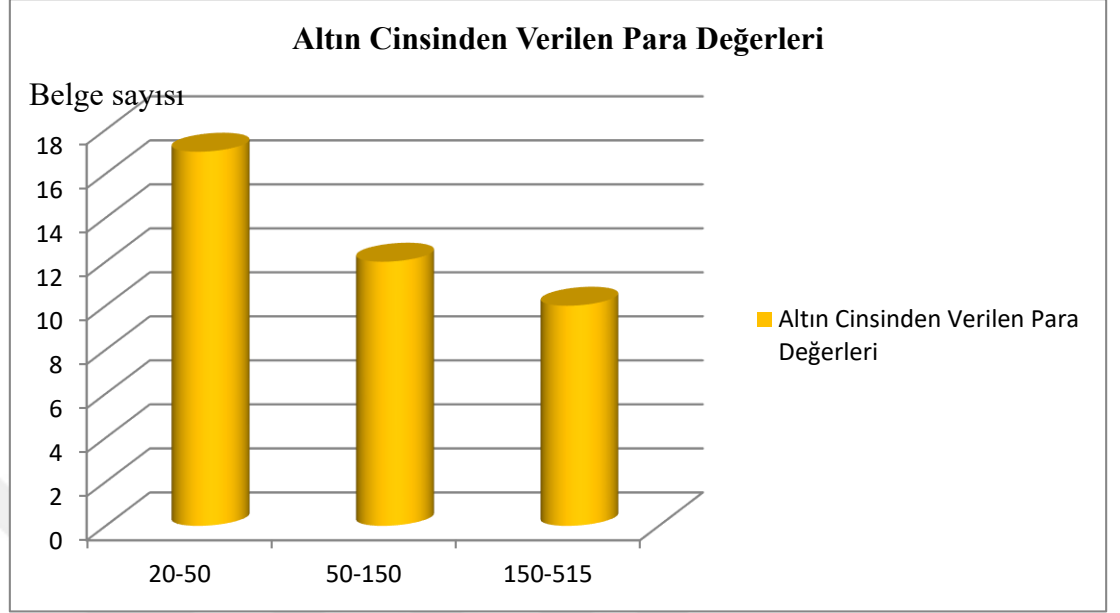
-Fevkani bir akta ve tahtani bir bab fırını havi hane

-Fevkani iki akta ve tahtani bir bab kahveyi havi hane

-Fevkani ve tahtani 4 akta bir matbah ve haviyeli şamil müştemilatıyla bir babhane şeklindedir.

⁴⁸ <https://islamansiklopedisi.org.tr/kurus>, (erişim tarihi 15.04.2021).

Grafik.11 Altın Cinsinden Verilen Para Değerleri

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 -Belge Serisi (271 Adet)

Tasfiye Taleplerine altın olarak girilen değerlerde en az 20 altın en çok ise 515 altın tespit edilmiştir. 20 altın olarak girilen değerde bulunan mallar;

-Bir bab hane tahtani iki oda bir ahır ma'a müstemilat havlu tamamen münhedim(yıkılmış).

515 altın olarak girilen değerde bulunan mallar;

-Fevkani ve tahtani iki odayı müstemil bir hane (200 arşın)

-Bahçe (1 dönüm)

-Tarla (4 dönüm)

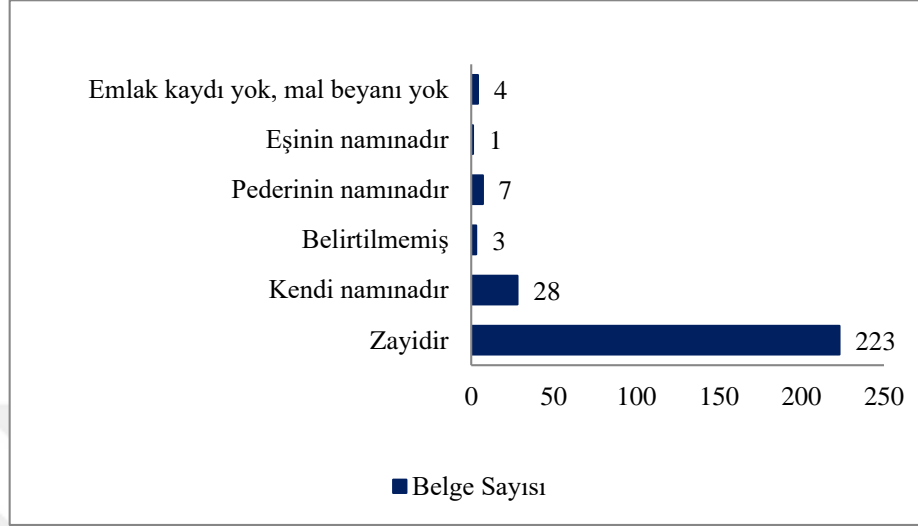
-Tarla (4 dönüm)

-Tarla (4 dönüm)

-Koru (1 dönüm) şeklindedir.

Grafik.12 Roman Mübadillere Ait Tapu Kayıtları

Roman mübadillere ait mal beyanlarının tapu kayıtlarına dair veriler şu şekildedir;

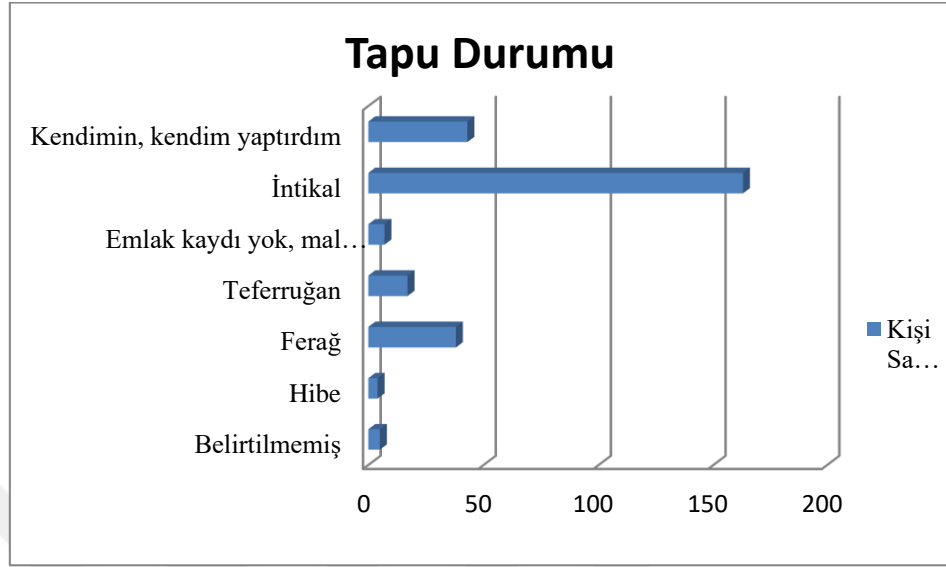

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 - Belge Serisi (271 Adet)

Grafik 10'da görüldüğü üzere gelen Roman mübadillerin mallarının tapularının 223'ü zayıdır (yoktur-kayıptır). Diğer tapu kayıtları ise kendi namına 28, pederinin namına 7, eşinin namına 1, belirtilmemiş 3, mal beyanı olmaya 4 belge olarak düzenlenmiştir.

Grafik.13 Roman Mübadillerin Tapu Durumları

Roman mübadillere ait mal beyanlarının tapu durumlarına (malın mübadile geliş şekli) dair veriler şu şekildedir;

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2 - Belge Serisi (271 Adet)

Roman mübadillere ait malların mübadillere nasıl geldiği, nasıl elde edildiği tasfiye taleplerinde belirtilmiştir. Tapu durumları (malın geliş şekli); İntikal 163, kendimin- kendim yaptırdım 43, ferağ 38, teferruğan 17, emlak kaydı yok-mal beyanı yok 7, belirtilmemiş 5, hibe 4 şeklindedir.

Tabloya ve grafiklere dökmediğimiz bilgilerde mevcuttur. Örneğin; belgelerde genel olarak erkek isimleri hâkimdir fakat bazı belgelerde kimlik tanımlanırken kadınlarda bulunmaktadır, bu durum bize eşlerinin öldüğünü/olmadığını veya ailede kadının hâkim olduğunu düşündürmektedir. Bazı erkek için düzenlenmiş belgelerin ilerleyen sayfalarında eşlerinin meslekleri de belirtilmiştir. Ek olarak mal beyanları sırasında taşınmazlarının etrafında bulunan civar evleri ve coğrafi konumları da tarif edilmiştir.

Ayrıca belgelerde 1912-1913 Balkan Savaşları sırasında ve sonrasında olan mal kayıplarının Yunanistan hükümetince giderilmesi talep edilmiştir. 1912 yılında dana, merkep, kısrak, koyun vb. hayvanlarına ve taşınmaz mallarına yerliler tarafından el konulduğu beyan edilmiş ve bunların kaybının giderilmesi istenmiştir.

3. BÖLÜM: ROMAN MÜBADİLLERİN SEVK VE İSKÂNI

3.1. MÜBADELE TALİMATNAMESİNE GÖRE İSKÂN SÜRECİ VE MUHTELİT MÜBADELE KOMİSYONU

Mübadele zaruri hale gelince, Mübadele İmar ve İskân Vekâletinin kurulmasına 13 Ekim 1923'te karar verilmiştir. Mübadillerin çıkarılacakları iskelelerde kabul ve sevk işleri ile ilgilenmek için üst düzey mülkî idarecinin başkanlığında; askerî kumandan veya vekâlet edeceği bir kişi, mal memuru, Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Müdürü veya hükûmet tabibi ve İktisat Vekâletinin yetkili memurlarından oluşan bir komisyon oluşturulması kararlaştırılmıştır. Komisyon, gelecek mübadillerin kimlik bilgilerini ve getirdiği belgeleri kontrol edecek, gelenler arasında anarşist, cani, casus olanları ve millî harekette Yunanlılarla birlikte mücadele etmiş olup Yunanistan'a firar etmiş veya askerî faaliyette bulunanlar var mı tespit edecekti. Aynı zamanda bulaşıcı hastalıklı olan var ise belirlenerek, kabul edilmeyecek olanlar sınır dışı edilecekti. Kabullerine karar verilen mübadillerin ise belirlenen yerlere sevkleri, iaşe ve yerleştirilme işleri, 5 Haziran 1921 tarihli nizamname gereğince belirlenmiştir.⁴⁹

Muhacir ve mülteci komisyonlarının görevleri ise mübadillerin çıkarılacakları iskelelerde olması gereken sağlık tedbirleri almak, karantina yerlerinin kontrolünü sağlamak, sevk yollarını belirlemek, mübadillerin sağlık durumları ile ilgili meseleler ve yolculuk koşulları idi. Komisyonun her iskelede görevlilerinin bulunması gerekiyordu. Muhtaç durumda olan mübadillerin iaşe ihtiyacını karşılamakla da mükellefti. Maddi durumu iyi olup hükümetten yardım talep etmeyen mübadiller eğer Türk ise serbest bir şekilde kendi imkânları ile yerleşebilecek fakat Türk olmayan mübadiller yalnızca hükümetin uygun gördüğü yerde yerleşmeye mecbur olacak, aksi durumda ise sınır dışı edileceklerdi. Bu hususa uymayanlar onlar için belirlenmiş mallardan ve haklardan vazgeçmiş olacaklardı. Komisyonun belirlediği ve belgelerde belirtilen yere gitmeyen başka yerlere yerleşmek isteyen mübadile müdahale etmeyen muavenet-i ictimaiye ve zabıta memurları sorumlu tutulacaktı.⁵⁰

⁴⁹ Zekai Güner, Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin İskân Politikası, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, ICENAS 38, 10-15, 2015, s.1456

⁵⁰ Güner, a.g.m., s.1457.

Çalışmamıza konu olan Roman mübadillerin en çok sorun yaşadığı husus da bu olmuştur. Mübadillerin ellerinde bulunan belgelerde, gideceği yer bilgisi olmayanlar merkez misafirhanelerde tutulup, ilgili yerlerden haklarında bilgi istenecek ve alınacak cevap doğrultusunda mübadilin iskânı gerçekleştirilecektir⁵¹. Nakil işlemlerinden mesul olan hükümet, mübadilin eşyasının belli bir kilo ile naklini sağlayacaktı; belirlenen kilo sınırını aşan mübadil nakliye ücretini kendisi ödeyecekti. Gelen ahalinin yaşadıkları yerlerin coğrafi özellikleri ve meslek durumları ne ise (örn; çiftçi, bağcı, tütüncü) bu hususlara uygun yerlere yerleştirilecektir. Gelen mübadillerin hızlıca üretici hale gelmesi isteniyordu bu sebeple mübadiller, çoğunlukla köylere yerleştirilmiştir.

Ziraat Bankaları tarafından birbirlerine kefil olmalarına izin verilerek, bütün mübadillere borç verilecek, üretici hale gelmeleri sağlanacaktır. Yerleştirildikleri kasaba ve köylerde dilleri ve âdetleri başka diğer bir ırka mensup mübadillerin sayısı nüfusun % 20'sini asla geçmeyecekti.⁵² Talimatnameye uyma durumunu araştırmak Vekiller Encümeni tarafından kararlaştırılan 8 madde ile Mübadele fasılları, Başvekil, Dâhiliye Vekili, Maliye Vekili, Müdafaa-i Milliye Vekili, Sıhhiye ve Muavenet-i İctimaiye Vekillerinden oluşan bir Encümen-i Mahsus-ı Vükelâ tarafından yerine getirilecektir. Mübadele talimatnamesinin ileride esaslar dairesinde değişiklik yapılması mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Talimatnamenin yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra Muhtelit (Karma) Mübadele Komisyonu kurulacak, komisyon göçü kontrollü bir şekilde gerçekleştirecek, emval-i menkule ve gayr-i emval-i menkuleyi tasfiye işi ile ilgilenecekti. Konu ile alakalı hak ve çıkarlara yönelik tüm inisiyatifi bünyesinde bulunduran komisyon taşınmaz malların değerini belirleyecekti, mübadil gittiği ülkede bu değer karşılığında gayr-i menkule sahip olacaktı. Muhtelit Komisyonun masrafları ise iki ülkenin hükümeti tarafından karşılanacaktı.⁵³

Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti, mübadillerin yerleştirilebilmesi ve işlemlerinin yürütülebilmesi için 1923 yılının Kasım ayında “İaşe”, “Misafirhane”, “İskân ve İmar Komisyonlarının Teşkilî ve Vazifelerine Ait Talimatname” olmak

⁵¹ Güner, a.g.m., s.1458.

⁵² BCA, 30.18.1/7.25.02.

⁵³ Güner, a.g.m., s.1458-1459.

üzere üç talimatname yayımlanmıştır.⁵⁴ İaşe talimatnamesinde destek için belirlenen iki aylık sürenin yetersiz olacağı düşüncesiyle yapılan itirazlar sonucunda bu süre uzatılmıştır. Mübadeleye tâbi ahaliden muhtaç durumda olanların, üretici duruma gelinceye kadar; öksüz, dul, yetim, kimsesiz kadınlar ile düşkünlerin yurtlara, Darülaceze'ye sevk işlemine kadar iaşe almaya devam etmeleri şeklinde 22 Nisan 1924 tarihli ek kanun ile yeniden düzenlenmiştir.⁵⁵

Vekâletin bünyesinde Mübadele ve İskân Genel Müdürlüğü ile İmar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. İskân Müdüriyetinin görevi; iskân ile ilgili projeleri ve talimatları düzenlemek, genel müdürlüğün talimatlarını şubeler aracılığıyla yerine getirmek, mübadillerin işlemleri ve sorunları dâhilinde askerî ve mülkî erkânla haberleşmeyi sağlamak, onları üretici durumuna getirebilmek için ziraî ve iktisadî sahaları tespit etmek, iaşe, nakliyat, ziraat araç ve gereçlerini sağlamak ve sağlık işlerini takip etmektir. İmar Müdüriyetinin görev ve yetkileri şunlardı; tahrip ve harap olmuş belde, kasaba ve köylerin imar ve inşaat işlerini yürütmek, ahalinin ziraî, sanayi ve ticarî girişimi ile ilgili gelişmelerini sağlamak bu konuyla ilgili hesap işlerini kaydetmek olarak belirtilmiştir.⁵⁶

Vekâlet, mübadillerin yerleştirilmesi için iskân mıntıkası adı verilen 4 bölgeye ayırdı. İmar ve İskân mıntika müdürlüklerinin görevleri ise, mıntika dâhilindeki mübadillerin her türlü sorunlarını çözmek, yerleştirilecek meskenleri tamir etmek, yeni yerleşim merkezleri oluşturmak, mübadilleri üretici konuma getirebilmek için tohum, alet ve edevat vermek suretiyle yardımda bulunacaktı. 29 Kasım 1923 tarihli hususî kanun gereği Mübadele, İmar ve İskân Vekâletinin yayımlayacağı talimatlarda belirtilen işleri yapmak üzere tüm vilâyet ve kazalarda birer İskân ve İmar Komisyonu oluşturulmuştur. Mübadele ile Türkiye'ye gelecek her aileye verilecek toprak büyüklüğünün yanında, bu toprak üzerinde hangi üretim ve hayvancılık faaliyetinin yapılacağı belirlenmiştir. Mübadiller, mübadele anlaşması gereği Rumların terk ettikleri yerlere iskân edilmişlerdir. Bu iskân faaliyetinde takip edilen genel strateji; mübadilleri, göçmenlerin terk ettikleri yerlerdeki iklim ve hayat

⁵⁴ İskân Tarihçesi, 1932, s.19-22.

⁵⁵ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, İçtima: I, C. III Ankara; 171

⁵⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, İçtima: I, C. II, Ankara, s.622.

şartlarına uygun iskân mahallerine göndermek ve en kısa zamanda tüketici bir toplum olmaktan uzaklaştırıp üretici hâle getirmektir.⁵⁷

Anadolu'da yerleşime uygun alanların belirlenmesi ve buralara yerleştirilecek mübadil sayısının bilgisine ihtiyaç duyulmuştur. Lozan Konferansı'nın tamamlanmasından bir hafta önce, 17 Temmuz 1923'te İcra Vekilleri Heyeti Kararnamesi'ne göre Anadolu sekiz iskân mıntikasına ayrılmıştı. İskân mıntıkları ve buralara yerleştirilecek mübadillerin geldikleri yerler ve yaptıkları işlere göre iskânlarına dikkat edilmiştir.⁵⁸ Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti daha sonra ihtiyaca binaen sekiz olan iskân mıntikası sayısını ona çıkarmıştır. Bu iskân alanları şu şekilde düzenlenmiştir⁵⁹.

1. Alan: Sinop, Samsun, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Trabzon, Amasya, Çorum, Tokat.
2. Alan: Edirne, Tekfurdağı, Gelibolu, Kırkkilise, Çanakkale.
3. Alan: Balıkesir
4. Alan: İzmir, Manisa, Aydın, Menteşe, Afyon.
5. Alan: Bursa.
6. Alan: İstanbul, Çatalca, Zonguldak.
7. Alan: İzmit, Bolu, Bilecik, Eskişehir, Kütahya.
8. Alan: Antalya, Isparta, Burdur.
9. Alan: Konya, Niğde, Kayseri, Aksaray, Kırşehir.
10. Alan: Adana, Mersin, Silifke, Kozan, Ayıntap, Maraş.

Her iki devleti de fazlasıyla etkileyen bu mübadele sürecinde bazı olumsuzluklar da yaşanmıştır. Örneğin; Mübadele, İmar ve İskân Vekâletinin sürekli olarak el değiştirmesi etkili işleyişi engellediği görülmüştür. Yerel idarenin memurları ile vekâlet memurları arasında sağlıklı bir diyalogun kurulamaması, vilâyet memurları ile vekâletin mıntika memurları arasında yetki çekişmesi gibi sebeplerden dolayı Mübadele, İmar ve İskân Vekâletinden istenilen başarı sağlanamamıştır.⁶⁰ Nüfus mübadelesinin ilerleyen süreçte en önemli

⁵⁷ İpek, Nedim, ' Mübadele ve Samsun ', Türk Tarih Kurumu yayını, 2000, s.3.

⁵⁸ İskân Tarihçesi, 1932, s. 18.

⁵⁹ Kemal Arı, *Büyük Mübadele- Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003, s.50-52.

⁶⁰ Onur Yıldırım, *Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinin Öteki Yüzü: Diplomasi ve Göç*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006, s.228.

problemlerinden biri, mübadillerin gittikleri bölgelerde yaşadıkları uyum sorunudur. Geldikleri yerlerde mal varlıklarını bırakan, zengin olan, büyük çiftliklere sahip olan mübadillere verilen malların eksikliği uyum süresini olumsuz etkilemiştir. Gelen mübadillerin yerleşmesini güçleştiren en önemli sorunlardan biri de, terk edilmiş mülklerin durumuydu. Rumlar tarafından terk edilmiş ve mübadillere ayrılan birçok ev ve iş yeri mübadillerin gelişinden önce o bölgede oturan insanlar tarafından işgal edilmişti. Bu durumlar da Hükümet yetkililerinin durumunu zora sokmuştur.

3.2. ROMAN MÜBADİLLERİN SEVK VE İSKÂNI

3.2.1. Roman Mübadillerin İskân Belgelerine Yansıyan Sorunları

Roman mübadillere ait iskân belge taraması, yine Başbakanlık Cumhuriyet arşivinde Kıpti, Roman ve Çingene kelimeleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda elde edilen 31 adet iskân belgesinin transkripsiyonunu yapılmış; mübadele sonrasında mübadil Romanların ne gibi yerleşim problemleri yaşadığı ve devletin Romanların iskânında nasıl bir tutum sergilediği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Belgeler daha çok devlet içi yazışmalar olup, aralarında mübadil Romanların devlet yetkililerini iletmek istedikleri dilekçelerden oluşmaktadır. Genel olarak sorun çözmek amacıyla yapılan yazışmalar vilayet yöneticileri tarafından Dâhiliye Vekâletine gönderilen yazılardır. Yapılan yazışmalarda ilk gözümüze çarpan unsur, tasfiye taleplerinde de incelediğimiz üzere, Romanların mesleklerinden bahsedilmesidir. Bu yazışmalarda, bizim de saptadığımız meslek grupları belirtilmiştir. Bunlar; kalaycılık, sepetçilik, demircilik, tütün işçiliği, hamallık olmuştur. Fakat 1922 tarihli bir belgede Gümüşhane Valiliği tahrirat kaleminin başta sepetçi diye tanımladığı Roman grubu, ilerleyen yazışmalarda şikâyet etmek amacıyla 'göçebe ve dilenci' diye tanımladığı görülmüştür.⁶¹

İskân belgelerini incelerken karşılaştığımız temel konuları; mübadillerin iskân edildikleri bölgelerde yaşadıkları sosyal-ekonomik problemler neticesinde yer değişikliği talebi, meslekleri dâhilinde arazi ve dükkân talepleri, yerel yöneticilerin Kıpti toplulukları nasıl iskân edecekleri konusunda belirsizlikleri, Kıpti grubun mesleklerine göre iskân edilmemeleri ve firarları oluşturmuştur. Belgelerde

⁶¹ BCA, 272.14/77.36.7.

gördüğümüz üzere Roman mübadiller iskân bölgelerine büyük topluluklar halinde dağıtılmıştır; iskânda yaşanan sorunlar bu kalabalık grupların hepsinin sorunu olmuştur. Belgelerde yer yer şahsi talepler de görülmüştür. Kalabalık gruplar halinde dağıtılan mübadil Romanlar genel olarak meslek becerilerine göre yerleştirilmiş fakat istisna durumlar da yaşanmış ve bu sorun iskân belgelerine yansımıştır. Tasfiye Talepnamelerinde de tespit ettiğimiz üzere, gelen mübadil Romanların çoğunluğu şehir ve kaza merkezlerinden gelmiştir. Ege, Marmara, Trakya ve Karadeniz gibi tarımsal üretimin ve tütüncülüğün yoğun olduğu bölgelere iskân edilmişlerdir. Bazı iskan belgeleri ise Roman mübadillerin nereye, kaç kişi olarak yerleştirildiklerini ifade etmektedir. Örneğin; 1927 yılında Aksaray vilayetine 107 Roman mübadil aile yerleştirilmiştir.⁶² Yine 1927 yılında Ankara Ayaş'ta 6 Roman mübadil iskân edilmiştir.⁶³

3.2.2. Mübadil Romanların Sosyal ve Ekonomik Problemler Doğrultusunda Yer Değişikliği Talebi

Mübadil Romanlar çeşitli sebeplerden dolayı iskân edildikleri bölgeleri değiştirmek istemiştir. Bunu istemelerinin sebebi hem geçim kaynaklarının yetersizliği hem de uyum sağlayamamalarıdır. Bu durum zaten zorunlu göçe tabii tutularak gelen Romanlar için bir iç göç konusunu da gündeme getirmiştir. Bu iç göçü önlemek için bir takım tedbirler alınmaya çalışılmıştır. 1925 yılı Temmuz ayında valiler ve iskân müfettişleriyle yapılan toplantıda, *“muhacirleri mahalli müretteplerinde tespit etmenin haiz olduğu iktisadi, inzibati ve idari faideler nazarı dikkate alınarak bunların firarlarına meydan verilmeyerek firarilerin iadesi”* ile mübadil Romanların iskânlarına karar verilmiştir. Şeyh Sait İsyanının bastırılmasından sonra, 28 Ekim 1925 tarihli, 675 numaralı Mecburi İskân Kanunu ile Türkiye'ye gelen ve daha sonra gelecek olan mübadil, muhacir, mülteciler ile iskân edilen aşiretler beş sene süresince kendilerine gösterilen iskân mahallerinde oturmaya mecbur tutulmuşlardır.⁶⁴ Aşağıda yer verilen örnekler, bahsettiğimiz bu sorunlar çerçevesinde gerçekleşmiş olaylardır.

Ordu Valisinin Dâhiliye Vekâletine 10 Mart 1925'te gönderdiği yazıda; Goloslu Romanlardan Celil oğlu Behlül ve Murat oğlu Cemal'in iskân yeri

⁶² Muhammed, Sarı, 'Atatürk Dönemi İç Anadolu Bölgesinde İmar İskân Faaliyetleri (1923-1938)', Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2011, s.56.

⁶³ BCA, 272.12/65.6.5.6.

⁶⁴ İskân Tarihçesi, 1932, s.58-65.

değişikliği talebini iletmiştir. Dilekçe sahipleri, tütün fabrikalarında amelelikle geçinen 11 nüfuslu iki aile olduklarını, ancak Ordu’da tütün işçiliği olmadığı için burada geçinemediklerini belirtiyor, hükümetten herhangi bir yardım ve yol parası almadan Zonguldak veya Samsun’a yerleşmek üzere izin istiyorlardı. Dâhiliye Vekâletinin gönderdiği yanıtta “*iskân bölgesindeki Romanların düzenlerini değiştirmeleri uygun bulunmadığı için*” yerlerini terk etmelerine izin verilmediği bildirilmişti. Vekâlete göre “bunlar” aslında üretici bir duruma geçmek için değil her zaman “kendi seciyelerine” uygun yerlerde bulunmak için bu talepte bulunmuşlardı. Vekâlet, benzeri başvuruların kabul edilmeyeceğini ve dilekçe sahiplerine başka bir yere gitme ümidinden vazgeçerek buldukları yerde geçimlerini sağlamanın yollarına bakmalarının bildirilmesini istiyordu. Yer değişikliğine izin vermeyen Vekâlet, bununla da yetinmeyip, dilekçe sahiplerinin gözetim altında tutulmalarını da yerel idareden istemiştir.⁶⁵

Bir diğer örneğimiz; tütün antrepolarında çalışan Sirozlu 132 hane tütün işçisi Roman aile, 1924 yılında Gelibolu’ya gönderilmişlerdir. İşçilerin Mübadele, İmar ve İskân Vekâletine yazdıkları dilekçe Gelibolu’da işsiz kaldıklarını diğer Sirozlu Mübadiller gibi İstanbul’a gönderilmeyi istediklerini, burada geçimlerini sağlayamadıklarını beyan eden cümleler içermektedir. Bunun üzerine Gelibolu Valisi de bu mübadillerin “her an sızlanmakta olup” Gelibolu’da geçinemeyeceklerinden bir an önce İstanbul’a sevk edilmelerini talep etmiştir. Vekâlet, tütün işçiliğinin yalnızca kentlerde yapılabileceğini belirterek “tütün amelesi Roman muhacirin” İstanbul, İzmit ve Samsun’a gönderilmesine karar vermiş ve Vekâlet, Romanları tüm ailenin tek göz odada yaşayabildiği bir etnik topluluk olarak gördüğü için “Roman bulduklarına göre her aileye birer, nüfusu ikişer olanlara ikişer oda” tahsis edilmesini istemiştir.⁶⁶ Tütün amelesi Romanların bir kısmının Gelibolu’dan İstanbul’a sevk edileceğini öğrenen İstanbul Mıntıka Müdürü ise “*Roman tütün amelelerinden bir hanenin bile İstanbul’da iskânına*” durumun uygun olmadığını belirtmiştir. Müdür, ayrıca, İstanbul’a sadece emlak sahibi mübadillerin iskân edilebileceğini hatırlatarak amele Romanların sevkini durdurulmasını talep etmiştir. Romanların İstanbul’a sevk edilemeyeceğini öğrenen Gelibolu Valisi, şehirde Roman muhacir çok fazla olduğu için tütün işçisi Romanların başka bir vilayete sevk

⁶⁵ BCA, 272.12/44.68.16.

⁶⁶ BCA, 272.11/21.103.18.

edilmesini, Gelibolu'ya ise bahçıvan muhacirlerin gönderilmesini istemiştir. Fakat bütün işçisi olan Romanlar Kocaeli vilayetine gönderilmiştir.

Kocaeli Valisi, İzmit'e yönlendirilen Roman ailelerini kabul etmekle beraber iskân yerlerinin değişimi konusunda ısrarcıydı. Vali, Mübadele, İmar ve İskân Vekâletine gönderdiği yazıda mesken buhranından dolayı gelenlerin bir kısmının misafirhanelere, kalanının da 'ötede beride ve kısmen iki hane halkı bir odada' yerleştirildiğini, bütün antrepoların kapalı olmasından dolayı işsizliğin yaygın olduğunu, bu koşullarda Romanların sefil bir halde olacağını ve hükümete iş çıkaracağını bildirmiştir. Vali, çözüm olarak bu gruptan hamallık, süpürgecilik, eskicilik, hallaçlık ve demircilik gibi işlerle geçinenlerin ancak büyük şehirlerde iş yapabileceklerinden, yol masraflarının hükümetçe karşılanarak Eskişehir ve Kütahya'ya gönderilmesini istemiştir. Vali, aslında Romanlar arasındaki en yoksul ve seyyar unsurları şehirden uzaklaştırmaya çalışmış; Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti, Vali'nin bu talebini "etraflıca düşünmek gerekir" diyerek temkinli karşılamıştır. Dâhiliye Vekâleti ise "Roman muhacirlerin her tarafa tertip ve sevk edildiğini" söyleyerek başka bir yere sevk edilmelerini reddetmiştir. Kuşkusuz bu yıllarda hükümetin önceliği mübadil ve muhacir grupların iskân edilmesi ve üretken kılınması olmuştur. Romanların yaşam ve geçim koşulları göz ardı edilmiştir.⁶⁷

Tekfurdağı'ndan Trakya İmar ve İskân Mıntıkasına yazılan yazıda ise Drama'nın Namazgâh Mahallesinden gelen 132 nüfuslu Romanların (Tasfiye Talepnamelerinde bu mahalleye rastlamadık) kalaycılıkla meşgul oldukları Samsun'a gitmek için kendi imkânlarıyla Uzunköprü'ye kadar gelebildiklerini fakat bundan sonrası için yardım talep ettiklerini belirtmiş fakat çıkan kararda yine kendi imkanları ile gidebilecekleri, aksi takdirde Trakya'da iskanları emredilmiştir.⁶⁸ Bursa'dan Dâhiliye Vekâletine giden yazıda ise Drama'nın Kırklar Bucak bölgesinden gelen Romanların mübadele ile Bursa'ya geldiğini fakat daha sonra ticaret amacıyla Kırklareli'ne gittiğini belirtmiş ve buraya iskânı talep edilmiş, bekâr olması itibariyle uygun görülmüştür.⁶⁹

Roman mübadillerin yerleştirildikleri yerlerde bir de toprak ağaları ile yaşadıkları problemler vardır. Bu problemin bir örneğini Işık Taban kitabında şu

⁶⁷ BCA, 272.11/21.103.18.

⁶⁸ BCA, 272.11/17.74.25.

⁶⁹ BCA, 272.14/78.42.20.

şekilde ifade etmiştir. ‘... Kadı köyünün, Eşen’in, Döğçer’in, Kestep’in verimli topraklarında tütün, pamuk, susam yetiştiriliyor ve büyük toprak sahipleri hasat zamanlarında kendi ürünleri ile birlikte küçük arazi sahiplerinin de ürünlerini alıp Fethiyeli tüccarlara satıyorlardı. Mübadeleden sonra boşalan toprakları da sahiplenip kullanıyorlardı. O toprakların iskân hakkı olarak muhacirlere verilmesi ağaların düzenini bozmuştu. Daha ilk günlerden huzursuzluk başladı. Tarlaların anları ateşe verildi, gece evlerinin damlarına ateş edildi. Müziği, ritmi, renkleri seven Romanlar hiçbir zaman kavga insanı olmadı. Kalıp mücadele etmek yerine tarlalarını yok pahasına köyün ileri gelenlerine sattılar’.⁷⁰

Bir başka çalışmada ise mübadillerin meslekleri dâhilinde yanlış yerlere iskânını anlatmaya çalışırken Akşehir’e iskân edilen Roman mübadillerden bahsedilmektedir.’ *Akşehir gibi çok verimli topraklara Kıptiler, arazisi olmayan Konya merkezinde de köylü çiftçiler iskân edilmişlerdi.*’ Bu ifade hem Roman mübadillerin yerleşim yerine uygun olmadığını hem de bir iskân alanının da Akşehir olduğunu göstermektedir.⁷¹ Akşehir’e gelen Roman mübadillerin Konya’dan geldiği ve bu Mübadillerin Roman olup olmadığını kesinleştirilmesi gerektiği de belirtilmiştir.

3.2.3. Mübadil Romanların Meslekleri Dâhilinde Arazi ve Dükkân Talebi

Yönetim, tüm mübadillerin tarımsal üretici olanlarını kırsala, zanaatkâr, işçi, emekçi olanlarını ise kentlere yerleştirmiştir. Fakat istenmeyen durumlar da söz konusu olmuş, iskânı gerçekleşen mübadillere geçimini sağlayacağı bir iş verilmemiştir. Bu durum belgelere yansımıştır.

Kocaeli Vilayetinden Dâhiliye vekâletine gönderilen bir yazıda; 60 hane olan Sirozlu Romanların (Dilekçesinde Mehmet oğlu Ferit adındadır.) bölgeden arazi talep ettikleri belirtilmiş fakat yerel idare bu Romanların daha önceden erkeklerinin hamallıkla kadınlarınınsa tütün mağazalarında çalışmış olduğu bilgisi sebebiyle, bunların ziraat ile alakalarının olmadığını belirtmiş hem kişilerin hem ziraat arazisinin ziyana uğramamasını istemiş hem de ne yapılması gerekiyor şeklinde bir soru sormuştur. Fakat bu yazışmaların sonunda Romanlara arazi verilmesi uygun

⁷⁰ Işık Taban, ‘İnce Sazdan Buselik Makamında’, Miran Yayıncılık-Cumhuriyet Kitap, 2017, s.27.

⁷¹ Sarı, a.g.t., s.71.

görülmemiştir. Bu durum bize bazen yerel idarenin hakkaniyetten uzak bir yaklaşım sergilediğini göstermektedir.⁷²

Dâhiliye Vekâletine yazılan bir başka yazıda Selanik Romanlarından olan Hasan oğlu Ali ve Hüseyin oğlu Recep geçimlerini sağlayacak iş ve yaşamlarına sürdürecektik aş verilmediği için İzmir'deki akrabalarının yanına gitmeyi istemişlerdir. Bu kişiler önce İstanbul'a daha sonra Antalya'ya sevk edilmişlerdir. Hane ve arazi, çiftçi olmadıkları için verilmemiştir. Demircilik mesleğini yapan bu Romanlar birer dükkân istemişlerse de, mevcut bir dükkân olmadığı bilgisi verilerek dükkân da verilmemiştir.

Romanların kendi durumlarını anlattığı bu belgede *'ailemizin ikameti için ev verilmiş fakat geçim ve beslenmemizi sağlayacak hiçbir şey verilmemiş, bunu sağlayabilmek için dükkân veya arazi talep etmiş isek de bir sonuç çıkmamıştır'* gibi ifadeler yer almıştır. Elllerinde geçimlerini sağlamak için satacak bir şeylerinin dahi kalmadığını, burada yapacakları işlerinin olmadığını, bu sebeple en azından yevmiye ile çalışabilecekleri İzmir'deki akrabalarının yanına gitmeyi talep etmişlerdir. Fakat 5 sene geçmeden buldukları yeri terk edemeyecekleri bilgisi verilmiş, *'açlık ve ölüme bırakıldıklarını'* dile getirmişlerdir. Verilen cevapta ise sanatlarıyla alakalı bir dükkân verilmesi uygun görülmüştür.⁷³

Dönemin Hükümeti kent işleri ile meşgul olması gereken unsurların kırsal işlerle uğraşmasını hoş karşılamamış ve müsaade etmemiştir. Örneğin İzmit'in Kozluk Mahallesine topluca yerleşmiş 60 hane Sirozlu Roman, yoksul oldukları gerekçesiyle Kocaeli'nde Ağaspan Çiftliği arazisinin dağıtımından pay almak istemişlerdir. Kocaeli Valisi ise Dâhiliye Vekâletine 28 Ocak 1926'da gönderdiği yazıda Roman ailelerden erkeklerin hamallıkla, kadınlarının ise tütün mağazalarında çalışarak geçindikleri, tarımla ilişkisi olmayanlara arazi verilmesi durumunda ziraatla geçinenlere yeterince arazi dağıtılamayacağını belirtmiştir. Dâhiliye Vekâleti bunun üzerine Romanların taleplerini reddetmiştir.⁷⁴

3.2.4. Mübadil Romanların Mesleklerine Göre İskân Edilmemeleri

Ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla, tüm mübadillerin meslekleri doğrultusunda yerleştirilmeleri gerekiyordu. Fakat birçok mübadil mesleğini

⁷²BCA, 272.12/47.88.21.

⁷³ BCA, 272.12/49.99.23.

⁷⁴ BCA, 272.12/47.88.21.1.

yapabileceği yerler dışında kalan yerlerde iskân edilmiştir. Bu durum sorun yaratmış ve düzeltilmesi için taleplerde bulunulmuştur.

132 haneli Sirozlu tütün işçileri; hem ayrımcılığa maruz kalmış hem de iş imkânları kısıtlanmıştır.⁷⁵ Ordu vilayetinden Dâhiliye vekâletine yazılan yazıda Galoş Romanlarından olduklarını ve öteden beri tütün işçiliği yaptıklarını söyleyen Romanların Ordu Vilayetinde tütün işçiliği yapabilecekleri, tütün fabrikası olmadığından Zonguldak veya Samsun'a nakilleri konusu işlenmiştir. Yazıya gelen cevapta ise nakillerine müsaade edilmemiş, sebebi ise onların kendi seciyelerindeki bölgelerde bulunmak istedikleri belirtilmiştir.⁷⁶

3.2.5. Mübadil Romanların Firarları

Mübadil Romanların iskân edildikleri yerleri terk etmelerinin sebepleri; işsizlik, sosyal dışlanma ve akrabalarından ayrı kalmak olmuştur. Kırsal bölgelere iskân edilen mübadil Romanlar yerli halkın olumsuz davranışlarına ve çeşitli baskılarına da maruz kalmışlardır. Bu olumsuz davranışlara örnek olarak; Zonguldak'ta Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) vilayet kongrelerinde Romanlar, Rumca konuştukları, oturdukları mahallelerde gaz tenekeleri içinde kötü kömür yakarak sokakları kirlettikleri ve kadınlarının çarşı pazarda uygunsuz kıyafetlerle dolaştıkları gerekçesiyle şikâyet edilmişlerdir. Bu şikâyetler, Romanların kurulu toplumsal düzene aykırı olduklarına, temiz olmadıklarına ve kadınlarının gayri ahlaki davrandıklarına ilişkin yaygın kalıp yargıların bir ifadesi olarak karşımıza çıkmıştır.⁷⁷

İskân edildikleri yerlerde kalmak istemeyen mübadil Romanlar hem çalışabilecekleri hem de kendilerini güvende hissedebilecekleri yerler olan akrabalarının bulunduğu büyük yerleşim merkezlerine gitmişlerdir. Bu sebeplerden dolayı buldukları bölgelerden yerel idareden habersiz bir şekilde gittikleri olmuştur.

Malatya Vilayetinden Dâhiliye Vekâletine yazılan bir yazıda, 26 hane 132 Roman'dan bahsedilmektedir. Bu Romanlar Adana'dan Malatya'ya gelmiş fakat onların mesleklerine ve yaşam biçimlerine bölgenin uygun olmadığı söylenmiş ve

⁷⁵ BCA, 272.11/21.103.18.

⁷⁶ BCA, 272.12/44.68.16.

⁷⁷ Nurşen Gürboğa, Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Devletin Roman Mübadillere İlişkin Söylem ve Politikaları, 2016, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.9, S.1, s.130.

Adana'ya geri gönderilmeleri Vekâletten talep edilmiştir. Fakat Vekâletten çıkan kararda uygun yerlere iskân edilmeleri istenmiştir.⁷⁸

Romanların iskân edildikleri yerleri terk edip farklı şehirlere gitmeleri Dâhiliye Vekâletinin vilayet idarelerini uyarmasına yol açmıştır. Vekâlet, 8 Aralık 1932 tarihinde vilayetlere gönderilen bir tebligatta mübadele ile idari ve iktisadi sakıncaları azaltmak için yerleştirilen ve üretici hale getirilmeleri hedeflenen Romanların iskân edildikleri yerleri terk etmelerinin gittikleri vilayetlerde asayiş ve güvenliği ihlal ettikleri ve geldikleri yerlere iadelerinin zor olduğunu ifade etmiştir. Vekâlet, iskân yerlerini terk eden Romanlar için Mecburi İkamet Kanunu'nun dikkatli şekilde uygulanması ve Romanların firarlarının önüne geçmek için valilerin gerekli önlemleri almalarını belirtmiştir.⁷⁹

1927 yılında Zonguldak Valisinin Dâhiliye Vekâletine gönderdiği bir yazıda, Galoşlu mübadil Romanların şehirden izinsiz ayrılarak öteye beriye dağıldıklarını, bir kısmının ise ailece İstanbul'a firar ettiklerini, iskânları için ayrılan haneleri ne yapacaklarını sormuştur. Dâhiliye Vekili ise sert bir yanıtla Zonguldak'ta hem kara hem de denizde zabıta teşkilatı olduğu halde Galoşlu Romanların aileleriyle birlikte topluca kaçabilmesini 'hayret verici' bulunduğunu belirtmiş, firar vakasının hızla araştırılmasını ve firarilerin iade edilmesini istemiştir.⁸⁰

İzmir, mübadil Romanların geldikleri önemli merkezlerden biri olmuştur. Bu şehir birçok Roman meslek grubunun iş sahası haline gelmiş, aynı zamanda Romanların oluşturduğu mahalleler sayesinde diğer mübadil Romanlar için de cazip hale gelmiştir. Romanların iskân yerlerini değiştirmeleri çeşitli yasal kısıtlamalardan dolayı kolay olmamıştır. İzin alamayan Romanlar, kendilerine verilen ev ve toprağı terk ederek firar etmişlerdir.

1932 yılında Dâhiliye Vekâletine gönderdiği bir dilekçede kendisini Goloşlu mübadillerden Cemal oğlu Halil olarak tanıtan bir mübadil, yedi nüfuslu bir aile olarak Mersin'de iskân ettiklerini fakat zanaatı olan sepetçiliğin İzmir'de iyi iş

⁷⁸ BCA, 272.12/47.88.20.

⁷⁹ BCA, 272.12/63.190.5.

⁸⁰ BCA, 272.12/54.131.2.

yaptığını, bu nedenle ailesiyle birlikte İzmir'e gitmek için gerekli iznin verilmesini istemiştir.⁸¹

Bir diğer örnek; iş bulmak üzere İzmir'e kaçmış 20 hane 72 nüfus Romanın kayıtlı oldukları İstanbul ve Adapazarı'na iadeleri mümkün olamamıştı. 1932 yılı sonlarında Dâhiliye Vekâleti İzmir'in yaygın yerlerinde ve açık mahallerde geceleyen ve işsiz güçsüz dolaşan Romanların şehrin asayişini bozdukları gerekçesiyle sicillerinin bulunduğu şehirlere iadelerine karar vermiştir. Topluluk, kayıtlı oldukları İstanbul ve Adapazarı'na gönderilmek üzere önce jandarma eşliğinde Kütahya'ya götürülmüşlerdir. Kütahya Valisi ise havaların soğuk olması ve gelenlerin barındırılması ve iaşesi için ödenek olmadığı gerekçesiyle grubu kendi imkânları ile gitmek üzere serbest bırakmıştır. Grubun Adapazarı'na varıp varmadığını bilemiyoruz, ancak İstanbul vilayetinin 9 Şubat 1933'te verdiği yanıtla göre İstanbul'a ulaşan olmamıştır.⁸²

Benzer şekilde 146 nüfuslu Roman mübadil, iskân yerleri olan Mersin'den İzmir'e izinsiz gitmişlerdir. İzmir vilayeti, topluluğu şehrin asayişini bozduğu gerekçesi ile 1933 yılı başlarında onları Mersin'e geri göndermiştir. Mersin Valisi, 22 Ocak 1933'te Dâhiliye Vekâletine yazdığı yazıda sicillerinin Mersin'de olmasına rağmen topluluğun iskânlarını beklemeksizin kendi kendilerine İzmir vilayetine gittiklerini yazarak sorumluluğunu hafifletmeye çalışmıştır. Vali, İzmir'den geri gönderilen Romanların şehirde iskânından kaçınmanın yollarını aramıştır. Gerekçesi ise Romanların İzmir'de olduğu gibi Mersin'de de asayiş ve düzeni bozduğu olmuştur. Vali; *'bu adamların iskânına tahsis edilmek üzere vilayetimizde hane mevcudu bulunmadığı, ancak hali ve sulak bir mahalde yeniden köy inşası ile iskânları cihetine gidilebileceği, olmadığı takdirde bu Romanlar vilayetimizin de asayiş ve inzibatını ihlal edecekleri tabi-i bulunduğundan bunlar hakkında ne muamele yapılacağını'* sormuştur. Vali'nin Romanları ayrı bir köye yerleştirerek şehirden uzaklaştırmak istemesine rağmen Dâhiliye Vekâleti bu teklife sıcak bakmamıştır. Vekâlet, topluluğun birer hane şeklinde Türk köylerine dağıtılmasını,

⁸¹ Umur Aşkın, *'Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Yaşayan Romanların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Beklentileri: İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması'*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2011, s.11.

⁸² BCA, 272.12/63.190.1.

köylüler tarafından yapılacak kerpiç kulübelere yerleştirilmesini ve metruk araziden ya da meralardan arazi verilmesini emretmiştir.⁸³

3.2.6. Yerel Yöneticilerin Roman Mübadillere Yönelik İskân Belirsizlikleri ve İç Göç

Yerel yöneticilerin Roman grupları nasıl iskân edeceklerine dair endişeleri ve belirsizlikleri olmuştur. Bu durumu yazışmalarda da açıkça görülmüştür. Örneğin; Ankara İmar Müdürlüğünün İstanbul İmar Müdürlüğüne sorduğu belgenin künyesinde Sulh Vapurunda Yanya muhacirleri ile birlikte gelen Romanların nereye iskan edileceği sorulmuştur. Verilen cevapta ise Zonguldak ili dâhilinde sanatlarına göre iskân edilmeleri buyrulmuştur.⁸⁴

Malatya Vilayetinden Dâhiliye Vekâletine giden yazıda, 1926 tarihli iskân kanunnamesinden hareketle, yerli Romanların nasıl iskân edileceğine dair bilgi verilmediğini, bunun nasıl olacağı sorulmuştur. Cevaben gönderilen yazıda, yerleşik olmayan Romanların sınır dışı edileceği belirtilmiştir. Türk tabiiyetinde olan Romanlara ise uygun bir arazinin verilmesini, kötü bir iskân olmamasını ve evlerini kendilerinin yapması gerektiği bildirilmiştir.⁸⁵

Bir diğer husus ise yerel yönetimlerin damgalamaya yönelik tanımları ve olumsuz ifadeleridir. Mübadil Romanlara ilişkin ayrımcı dilin ifadesini vilayetindeki mübadil Romanlardan şikâyetçi olan Gümüşhane Valisi'nin 18 Haziran 1925'te Dâhiliye Vekâletine gönderdiği yazıda görülmüştür. Vali, 40 hanelik bir sepetçi topluluğunun idarecilerin tüm çabalarına rağmen ziraat ve sanatla meşgul olamadıklarını ve üretici olamayacaklarını bildirmiştir. Vali, sadece dans ve müzikle vakit geçiren, "*aslen ve neslen ve ırken ve ruhen Roman muhacirlerin ancak ticari ve iktisadi faaliyetlerin yoğun olduğu ve "el ve ayak hizmeti geçebilen"* büyük şehirlerde bulunabileceklerini düşünüyordu. Nitekim Vali, sepetçi topluluğunun İzmit'e gitmek üzere Gümüşhane'den Trabzon'a hareketine izin vermiştir. Gümüşhane Valisinin söylemi, Romanların kendilerine özgü adet ve inançları, yaşam ve geçim yöntemleri, tutum ve davranışları olan ve tüm bu özelliklerini genetik bir miras olarak nesilden nesile geçiren ayrı bir ırk olduğuna dair 19. yüzyılda gelişen ırksal yaklaşımları çağrıştırmaktadır. Bu yaklaşımlar, Romanları aynı zamanda

⁸³ BCA, 272.12/63.190.1.

⁸⁴ BCA, 272.12/63.190.1

⁸⁵ BCA, 272.12/56.144.12.

meslekler hiyerarşisinin altında yer alan belirli türden üretim becerileriyle özdeşleştirmiştir. Tam da bu yaklaşımlara uygun olarak Vali, Romanların tarım ve zanaat gibi beceri, sabır, meşakkat, disiplin ve yerleşiklik gerektiren işler yerine, zihinsel beceri gerektirmeyen vasıfsız bedensel işler yapabileceklerini belirtmiştir. Vali, böylece, Romanları geçim ve yaşam biçimleri, üretim becerileri, ruh halleri ve genleriyle uyumlu aşağı bir ırk olarak tanımlamıştır.⁸⁶

Malatya Valisi de 30 Haziran 1925 tarihli yazışmasında, Erzincan ve Kemaliye'nin Roman muhacirlerini tümüyle Malatya'ya gönderdiklerini, yeniden 60 nüfus Roman mübadilin şehre gönderildiğini belirtmiş, üretici olmayan ve işleri zor sağlanan Roman muhacirler için ne yapılacağını sormuştur.⁸⁷ Vali, 9 Temmuz tarihli bir başka yazısında ise, özellikle gezginci Romanların vilayet idaresi için sorun teşkil ettiğinden yakınmıştır. Vali, Erzincan ve Kemaliye'den Malatya'ya gönderilen toplam 490 nüfus mübadil Roman'dan merkeze bağlı mahallerde iskân edilenlerin “araziye katiyen el sürmedikleri” gibi, gösterilen haneleri de boş bırakarak hepsinin bir hanede toplandıklarını söylemiştir. Bu topluluk, iskân haklarından feragat ederek gezgincilik yapmak üzere hükümetten serbest bırakılmalarını, aksi halde işlerinin karşılanmasını “manidar” bir şekilde idrettikleri ifade edilmiştir. Vali, bu nüfusun dışında ayrıca, Malatya vilayet merkezinde bulunan 145 kişinin de ısrarla ziraat ya da işe yaklaşmadıklarını iddia etmiştir. Sonbahar için ziraat mevsiminin geçtiğini bildiren Vali, tüm girişimlerine rağmen Romanları üretken kılamadıklarından dolayı, bunların Malatya'da üretken olamayacaklarına kanaat getirmiş, gelecek kış aylarında hayatlarını devam ettirmelerinin zor olacağından Dâhiliye Vekâlet'inden Romanlar hakkında bir an evvel bir karar verilmesini rica etmiştir.⁸⁸

Trabzon Valisi de mübadil Romanları çalışmaya gönülsüz, güvenilmez ve yerel idarecilerin sundukları işe ve malzemeyi suiistimal eden topluluklar olarak tanımlamış ve şehrinden uzaklaştırmaya çalışmıştır. Vali, Dâhiliye Vekâleti'ne gönderdiği 15 Mart 1925 tarihli yazıda, şehirdeki Roman muhacirleri çeşitli girişimlerle bir araya getirip işe alıştırmamanın ümitsiz bir teşebbüs olduğundan bahsetmiştir. Hayatlarını göçebelikle ve dilencilikle sağlayan Romanlar kendilerine

⁸⁶ BCA, 272.12/45.73.7.

⁸⁷ BCA, 272.14/76.33.6.1.

⁸⁸ BCA, 272.14/76.33.6.1.

verilen malzemeyi satarak yerel idarecilerin güvenini kaybetmiş, bir kısmı da karadan kaçarak şehri terk etmiştir. Vali, vilayetteki Romanların İzmit'e sevklerini talep etmiştir.⁸⁹ Vali, benzer şikâyetlere 29 Temmuz 1925 tarihli bir başka yazısında da devam etmişti. Mübadil Romanlar, önceki yıl kendilerine hane ve dükkân verildiği halde geçinemeyeceklerinden bahisle mütemadiyen sızlanmış ve İzmir, Samsun ve Giresun vilayetlerine gitmek istediklerini bildirmişlerdir.⁹⁰

⁸⁹ BCA, 272.14/77.36. 9.

⁹⁰ BCA, 272.14/76.33.6.1.

SONUÇ

Lozan Barış Antlaşmasının Ek protokolü Türk ve Yunan hükümetleri arasında imzalanmış, Türkiye topraklarında bulunan Rum Ortodoks ile Yunanistan topraklarında bulunan Müslüman nüfus değişime tabii tutulmuştur. Mübadele, savaş sonrası buldukları ülkeyi terk etmeye çalışan göçmenler için bir çıkış yolu olmuştur. İstanbul'da yaşayan Rumlarla, Batı Trakya'da yaşayan Türklerin kapsam dışı tutulduğu mübadele sonunda, 1.200.000 kadar Ortodoks Rum Yunanistan'a gitmiş, 400.000 kadar Müslüman Anadolu'ya gelmiştir. Mübadele aynı zamanda tehdit olarak görülen azınlıkların tasfiyesine de olanak sağladığı için uygulanması zaruri görülmüştür. Mübadelede, Müslüman olma hususu esas alındığı için mübadeleye dâhil edilen farklı etnik gruplar da olmuştur. Cumhuriyet döneminde, nüfusun artması istenmiş bu sebeple bir takım siyasi ve ekonomik politikalar hayata geçirilmiştir. Bu etnik grupların mübadeleye dâhil edilmesi de bu politikaların bir sonucu olmuştur.

Müslüman kimliklerinden dolayı mübadeleye tabi tutulan gruplar arasında Roman topluluklar da yer almıştır. Gerek daha önceki dönemlerde Türklerle uyum içerisinde yaşamaları, siyasi olaylara, ayaklanmalara karışmamaları gerekse büyük oranda yerleşik hayata geçerek üretici duruma gelmeleri nedeniyle, Romanların mübadeleye dâhil edilmesine Türkiye'den bir itiraz gelmemiştir. Ülke kalkınması için gerekli olan üretici nüfusu temin etmeye çalışan Türk devleti, Romanları özellikle tarım sektöründe kullanılabilecek bir iş gücü olarak görmüştür.

Mübadeleye tabi tutulan Roman mübadillere ait 271 adet tasfiye talepnameisi incelendiğinde; büyük oranda Selanik bölgesinden geldikleri, daha çok şehir ve kasabalarda yaşadıkları, kırsal kesimde veya köylerde yaşayanların az olduğu, aynı mahallede ikamet ettikleri, sahip oldukları gayrimenkuller dikkate alındığında, gelir seviyelerinin ve sahip oldukları evlerin büyüklüğünün bir birine yakın olduğu, büyük oranda yerleşik hayata geçtikleri, tarla ve öküz sayısının az olduğu, hayvancılıkla uğraşmadıkları, daha çok at besledikleri, bağ ve bahçe tarımı ile geçimlerini sağladıkları, alt gelir grubuna dâhil oldukları, meslek olarak büyük oranda başkalarının topraklarında veya işletmelerinde çalışan tarım emekçisi durumunda oldukları, en çok demircilik, kalaycılık mesleğini icra ettikleri, meslek sahibi veya üretici durumda olmayan çok az kişinin bulunduğu tespit edilmiştir. Tercih ettikleri isimlerde büyük oranda Türk İslam kültürünün etkisinin olduğu, az sayıda da olsa,

Roman topluluklara özgü kadın ve erkek isimlerini kullanmaya devam ettikleri görülmüştür. 1912-1913 Balkan Savaşları sırasında ve sonrasında Yunanistan'da yaşayan Romanlardan bazılarının mallarına ve hayvanlarına el konulduğu bazı mallarının yerliler tarafından alındığı beyanlardan anlaşılmaktadır.

Mübadeleye tabi tutulan Roman mübadillerin bunlarla sınırlı olduğu iddiasında değiliz, ulaştığımız belgeler doğrultusunda bu kadarı tespit edilebilmiş ve yorumlanmıştır. Roman mübadillerin iskânı ile ilgili belgeler incelendiğinde nüfuslarının daha fazla olduğu ve belgelerinde Kıpti ifadesi yer almasa da mübadeleye dâhil edildikleri anlaşılmıştır.

Mübadele sonrasında devlet içi yazışmalara bakıldığında ise; Roman mübadillerin iskân edildikleri bölgelerde sosyo-ekonomik problemleri, yer değişikliği talepleri, meslekleri dâhilinde dükkân ve arazi talepleri, mesleklerine göre iskân edilmeme şikâyetleri, firarları ve iç göçleri konuları karşımıza çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyetinin çıkardığı iskân yasaları da dikkate alınarak bu hususlar dikkatlice incelendiğinde devlet 'Çingene' kategorisini bir dizi ahlaki sapmaya sahip etnik grup olarak nitelemiştir. Bu sebeple hükümet ve yerel yönetim yetkilileri bu grupların hareketliliğini kısıtlamış ve buldukları bölgelerde denetlemeye çalışmıştır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA) Kaynakları

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130 16 13 2-belge serisi

BCA.130.16.13.2/473.801.6/7/8/9/10/11/12/13/14,473.802.5/12,474.805.5

BCA.130.16.13.2/475.817.14

BCA.130.16.13.2/475.822. 6

BCA.130.16.13.2/475.823.12

BCA.130.16.13.2/479.844.16

BCA.130.16.13.2/482.866.24

BCA.130.16.13.2/531.1183.7

BCA.130.16.13.2/578.1520.11

BCA.130.16.13.2/603.1664.30

BCA.130.16.13.2/604.1668.18

BCA.130.16.13.2/604.1668.20

BCA.130.16.13.2/604.1668.21

BCA.130.16.13.2/604.1668.22

BCA.130.16.13.2/ 604.1669.1/4/19/22

BCA.130.16.13.2/604.1670.14/15

BCA.130.16.13.2/608.1695.10/12

BCA.130.16.13.2/608.1699.30

BCA.130.16.13.2/609.1705.2/4/6/9

BCA.130.16.13.2/621.1767.7/8/9/16

BCA.130.16.13.2/626.1801.7

BCA.130.16.13.2/626.1802.11/12

BCA.130.16.13.2/629.1815.6

BCA.130.16.13.2/629.1816.35

BCA.130.16.13.2/650.1930.2

BCA.130.16.13.2/656.1970.25

BCA.130.16.13.2/659.1983.17/18/19/20/21

BCA.130.16.13.2/671.2053.3

BCA.130.16.13.2/713.2265.15

BCA.130.16.13.2/743.2424.29

BCA.130.16.13.2/748.2450.17/18

BCA.130.16.13.2/748.2451.7/8/17

BCA.130.16.13.2/751.2465.11

BCA.130.16.13.2/751.2467.2/7/11

BCA.130.16.13.2/752.2468.1/2/3/11/13/14/18/19/20

BCA.130.16.13.2/753.2473.21

BCA.130.16.13.2/755.2481.20

BCA.130.16.13.2/756.2486.9

BCA.130.16.13.2/759.2501.26

BCA.130.16.13.2/760.2509.12/21

BCA.130.16.13.2/760.2510.3

BCA.130.16.13.2/760.2512.27

BCA.130.16.13.2/760.2513.23

BCA.130.16.13.2/760.2513.24

BCA.130.16.13.2/762.2522.6/7

BCA.130.16.13.2/764.2534.22

BCA.130.16.13.2/765.2537.1

BCA.130.16.13.2/768.2559.7

BCA.130.16.13.2/768.2560.5

BCA.130.16.13.2/768.2560.8

BCA.130.16.13.2/771.2572.8

BCA.130.16.13.2/772.2577.12

BCA.130.16.13.2/772.2578.24

BCA.130.16.13.2/781.2626.19

BCA.130.16.13.2/785.2643.15

BCA.130.16.13.2/793.2683.20

BCA.130.16.13.2/793.2687.35

BCA.130.16.13.2/793.2687.40

BCA.130.16.13.2/797.2707.18/19/20/21/22/23/24

BCA.130.16.13.2/798.2711.5/11

BCA.130.16.13.2/798.2712.4/5/6/7/14/19

BCA.130.16.13.2/798.2713.7/10/31

BCA.130.16.13.2/799.2718.13/37/50

BCA.130.16.13.2/803.2735.16/17/19

BCA.130.16.13.2/804. 2741.5/16/28/30/32/33/34/37/38/40/41/42/43/44/45/46/47

BCA.130.16.13.2/804.2743.17

BCA.130.16.13.2/804.2744.2/14/16

BCA.130.16.13.2/805.2747.16

BCA.130.16.13.2/805.2748.24

BCA.130.16.13.2/807.2756.23

BCA.130.16.13.2/808.2757.5

BCA.130.16.13.2/808.2757.21

BCA.130.16.13.2/808.2758.21/36

BCA.130.16.13.2/808.2759.34

BCA.130.16.13.2/808.2760.8

BCA.130.16.13.2/813.2786.17

BCA130.16.13.2/813.2787.18

BCA.130.16.13.2/813.2789.15

BCA.130.16.13.2/815.2797.17

BCA.130.16.13.2/815.2797.19

BCA.130.16.13.2/818.2815.21

BCA.130.16.13.2/819.2823.14

BCA.130.16.13.2/822.2841.21/22

BCA.130.16.13.2/829.2888.2

BCA.130.16.13.2/829.2890.21

BCA.130.16.13.2/846.2993.3

BCA.130.16.13.2/852.3036.14

BCA.130.16.13.2/853.3040.3/9

BCA.130.16.13.2/853.3042.19/24

BCA.130.16.13.2/867.3133.7

BCA.130.16.13.2/874.3176.29

BCA.130.16.13.2/876.3189.19

BCA.130.16.13.2/878.3202.5/23

BCA.130.16.13.2/886.3253.9/20

BCA.130.16.13.2/887.3261.14/15

BCA.130.16.13.2/887.3262.5/6

BCA.130.16.13.2/889.3273.4

BCA.130.16.13.2/923.3481.21

BCA.130.16.13.2/931.3533.21

BCA.130.16.13.2/931.3534. 20

BCA.130.16.13.2/938.3580.7

BCA.130.16.13.2/940.3592.13

BCA.130.16.13.2/940.3593.4

BCA.130.16.13.2/940.3596.21

BCA.130.16.13.2/941.3600.16

BCA.130.16.13.2/950.3662.25

BCA.130.16.13.2/955.3687.5

BCA.130.16.13.2/962.3723.2

BCA.130.16.13.2/962.3724.1/2/3/4

BCA.130.16.13.2/970.3778.14/17/20/21

BCA.130.16.13.2/975.3810.11

BCA.130.16.13.2/975.3812.5/6/8/9/10/11

BCA.130.16.13.2/983.3860.6

BCA.130.16.13.2/985.3869.2

BCA.130.16.13.2/987.3878.23/24

BCA.130.16.13.2/987.3879.13/14/15/16/17/18

BCA.130.16.13.2/988.3884.9/10

BCA.130.16.13.2/988.3885.9/10/11

BCA.130.16.13.2/988.3886.1

BCA.130.16.13.2/988.3887.19

BCA.130.16.13.2/988.3888.2/3/9/10/11/12/13/14/15/16/17/18/19/20/21

BCA.130.16.13.2/998.3938.5/6/7

BCA.130.16.13.2/1000.3953.1/12

BCA.130.16.13.2/1003.3963.17

BCA.130.16.13.2/1003.5/8/9/13/15/19/20/21/23/24

BCA.130.16.13.2/1021.4073.8

BCA.130.16.13.2/1023.4085.13

BCA 30.18.1./7.25.02

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130 16 13 2-belge serisi

BCA 272.14./76.33.6.1

BCA 272.11/17.76.12

BCA 272. 11/.17.77.6.2

BCA 272.11/17.73.18.2/4/5/6/7

BCA 272.11/19.91.2.1

BCA 272.11/17.74.25

BCA 272.11/17.73.18.12/3/4/5/6/7/8

BCA 272.14/76.33.6.1

BCA 272.14/77.36.7.

BCA 272.12/45.73.7

BCA 272.12/44. 68.16

BCA 272.11/21.103.18

BCA 272.14/77.36.9.4

BCA 272.12/47.88.21.1

BCA 272.12/65.6.51

BCA 272.12/65.6.54

BCA 272.12/65.6.5.6

BCA 272.12/54.131.2

BCA 30.10./241.63.9.15

BCA 272.12/63.190.4

BCA 272.12/63.190.1

BCA 272.00.00/12.63.190

BOA. DH. MKT.1997/20.

TBMM Tutanakları

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, İçtima: I, C. III, Ankara.

TBMM Zabıt Ceridesi. Devre: II, İçtima: I, C. II, Ankara.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, İçtima: II, C. X.

Kitaplar ve Makaleler

“30 Kânunusani 1923 Tarihinde Lozan’da Yunan Murahhaslarıyla Yapılan Mukavele Mucibince Tanzim Olunan Talimatnamenin Mer’iyete Vazı Hakkında Kararname”. Düstur III (4) 110.

ACTON, Thomas. (1997), *Gypsies in the United Kingdom*, Patrin Web Journal (<https://www.oocities.org/~patrin/ukroma2.htm>) Erişim Tarihi: 01.01.2021.

ALTINÖZ, İsmail (2013), *Osmanlı Toplumunda Çingeneler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları. İstanbul.

ARAYICI, Ali. (1999), *Çingeneler*, Ceylan Yayınlar, İstanbul.

ARI, Kemal (2017), ‘Türk Roman ve Öyküsünde Mübadele’, *Tarih ve Günce Dergisi*, 2017, Cilt.1, S.1

ARI, Kemal. (1995) ‘*Büyük Mübadele, Türkiye’ye Zorunlu Göçler*’, Türk Tarih Vakfı Yayınları.

ARI, Kemal. (2003). *Büyük Mübadele- Türkiye’ye Zorunlu Göç (1923- 1925*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

BAYINDIR GOULARAS, G. (2010), *Mübadele ve Şile*, ANSAL Hacer, Ufukta Bir Işık, İstanbul: Işık Üniversitesi Yayınları.

BEHAR, Cem (1996). *Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’nin Nüfusu (1500-1927)*. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları.

BELLİ, Mihri (2006), *Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi, Ekonomik Açıdan Bir Bakış*, İstanbul: Belge Yayınları.

ÇELEBİ, Ercan (2006) *Mübadillerin Yunanistan’daki Mal Kayıtları ve Muhtelit Mübadele Komisyonu Tasfiye Talepnameleri, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt.5, S.12.

ÇELİK Faika (2013) *Civilizing Missio in the Late Ottoman Discourse; The Case of Gypsies, Oriente Moderno*, Cilt. 93, S.2.

- ÇELİK, Faika (2003), “The Limits of Toleros: The Status of Gypsies (Roma) in the Ottoman Empire”, *Studies in Contemporary Islam* (No.5,1-2).
- ÇETİN, Necat (2011) *Torbalı Nüfus Arşivi Atık Nüfus Esas Defter Kayıtlarına Göre Mübadil Kayıtları Üzerine İnceleme (1927-1932)*, Samsun Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Derneği Kültür Yayınları Serisi 7.
- DENİZ, Taşkın, ‘Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinden Türkiye’, *Türkiye Göç Araştırmaları Dergisi*, 2014, Cilt. 181, S.181, s.195.)
- DİŞLİ, Semra (2016) *Çingene mi Roman mı*, AÜDTCF, *Antropoloji Dergisi*, Sayı:31
- DÜNDAR, Fuat (2002). *İttihat ve Terakki’nin Müslümanları İskân Politikası (1913-1918)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- EMGİLİ, Fahriye (2014) “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesinin Türkiye Cumhuriyeti’nin Millî İktisadının Oluşumundaki Etkisi”, *TSA*, Yıl: 18, Özel sayı 3.
- FRASER, Angus. (2005), *Çingener*, Homer Kitabevi, 2005 İstanbul.
- GOULARAS Bayındır Gökçe (2012) “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Ve Günümüzde Mübadil Kimlik Ve Kültürlerinin Yaşatılması”, *Alternatif Politika*, Cilt 4, Sayı 2.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyip, (1963) *Çingene Maddesi*, Milli Eğitim Bakanlığı, İslam Ansiklopedisi, Cilt:3, İstanbul, 1963.
- GÜNER, Zekai (2007) *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi CENAS*, Cilt; 38.
- GÜRBOĞA, Nurşen (2016). *Türk Yunan Mübadelesi ve Devletin Mübadil Romanlara İlişkin Söylem ve Politikaları*, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.9, Sayı.1.
- GÜRÇAY, Serdar, ‘Lozan Mübadelesinin Etkileri: Çatalca Örneği’, *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2019.
- HALAÇLI, Cengizhan, (2021) ‘Türkiye’de Tütün Üretiminin Gelişiminde Mübadillerin Yeri’ , *Tarih ve Günce Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, S.8.
- İNAN, Canan (2014) “Türkiye’de İskân Siyaseti: İskâna Yönelik Örgütsel Yapı Üzerinden Bir İnceleme”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 22.
- İNAN, Canan (2016) “Türkiye’de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir İnceleme”, *Göç Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 3.
- İPEK, Nedim (2000), *Mübadele ve Samsun*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- İskân Tarihçesi*, (1932) İstanbul: Hamit Matbaası.

- KAYGILI, Osman Cemal, (1972), *Çingenerler*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- KENRICK, Donald, (2006), '*Çingenerler Ganj'dan Thames'e*', Homer Kitabevi, İstanbul.
- KENRICK, Donald, (2007), *Historical Dictionary of Gypsies* (2. baskı), The Scarecrow Press, Maryland/Plymouth.
- KENRICK, Donald (2006) *Çingenerler Ganj'dan Thames'e*, Homer Kitabevi, İstanbul.
- KENRICK, Donald '*Historical Dictionary of Gypsies*', *The Scarecrow Press*, 2007. https://www.gitanos.org/documentos/1.1-KEN-his_HistoricalDictionaryoftheGypsies.pdf (Erişim Tarihi: 02.01.2021).
- KESKİN, Necat (2016), *Tur-Abdin'de Bir Anlatım Biçimi Olarak Mıtrıplık*, Gece Kitaplığı, Ankara.
- KILIÇOĞLU CİHANGİR, Çiğdem, (2013), '*Lozan Barış Konferansı'nın İlk Aşaması ve Konferansın Kesintiye Uğradığı Dönemde Yunanistan*', Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S.53.
- KOLUKIRIK, Suat (2006) "Geçmişin Aynasında Lozan Çingenerleri: Göç, Hatıra, Deneyimler", Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, Cilt.3, Sayı.95. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/suatk.pdf> (Erişim Tarihi: 14.02.2021)
- KOLUKIRIK, Suat (2006) "Sosyolojik Perspektiften Türkiye Çingenerleri: İzmir Çingenerleri Üzerine Bir Araştırma", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 1.
- KÖÇKÜN, Elmas, KARAYAMAN, Mehmet (2020) *Tasfiye Talepnamelerine Göre Mübadeleye Tabi Tutulan Roman Topluluklarının Sosyal ve Ekonomik Durumu*, Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, S. 2.
- Lozan Sulh Muahednamesi*, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1339 (1929), İstanbul.
- MARTINEZ, Nicole. (1992), *Çingenerler*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- MARUSHIAKOVA, Elena ve POPOV, Vesselin, (2006). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Çingenerler*, çev. Bahar Tırnakçı, İstanbul: Homer Kitabevi.
- MERAY, Seha L. (2001), *Lozan Barış Konferansı, Tutanaklar-Belgeler*, Cilt:2 Kitap:8, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- ORAN, Baskın (2005), "Kalanların Öyküsü: 1923 Mübadele Sözleşme'sinin Birinci ve Özellikle İkinci Maddelerinin Uygulanmasından Alınacak Dersler", *Ege'yi Geçerken:1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi (içinde)*, Derleyen: Renee Hirschon, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ÖZÇELİK, Mustafa. (2003), *1930-1950 Arasında Tütüncülerin Tarihi*, TÜSTAV (Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı) Yayınları, İstanbul.

ÖZKAN, Ali R. (2000). *Türkiye Çingeneleeri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

PASPATI, Alexandr G. (1870), *Etude Sur la Tchingianes ou Bohemiens de l'Empire Ottoman*, Antoine Kromela Imprimerie, Constantinople.

SEHA M. (2018). *Lozan Barış Konferansı Tutanaklar Belgeler*, Cilt 1 Kitap 1.

SOYSAL İsmail (2000). *Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları*, Cilt 1, (1920 – 1945).

ŞANLIER Sinan. (2017). *Göçebeliğin Çingene Halleri ve Selanik Efsanesi (The Migration Conference, 22-27 Ağustos 2017, Atina, sempozyum bildirisi)*

ŞANLIER, Sinan (2013). *Hukuki Düzenlemeler Işığında Osmanlı Çingeneleeri*. Doğu Kütüphanesi yayınları, İstanbul.

Şerîfi Şehnâme Çevirisi (haz. Zuhâl Kültüral – Latif Beyreli) (1999), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

TABAN, Işık (2017) *İnce Sazdan Buselik Makamında*, Cumhuriyet Kitap, İstanbul.

TAĞ, Muhammed (2017).19. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Romanlarının Sosyal ve İktisadi Yapısı: Edirne Şehri Örneği. Göç Konferansı 2017 Seçilmiş Bildiriler. 2017, Transnational Press LONDON.

TAŞKIN, Deniz (2014), *Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinden Türkiye'*, Türkiye Göç Araştırmaları Dergisi, Cilt. 181, S.181.

TEKELİ, İlhan (2011), *Anadolu'da Yerleşme Sistemi ve Yerleşme Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

TEKELİ, İlhan (2008). *Göç ve Ötesi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

YILDIRIM, Onur (2006) *Diplomasi ve Göç Türk-Yunan Mübadelesinin Öteki Yüzü*, Bilgi Üniversitesi Yayını, İstanbul/*Yeniden Kurulan Yaşamlar 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*, Derleyen: Müfide PEKİN, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayını.

YILDIRIM, Seyfi (2016) *Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikaları Çerçevesinde Göç ve Göç Politikaları'*, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2016, S.24

YILDIZ, Hüseyin (2007).“Türkiye’de Çingeneleer için Kullanılan Kelimeler ve Bunların Etimolojileri”, *Dil Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.

YILGÜR, Egemen (2015).*Roman Tütün İşçileri*. Ayrıntı yayınları, İstanbul. 2016

YILGÜR, Egemen (2015). Tarihsel Perspektiften Peripatetik Ve Avcı-Toplayıcı Stratejilerin Geçişkenliği, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

YILGÜR, Egemen (2018). Balkanlar, Anadolu ve Mezopotamya'da Zanaat Göçbeleri, Peripatetik Topluluklar Üzerine Bir Deneme, KA Dergisi, Cilt 3, Sayı 8.

YILGÜR, Egemen (2018). Editöryel Sunuş: Roman- "Çingene"- Peripatetik. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 2, Sayı 18.

Tezler ve Bildiriler

AŞKIN, Umur (2011), Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Yaşayan Romanların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Beklentileri: İzmir İli Örneğinde Bir Alan Araştırması, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

DİNGEÇ, Emine (2004), Rumeli'de Geri Hizmet Teşkilatı İçinde Çingeneler (XVI. Yüzyıl) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.

ÖNGÜL, Veysel (2016), Balkan Savaşları Sonrasında Rumeli'den Anadolu'ya Göçler, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

SARI, Muhammed (2011) Atatürk Döneminde İç Anadolu Bölgesinde İmar ve İskân Faaliyetleri (1923-1938), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.

Sözlükler

Türk Dil Kurumu İnternet Sözlüğü. <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi 02.01.2021).

AYVERDİ, İlhan. (2016), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul.

The Oxford Dictionary of Byzantium (editörler. Alexander P. Kazhdan, Alice-Mary Talbot), Athingoni maddesi, Oxford University Press, New York 1991. <https://www.docdroid.net/FzrTqxX/oxford-dictionary-of-byzantium-3-volumes-1991-pdf#page=3> (erişim tarihi: 01.01.2021)

KENRİCK, Donald. 'Historical Dictionary of Gypsies', *The Scarecrow Press*, 2007. https://www.gitanos.org/documentos/1.1-KEN-his_HistoricalDictionaryoftheGypsies.pdf (erişim tarihi 02.01.2021).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kurus>, (erişim tarihi 15.04.2021).

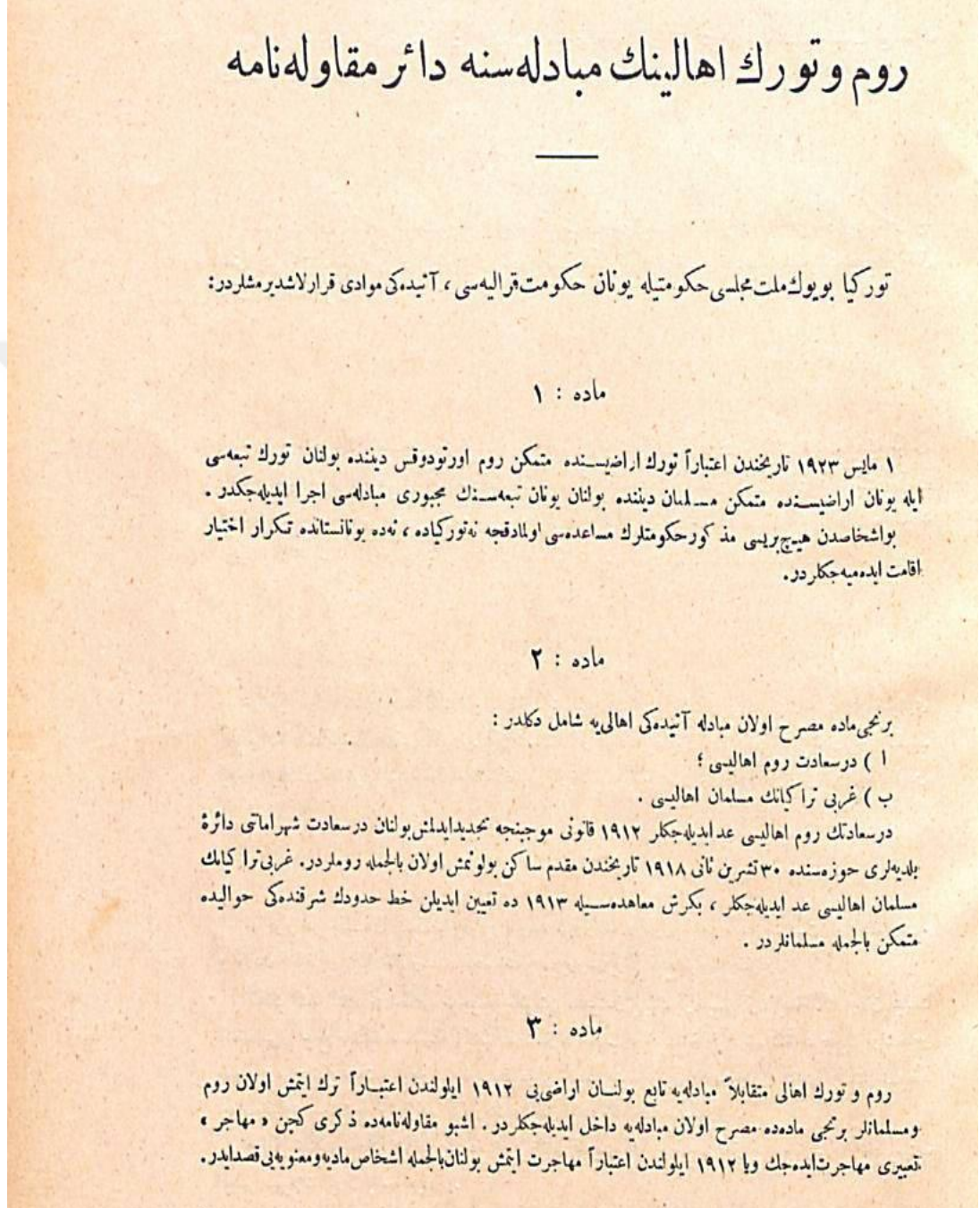
https://www.gitanos.org/documentos/1.1-KEN-his_HistoricalDictionaryoftheGypsies.pdf (erişim tarihi 02.01.2021).

Kubbealtı İnternet Sözlüğü. <http://www.lugatim.com/s/s%C3%B6zl%C3%BCk> (erişim tarihi: 01.01.2021).

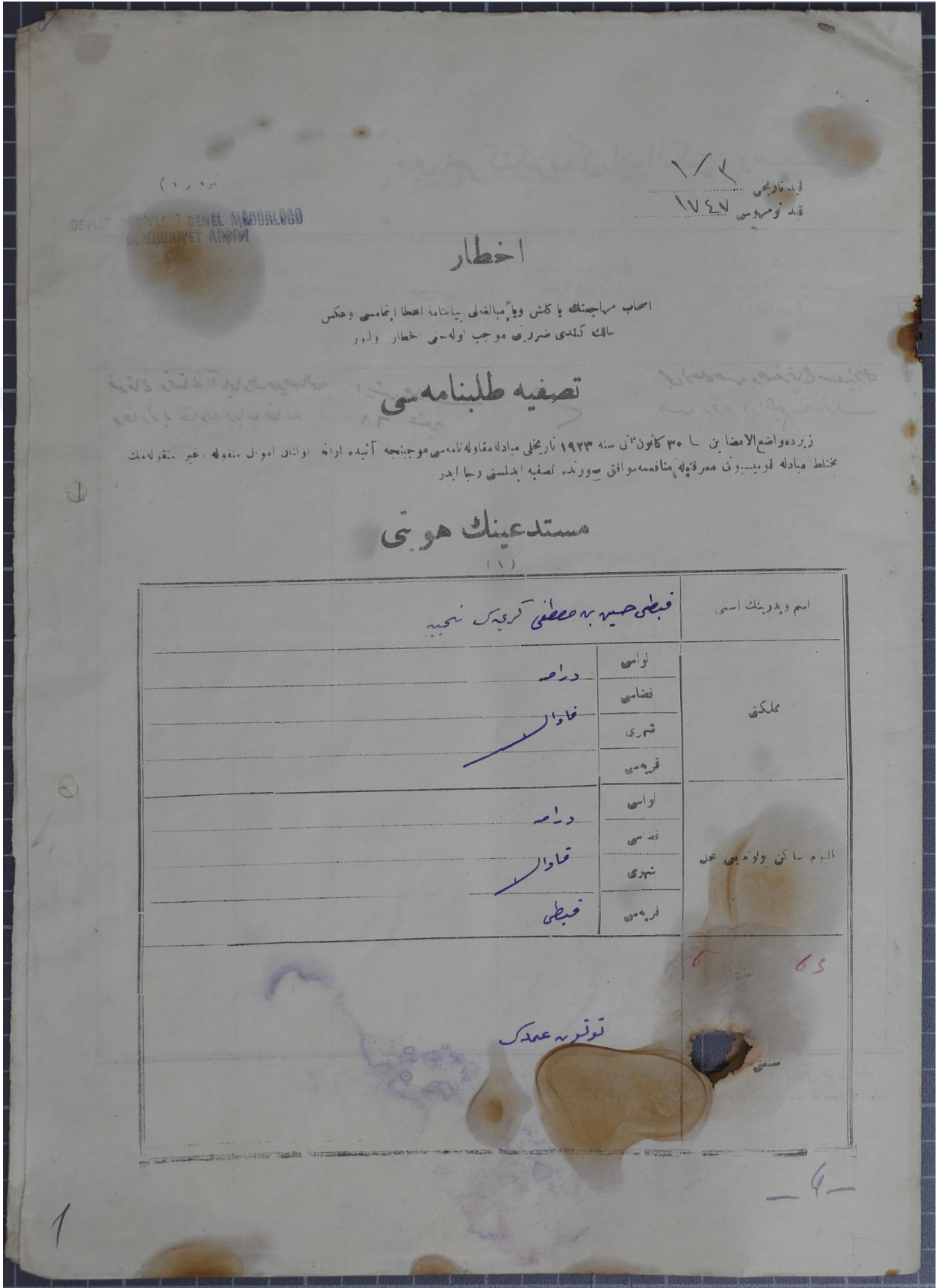
EKLER

Ek 1: Rum ve Türk Ahalinin Mübadelesine Dair Mukavelename

Kaynak: Lozan Sulh Muahedenamesi, Ahmet İhsan ve Şürekası, 1339 (1929), İstanbul.

Ek 2. Mübadil Roman topluluklara Ait Bir Tasfiye Talepnamesi ve Transkripsiyonu

حين حر كترده كي اموال الكترك وضعينه دائر

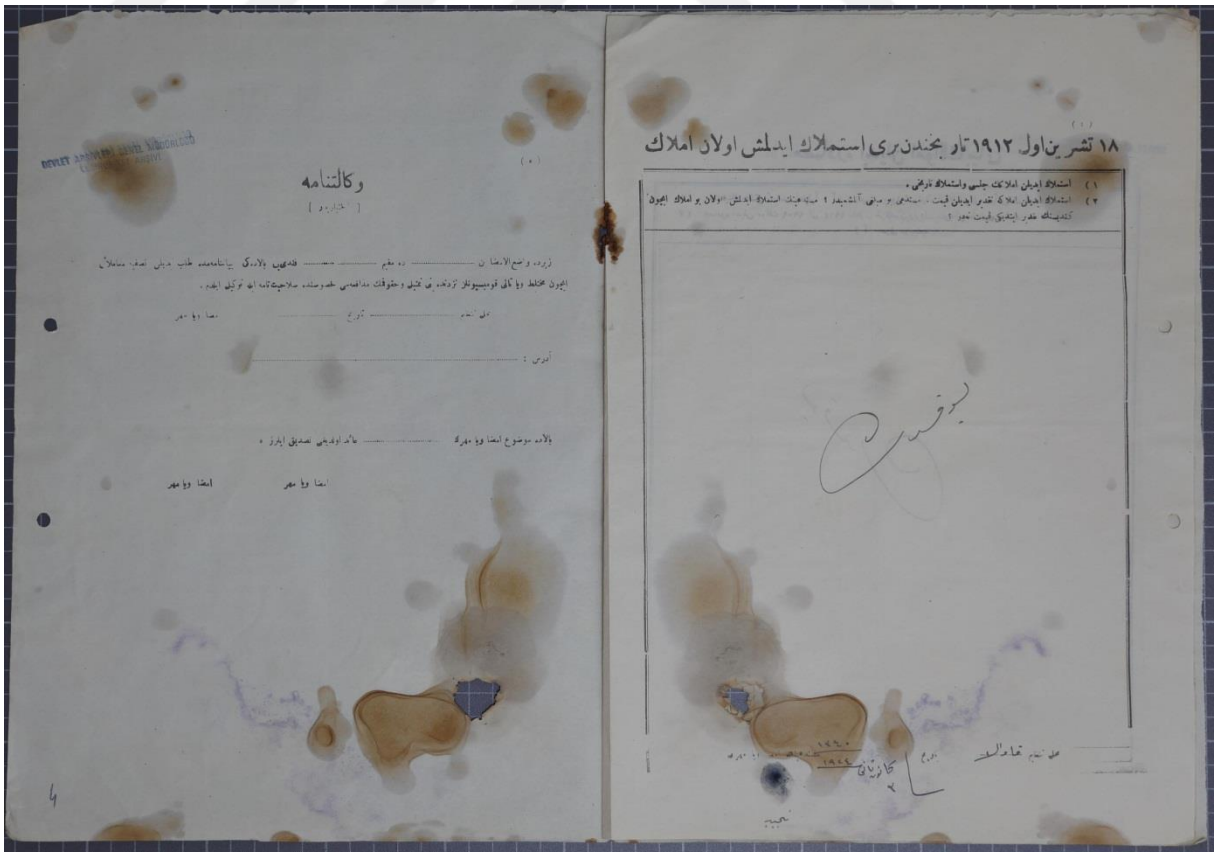
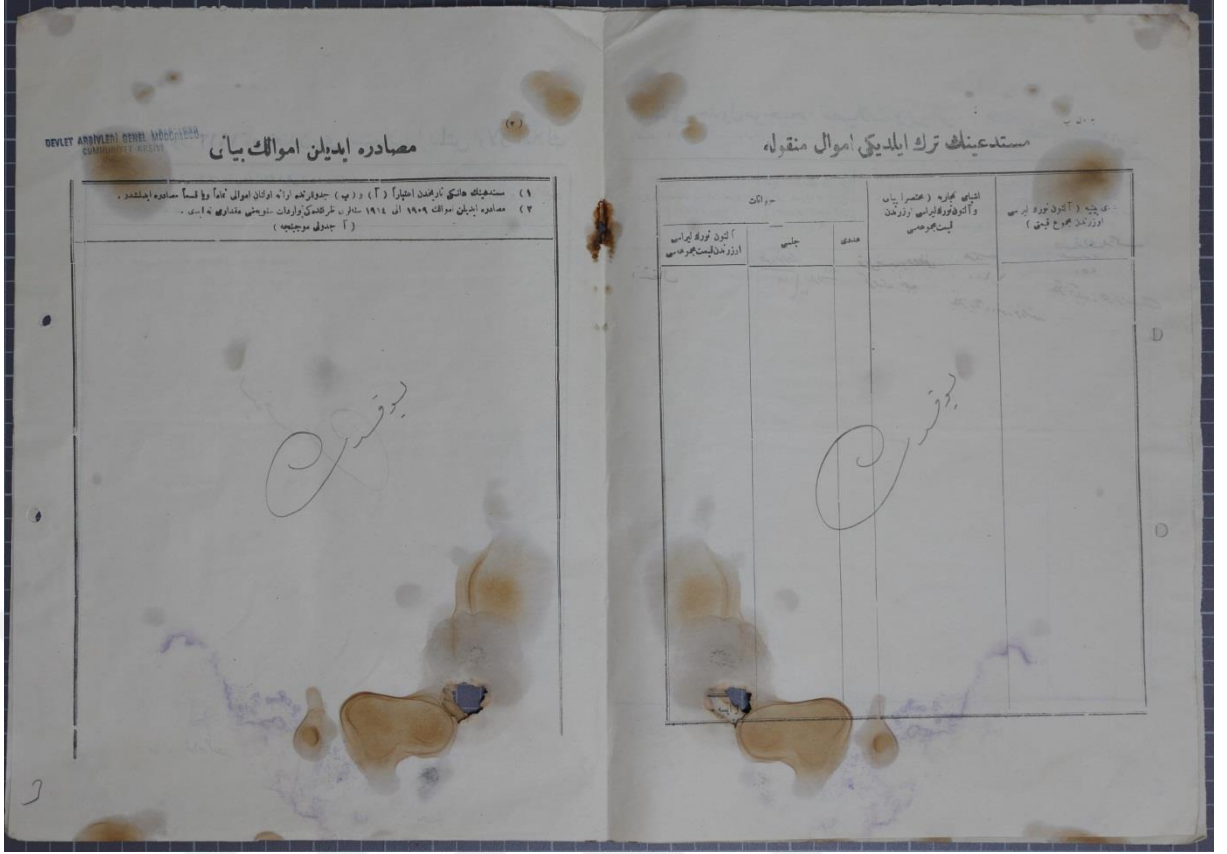
مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)
مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)

تيده كي جدول موجبنجه تفصيلات ويري كتر

DEVLET ARSIZLERI GENEL MUDURLUGU
CUMHURİYET ARGIWI

مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)
مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	ار امدات بيشتر و كندو عصوات كندو حجودت و كرماس و كرماس	مبلغ وار امدات كان و كندو عي (عنه و بوقع و سوقات امير و كرماس)

ار امدات بيشتر و كندو
عصوات كندو
حجودت و كرماس
و كرماس

Kaynak: BCA, 130.16.13.2/962.3724.3.

Tasfiye Talepnamesinin Transkripsiyonu

Kayıt Tarihi 82

Kayıt Numarası 1848

İhtar

Eshab-ı mürâca'atın yanlış veya mübalağalı beyannâme i'ta itmemesi ve aksi halin külli zararı mücib olacağı ihtâr olunur

Tasfiye Talebnâmesi

Zirde vâzi'ul imza ben 30 Kânûn-i sâni sene 1923 tarihli mübâdele-i mukâvelenâmesi mücibince âtide irâde olunan emvâli menkûle ve gayri menkûlemin muhtelit mübâdele komisyonu ma'ârifetiyle menâfi'ime muvâfık suretle tasfiye edilmesini rica ederim

Müsted'inin Hüviyeti

İsim ve Pederinin İsmi	Kıbtî Hüseyin bin Mustafa kerimesi Necibe	
Memleketi	Livası	Drama
	Kazası	Kavala
	Şehri	
	Karyesi	
El yevm sakin bulunduğu mahal	Livası	Drama
	Kazası	Kavala
	Şehri	
	Karyesi	Kıbtî
Sanatı	Tütün umdesi	

Hin-i hareketinizdeki emvalinizin vaziyetine dair atideki cedvel mucibince tafsilat veriniz.

..... livası kazası şehri veya karyesinde kâin müsted'iyeye âid emvâl-i gayri menkûlenin cedvelidir.

Emlâk ve arazinin cinsi ve nev'i "hâne, mağaza, tarla, bağ bostan, orman, mera vesaire"	Fevkani ve tahtani iki oda sai salon ve havluyu havi bir bab hane
Saha-i sathiyesi "dönüm veya arşun merbei"	Arşun merbei 68 atık
Arazinin yetiştirdiği mahsulatın nevi "hububat, tütün, bağ vesaire"	"
Emlak ve arazinin kain olduğu mahal (mahalle, mevki', sokağın ismi ve numarası)	Hacı oğlu Hasan ve Safer Timac Sa'id oğlu Hüseyin ve Kara İbrahim haneleri
Emlak ve arazinin suret-i tasarrufu (ferağ, intikal, hibe)	İntikal
Tapu senedlerinin veya diğer vesaik tasrifini tarih ve numaraları (suretleri rabt olunacaktır)	Sıra numarası 19 Fi 12 Eylül sene 1311
Tapu senedi kimin namına mukayyedir	Kıbtî Hüseyin bin Mustafa kerimesi Necibe
Emlak ve arazinin tapu senedinde mukayyed kıymeti (Altun Türk Lirası hesabıyla)	Guruş 1,400 Yalnız bin dörtyüz guruşdur
Mutasarrıf tarafından takdir edilen kıymet (Altun Türk Lirası hesabıyla)	Altun Türk Lirası aded 250 Yalnız ikiyüz elli lirasıdır

(1) Şayed müsted'inin muhtelif şehirlerde emvali var ise her haldeki emvali için ibra-yı beyanname it'âsı lazımdır

(2) Tapu senedlerinin adem-i mevcudunu halinde hukuk-ı tasrifinin ne suretle isbat edilebileceği izah ve mülkün hududu ----- olunmalıdır.

Müsted'inin terk eylediği emvâl-i menkule

Eşyayı beyniye (Altun Türk Lirası üzerinden mecmu kıymeti)	Eşyayı ticariye (mutahassıran beyan ve altun türk lirası üzerinden kıymeti mecmuası)	Hayvanat		
		adedi	Cinsi	Altun türk Lirası üzerinde Kıymeti mecmuası
Yokdur	Yokdur			

Müsadere edilen emlakın beyanı

18 Teşrin-i evvel 1912 tarihinden beri istimplâk edilmiş olan emlâk

<p>(1) İstimlak edilen emlakın cinsi ve istimplak tarihi.</p> <p>(2) İstimlak edilen emlake takdîr edilen kıymet müstedi bir meblağı aşmıştır müsted'in istimplak edilmiş olan bir emlak için kendisinin takdir ettiği kıymet nedir?</p>
Yokdur

Mahal-i tanzim Kavala fi Tarih 2 Kanun-ı sani sene 1923 sene 1240 müstedinin imza veya mührü Necibe

Vekaletname

(-----)

Zirde vaziu'l-imza bende mukim efendinin balâdaki beyannamede talep edilen tasfiye-i muamelat için muhtelit veya tali komisyonlar

nezdinde benî teşmil ve hukukun müdafaası hususunda salâhiyet ----- ile tevkil eyledim.

Mahal-i tanzim tarih imza veya mühür Adres Balada mevzu' imzaveya mühürün aid olduğunu tasdik eyler

İmza veya mühür imza veya mühür

Ek 3. Tablo 1: Roman Mübadillerine Tasfiye Talepnamelerinde Yer Alan Bilgiler

Aşağıda gösterdiğimiz tablo 271 Tasfiye Talepnamesinin Transkripsiyonu sonucu oluşturulmuş ve elde edilen veriler çalışmanın şeffaflığı düşünülerek direkt tabloya aktarılmıştır.

Belge Kodu 130-16-13-2	Vilayet	İsim	Meslek	Köy/Kaza	Sosyoekonomik duruma yönelik mal varlığı ve değeri (A Cetveli)	Tapu Durumu	Tapu Kaydı
254-678-8	Manastır	Fatma Hasan Kıpti	Meslek yok	Alasonya Kazası	Bir bab hane 1 odalıdır. -30 Osmanlı Altını	Kendimin	Yoktur/Zayıdır
254-678-10	Manastır	Hüseyin Nazif Kıpti	Demirci	Alasonya Kazası	Bir bab hane 1 odadır. -30 Osmanlı Altını	Kendimin	Yoktur/Zayıdır
473-801-1	Selanik	Kıpti Ömer Bin Mehmed	Orakçı	Gevgili	Bir bab hane 1 oda (100 Arşın) Tarla (1 dönüm) -70 Osmanlı Altını	İntikal	Zayıdır
473-801-2	Selanik	Kıpti Numan Bin Mehmed	Tütüncü	Gevgili	1 bab hane oda ma'a havlisi (150 Arşın) 2 bağ- 3 Evlek 3 tarla-1 Dönüm -120 liradır.	İntikal	Zayıdır
473-801-3	Selanik	Kıpti Mustafa Bin Kıpti Mehmed	Orakçı	Gevgili	Hane Arsası (150 Arşın) -50 liradır.	İntikal	Zayıdır
473-801-4	Selanik	Kıpti Emin Mehmed	Demirci	Gevgili	Bir bab hane oda 2 ma'a havlisi (150 Arşın) Tarla (1 Dönüm) -130 liradır.	İntikal	Zayıdır
473-801-5	Selanik	Kıpti Dâhil Bin Veli	Orakçı	Gevgili	Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.

473-801-6	Selanik	Kıbtı Ahmet Bin Talangoz Hasan ve Biraderleri	Çiftçi	Gevgili	Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
473-801-7	Selanik	Kıbtı İbiş Mehmed	Çiftçi	Gevgili	Bir guna emlak ve arazisi yoktur.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
473-801-8	Selanik	Kıbtı Kadri Kerimeleri Paşev ve Esman ve Meski	Meslek belirtilmemiş iş	Gevgili	Bir bab hane ma'a dut bağçesi (200 Arşın) -Hissedar -50 Aded	İntikal	Zayidir
473-801-9	Selanik	Kıbtı Timur ve Osman Benat Dallan Hüseyin	Çiftçi	Gevgili	İki kıt'ada iki bab hane oda 3 ma'a ahır (200 Arşın) -100 Aded	İntikal	Zayidir
473-801-10	Selanik	Kıbtı Ali Bin Kuş Ali	Amele	Gevgili	Bir bab hane oda 1 (60 Arşın) -40 Aded	İntikal	Zayidir
473-801-11	Selanik	Kıbtı Timur Bin Tahir Hasan	Orakçı	Gevgili	Bağ (1 Evlek) Dut Bağçesi (2 Evlek) Tarla (1 Dönüm) -15 liradır.	Kendim yaptırđım	Zayidir
473-801-12	Selanik	Kıbtı Usta Ahmet Zevcesi Dudu Hasene	Meslek Belirtilmemiş iş	Gevgili	Bir bab hane 1 oda ma'a havlisi (200 Arşın) -60 Aded	İntikal	Zayidir
473-801-13	Selanik	Kıbtı Usta Haydar Zevcesi Hüsniye Binti Ahmet	Zevci Çiftçidir	Gevgili	1 bab hane oda 2 ma'a havlisi (200 Arşın) Tarla (1 Dönüm) Tarla(1 Dönüm) Tarla/Bağ (2 Evlek) Bağ (1 Evlek) -113 liradır.	İntikal	Zayidir
473-801-14	Selanik	Kıbtı Mehmet Bin Veysel	Mecnun	Gevgili	Bir bab hane oda 1 ma'a havlisi (150 Arşın) -100 Aded	İntikal	Zayidir

473-802-5	Selanik	Kıbtî Müslim Şaban Bin Tahir Hüseyin	Yol Gavvaslığı	Gevgili	Bir bab hane oda 2 ma'a havlisi (1200 Arşın) Bağ (2 Dönüm) -75 liradır.	İntikal	Belirtilmemiş
473-803-12	Selanik	Merhum Hasan Kıbtî Kerimesi Ümmühan	Tütüncü bağcı	Gevgili	Bir bab hane (Büyük Hane) Bağ Dut bağçesi Tarla -315 Türk Lirası	İntikal	Pederim Namnadır
474-805-5	Selanik	Kıbtî Hasan Bin Mehmed	Tütüncü ve Demirci	Gevgili	Bir bab hane oda 2 ma'a kılar ve havlisi (150 Arşın) Bir bab demirci dükkanı aralık 2 (100 Arşın) Dut bağçesi (1 Evlek) Bağ (2 Evlek) -285 Aded	Kendim yapturdım	Zayidir
475-817-14	Selanik	Ramazan Hasan Kıbtî	Tütüncü bağcı	Gevgili	Bir bab hane1,oda 1,büyük ev 2 Bağ ,Orman ve Arazi hissesi (36 hisse-i şayi 'adan) -455'dir.	İntikal	Zayidir
475-822-6	Selanik	Osman İbrahim Kıbtî	Orakçı çiftçi	Gevgili	Bir güne emlak ve arazisi yoktur.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
475-823-12	Selanik	Abdullah Memiş Kıbtî	Orakçı	Gevgili	Bir güne emlak ve arazisi yoktur.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
479-844-16	Selanik	Abdi Hüseyin Kıbtî	Tütüncü ve Demircidir	Gevgili	Bir bab hane (Büyük Ev) Dut Bağçesi Bağ Tarla Köy merasından hisse -449'dur.	Teferruğan (kendim satın aldım)	Zayidir

482-866-24	Selanik	Timur Bin Osman Kıbtı	Timurcu ve kokolcu	Gevgili	Hane bir oda Bağ Dut Bağçesi Mera arazisinden hisse -175 yekûnu	İntikal	Zayidir
531-1183-7	Selanik	Kıbtı İbrahim Usta Hasan	Demirci	Vodina	Beyanname'nin içine emlak kayd edilmediği ve müsedaratı olmadığından ibtal add oluna. Beyanname Dairesi	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
578-1520-11	Selanik	Yaşar Bin Elmas Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane 2 odalı -40 liradır.	Kendim yaptırđım	Zayidir
603-1664-30	Selanik	İsmail Bin Mehmed Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane 1 odalı -30 liradır.	Kendim yaptırđım	Zayidir
604-1668-18	Selanik	Paşev Ahmed Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane 2 oda ma'a ahır -80 liradır.	İntikal	Babamın namınadır Pederimin namınadır
604-1668-20	Selanik	Hüseyin Bin Ali Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane bir oda ma'a dükkan haneye muttasıl Haneye muttasıl havli -80 yekun	İntikal	Zayidir
604-1668-22	Selanik	Ali Bin Salih Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane bir oda ma'a havli Haneye muttasıl havli -65 liradır.	Kendimin	Zayidir
604-1669-1	Selanik	Osman Bin Salih	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane bir oda ma'a ahır -50 liradır.	İntikal	Zayidir
604-1669-4	Selanik	Ahmed Bin Osman Kıbtı	Hammal	Langaza	Bir bab hane iki oda ma'a havlisi -60 liradır.	Kendim yaptırđım	Zayidir
604-1669-19	Selanik	Şaban Bin Ahmet Kıbtı	Arabacı	Langaza	Bir bab hane iki oda ile ma'a ahır ve pınar Bir bab hane iki odalı -450 yekun.	İntikal	Zayidir
604-1669-22	Selanik	Mümin Bin Ali Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane iki oda Haneye muttasıl havlu (1 Dönüm) 105 yekûn.	İntikal	Pederimin namınadır, zayidir

604-1670-14	Selanik	Hasan Bin Ruşid Kıbtı	Arabacı	Langaza	Bir bab hane iki odalı -35 liradır.	Kendimin Kendim yaptım	Kendi üzerimedir
604-1670-15	Selanik	Süleyman Bin Timur Kıbtı	Hasırcı	Langaza	Bir bab hane bir odalı Haneye muttasıl iki göz ahır -120 liradır.	İntikal	Pederimin namınadır, zayıdır
608-1695-10	Selanik	İbrahim Bin Murad Kıbtı	Dükkâncı	Langaza	Bir bab hane iki oda ma'a dükkân -80 liradır.	İntikal	Pederimin namınadır, zayıdır
608-1695-12	Selanik	Yaşar Bin Tokur Kıbtı	Demirci	Langaza	Bir bab hane iki oda ma'a havlisi -40 liradır.	İntikal	Pederimin namınadır, zayıdır
608-1699-30	Selanik	İskender Bin Salih Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane bir odalı Haneye muttasıl havlu -40 yekûn.	Kendimin Kendim yaptım	Kendi üzerimedir, zayıdır
609-1705-2	Selanik	Usta Hasan Bin Ahmet Kıbtı	Demirci	Langaza	Bir bab hane bir oda, odaya muttasıl bir dükkân -80 Türk lirasıdır.	Kendimin Kendim yaptım	Kendi üzerimedir, zayıdır
609-1705-4	Selanik	Mahmut Bin Ramazan Kıbtı	Demirci	Langaza	Bir bab hane bir oda ma'a matbah -80 Türk lirasıdır.	İntikal	Pederim namınadır, zayıdır
609-1705-6	Selanik	Timur Bin Süleyman Kıbtı	Hasırcı	Langaza	Bir bab hane bir odalı Haneye muttasıl üç göz ahır -150 yekûn.	Ferağ	Kendi üzerimedir
609-1705-9	Selanik	Halim Bin Arif Kıbtı	Sepetçi	Langaza	Bir bab hane bir oda ma'a ahır Haneye muttasıl havlu -70 yekûn.	Kendimin Kendim yaptım	Kendi üzerimedir, zayıdır
621-1767-7	Selanik	Yaşar Latif Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane iki oda ma'a ahır Haneye muttasıl havlu -100 yekûn.	İntikal	Pederimin namınadır, zayıdır
621-1767-8	Selanik	Ramazan Bin Salih Kıbtı	Demirci	Langaza	Bir bab hanesi bir odayı havi -30 Osmanlı lirası	Teferruğan	Harici bir kişi adınadır, zayıdır
621-1767-9	Selanik	Ramazan Bin Mahmut Kıbtı	Demirci	Langaza	Bir bab hane tahtani fevkani iki oda ma'a ahır Haneye muttasıl havlu -92 yekûn.	Ferağ	Kendi üzerimedir, zayıdır

621-1767-16	Selanik	Ahmed Bin Hüseyin Kıbtı	Gündelikçi	Langaza	Bir bab hane iki odalı -80 Türk lirası.	Kendimin Kendim yaptırım	Kendi üzerimdir, zayıdır
626-1801-7	Selanik	Baba Ali Timur Bin Gavur Hasan Kıbtı	Amele	Vodina	Tahtani iki oda ve hiyat Ma'a müştemilat bir bab hane -8000 guruştur.	Teferruğan	Belirtilmem iş
626-1802-11	Selanik	Güldalı Binti Mehmed Ali Kıbtı	Meslek Belirtilmem iş	Vodina	Tahtani bir oda ve havli Bağçe ma'a müştemilat bir bab hane -5000 guruştur.	İntikal	Zayıdır
626-1802-12	Selanik	Hasan Bin Mehmed Ali Kıbtı	Demirci	Vodina	Tahtani üç oda Bağçe Ma'a müştemilat bir bab hane -15000 guruş/altun	İntikal	Zayıdır
629-1815-6	Selanik	Kıbtı Ahmed Bin Emin	Demirci	Vodina	Bir bab hane Bağçe Tahtani oda 3 ahır samanlık -500	Ferağ	Mechul, zayıdır
629-1816-35	Selanik	Hadice Binti Kıbtı Timur	Meslek Belirtilmem iş	Vodina	Bir bab hane tahtani oda 2 ma'a ahur bağçe -330 yekûn	Hibe	Zayıdır
650-1930-2	Selanik	Hüseyin Bin Memiş Kıbtı	Çiftçi	Yenice-i Vardar	Hane oda bir havlu ve harman -50 liradır.	İntikal	Pederim namınadır, zayıdır
656-1970-25	Selanik	Kıbtı Mehmed Bin Hüseyin Demirci	Demirci	Yenice-i Vardar	Emval-i gayr-ı mankulesi yokdur	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.	Emlak kaydı yok Mal beyanı yok.
659-1983-17	Selanik	Hüseyin Bin Osman Kıbtı	Çiftçi	Dambova	Hane oda iki samanlık dam harman havlusu Tarla (15 Dönüm) -230 yekûn	İntikal	Pederim namınadır, zayıdır
748-2451-7	Selanik	Kıbtı Şakiroğlu Hasan	Tütün Rençberi	Zihne	Bağ Tarla -35 liradır.	İntikal	Zayıdır

748-2451-8	Selanik	Kıbtî İbrahim (Kıbtî Mutaoğlu Mustafa'nın, İbrahim'in ve Hemşiresi Bayramşah)	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Ma'a Kurum bağ Tarla (22 Dönüm) -95 liradır	İntikal	Zayidir
748-2451-17	Selanik	Kıbtî Nasuh oğlu Osman	Meslek Belirtilmem iş	Siroz Zihne	Ma'a harman ve samanlane havi Tarla (15 Dönüm) -206 Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
751-2465-11	Selanik	Kıbtî Ali Kerimesi Ayşe	Demirci	Siroz Zihne	Hane 1 oda 3 (200 arşın) -300 Altın/liradır.	İntikal	Zayidir
751-2467-2	Selanik	Cema'at-i Kıbtîyana mahsus ruz-1 Hızırpanayır Mahalli	-	Siroz Zihne	Cema'at-i kıbtîyana mahsus ruz-1 Hızır panayır mahalli (30 Dönüm) -150 Türk Altın liradır.	Kormişte karyesi İslâm ahali tarafından muhassas	Kormişte karyesi İslâm ahali tarafından muhassas
751-2467-7	Selanik	Kıbtî Demiroğlu Salih	Tütüncü	Siroz Zihne	Bir bab kulübe Bağçe -40 liradır.	İntikal	Zayidir
751-2467-11	Selanik	Kıbtî Bayraktar Oğlu Salih	Tütüncü Rençber	Siroz Zihne	Bir göz oda Tarla -30 altın liradır.	İntikal	Zayidir
752-2468-1	Selanik	Kıbtî Kerim Oğlu Ali	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir göz oda Tarla -40 altın liradır.	İntikal	Zayidir
752-2468-2	Selanik	Kıbtî Memiş Oğlu Aguş	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir göz kulübe Bağçe -35'dir.	İntikal	Zayidir
752-2468-3	Selanik	Kıbtî Bayram Oğlu Yusuf	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir bab kulübe Tarla -35 Türk altın lirası	İntikal	Zayidir

752-2468-11	Selanik	Kıbtî Memiş Oğlu Bayram	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir göz kulübe Bağçe -35 Türk altın lirası	İntikal	Zayidir
752-2468-13	Selanik	Kıbtî Memiş Oğlu Maksud	Tütüncü ve Rençber	Siroz Zihne	Bir kulübe 1500 arşın -20 aded	İntikal	Zayidir
752-2468-14	Selanik	Kıbtî Muharrem Oğlu Salih	Tütüncü ve Rençber	Siroz Zihne	Bir bab kulübe Tarla -40 Altın Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
752-2468-18	Selanik	Kıbtî Kerim Oğlu Hüseyin	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir bab kulübe Tarla -35 Altın Türk lirası.	İntikal	Zayidir
752-2468-19	Selanik	Kıbtî Memiş Oğlu Murad	Rençber ve Tütüncü	Siroz Zihne	Bir bab kulübe Tarla -30 Altın Türk lirası.	İntikal	Zayidir
752-2468-20	Selanik	Kıbtî Bayram Oğlu İbrahim	Tütüncü Rençber	Zihne/Siroz	Bir göz kulübe Tarla Hububat -30 Altın Türk lirası	İntikal	Zayidir
753-2473-21	Selanik	Timur Bin Hasan Kıbtî	Zürra	Siroz Zihne	Fevkani bir göz oda (1000 Arşın murabba-i atik) Ahır derununda fırın ve müştemilat bir bab hane Bağ (2 Evlek) Tarla (3 Dönüm) -290 liradır.	İntikal	Zayidir
755-2481-20	Selanik	Kıbtî Timur Oğlu Ahmed	Tütün zürra'ı	Siroz Zihne	Fevkani ve tahtani iki göz oda ma'a müştemilat bir bab hane Arsa 1 Arazi 900 arşın 200 Arşın 2 Dönüm 2 Evlekdir. -372 altın liradır.	İntikal	Zayidir

756-2486-9	Selanik	Kıbtî Timurcu Esnafından Kıbtî Halil Oğlu Osman	Tütün zürra'ı	Siroz Zihne	Hane ma'a müştemilat fevkani ve tahtani oda aded 2(1600 Arşın) Hane ma'a müştemilat fevkani ve tahtani ve dükkân oda aded 2 (650 Arşın) Asa aded 1 (1200 Arşın murabba) Arsa aded 1 (800 Aşın murabba) Arazi (8 Dönüm 1 Evlek) -890 lirasıdır.	İntikal	Zayıdır
759-2501-26	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Ahmed	Timurcu ve Rençber	Drama kaza	Hane ma'a müştemilat (350 arşın) Bağçe (1 dönüm) Tarla (4 dönüm) -475 Türk lirasıdır.	İntikal	Zayıdır
760-2506-12	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Hüseyin	Rençber	Drama	Bir göz odalar bir bab hane Tarla " " -175 lirasıdır.	Ferağ	Zayıdır
760-2509-21	Selanik	Kıbtî Adil Oğlu Hasan	Demirci ve Rençber	Drama	İki göz oda ma'a havliyi havi hane (200 arşın) Samanlık (30 arşın) Bağçe (2 evlek) Tarla (5 dönüm) " (8 dönüm) -360 lirasıdır.	İntikal	Zayıdır
760-2510-3	Selanik	Kıbtî Emin Oğlu Ali	Rençber	Drama	Bir göz oda ma'a havlulu hane (150 arşın) Tarla (5 dönüm) Tarla " -450 Türk lirasıdır.	İntikal	Zayıdır

760-2513-23	Selanik	Mustafa Oğlu Hasan Kıbtı	Rençber	Drama	Tahtani bir oda bir anbar ve bir sofayı havi ma'a ahırlı bir bab hane (90 arşın) Tütün tarlası (2 dönüm) Hububat tarlası (5 dönüm) -1200 aded	İntikal	Zayidir
760-2513-24	Selanik	Kıbtı Necip Oğlu Kadir	Rençber	Drama	Tahtani bir oda bir apat(?) bir sofayı havi ma'a avlu bir bab hane Tütün tarlası Hububat tarlası Meşe ormanı Yemiş ağacı -1135	İntikal	Zayidir
762-2522-6	Selanik	Kıbtioğulların dan Züleyha, Salih, Hasan, Hasan	Amele	Drama	Hane ma'a havli (1500 arşın) Bağçe -400 altın liradır.	İntikal	Zayidir
762-2522-7	Selanik	Kıbtı Ali oğlu Ahmed Usta	Demirci	Drama	Hane ma'a havli Demirci dükkânı Harman (4 dönüm) Tarla (5 dönüm) -1080 altın liradır.	İntikal	Zayidir
765-2537-1	Selanik	Pireli oğlu Kıbtı Ahmed	Amele	Drama	Tahtani bir göz oda ve bir mikdar havluyu havi bir bab hane (100 arşın) -50 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
768-2559-7	Selanik	Kıbtı Timurcu Osman bin Demirci Emin	Demirci	Drama	Tahtani beş oda ma'a demirci dükkânı bir bab hane (350 arşın) Bağçe ma'a armud ağacı Bağçe ma'a erik/ asma 5 -260 Türk altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir

768-2560-5	Selanik	Hasan Usta oğlu Kıbtı Timurcı Emin Usta	Zürra	Drama	Fevkani iki oda aşağıda bir ahır ve bir demirci tezgâhını havi bir bab hane (250 arşın) Bağçe -170 Türk altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir
768-2560-8	Selanik	Kıbtı Demirci Mehmed kerimesi Safiye	Zürra	Drama	Fevkani bir oda tahtani bir ahır havi bir bab hane (100 arşın) Bağçe -50 Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
771-2572-8	Selanik	Kıbtı Mehmed oğlu Davud Ağa	Rençber	Drama	Tahtani bir ahır fevkani 3 oda bir havliyi havi ma'a avlu bir bab hane (200 arşın) Bağçe Tarla Tarla Bağçe Bağ Yemiş ağacı -1435 Aded	İntikal	Zayidir
772-2577-12	Selanik	Kıbtioğulların dan Mustafa, Gülsüm, Salih, Mehmed	Amele	Drama	Hane ma'a havli (1500 Arşın) Bağçe Demirci dükkânı (300 arşın) -375 altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir
772-2578-24	Selanik	Kıbtı Hüseyin Oğulları Abdurrahman ve Salih Ustalar	Amele	Drama	Hane ma'a havlu (1000 arşın) Tütün bağçesi (2 dönüm) -300 altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir
781-2626-19	Selanik	Kıbtı Mehmed Oğlu Demir	Rençber ve kestaneci	Drama	Tahtani ahır ma'a dükkân fevkani üç odalı bir bab hane (500 arşın) Samanlık (90 arşın) Beş eşcar-ı müsmireyi havi bağçe (2 dönüm) -638 altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir

785-2643-15	Selanik	Demirci Esnafından Kıbtî Hasan Oğlu Hüseyin	Rençber	Drama	Tahtani iki ahır fevkani dört oda ve sofa ma'a avlu bir bab hane (350 arşın) Bağçe (1 dönüm) Tarla (2 dönüm) Çayır (2 dönüm) Meşe Orman (25 dönüm) Bir bab demirci dükkânı (90 arşın) Değirmenci taşlı (150 arşın) -3145 Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
793-2683-20	Selanik	Kıbtî Boşnak İbrahim Oğlu Kıbtî Hasan	Meslek Belirtilmem iş	Drama	Hane tahtani 1 (300 arşın) -50 lira altındır.	İntikal	Zayidir
793-2687-35	Selanik	Kıbtî İbrahim Kerimesi Ayışe	Demircilik	Drama	Tahtani bir ahır ve havli ve fevkani bir odalı hane (200 arşın) -150 altın Türk lirası.	İntikal	Zayidir
793-2687-40	Selanik	Kıbtî Mustafa Oğlu Demir	Demircilik	Drama	İki göz bir dolmalı oda, havli cerm İki ahır, samanlık hiyatı havi hane (2000 arşın) Sekiz ceviz bir kestane altı sair eşcar-ı müsmireli bağçe Bir kestaneyi havi bağçe Üç eşcar-ı müsmireyi havi bağçe -635 altın Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
797-2707-18	Selanik	Kıbtî İsmail Oğlu Ahmed	Tütün zürra'	Drama	Hane tahtani oda aded 2 Arsa 1 Tütün arazi -135 liradır.	İntikal	Zayidir

797-2707-19	Selanik	Kıbtî Taifesinden İbrahim Kerimesi Akile	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani 1 oda 2 doksan altı sehmdede otuz üç sehmdede Arsa 1 doksan altı sehmdede otuz üç sehmdede Tütün arazi -105 liradır.	İntikal	Zayidir
797-2707-20	Selanik	Kıbtî Abdullah Oğlu Osman	Tütün zürra'ı	Drama	Hane ma'a müstemilat tahtani hane 1 oda 2 (100 arşın) Arsa 1(625 arşın) -Değer belirtilmemiş.	Ferağ	Zayidir
797-2707-21	Selanik	Kıbtî Dango Ahmed Oğlu Ramazan	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani oda 2 nisf hissesi (100 arşın) Arsa 1 nıfshisseyi (900 arşın) Tütün arazi (2 dönüm) -132 liradır.	İntikal	Zayidir
797-2707-22	Selanik	Kıbtî Hüseyin Pehlivan Oğlu Mümin	Tütün zürra'ı	Drama	Hane ma'a müstemilat tahtani hane 1 oda etrafı divar ile muhat -Değer belirtilmemiş.	İntikal	Zayidir
797-2707-23	Selanik	Kıbtî Yusuf Oğlu Ağuş	Tütün zürra'ı	Drama	Hane arsası 1 (600 arşın) Tütün arazi (5 dönüm) -175 liradır.	Kendimin	Zayidir
797-2707-24	Selanik	Kıbtî İsmail Oğlu Hüseyin	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani hane 1 oda aded 1 (100 arşın) Arsa 1 (360 arşın) Tütün arazi (3 dönüm) -185 liradır.	İntikal	Zayidir
798-2711-5	Selanik	Kıbtî Feyzioğlu Ali Canbaz	Rençber	Drama	Bir odalık bir bab hane (1600 arşın) Bağçe (1 dönüm) Tarla (5 dönüm) -135 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir

798-2711-11	Selanik	Kıbtı Durmuş Oğlu Halil	Rençber	Drama	Tahtani odalık bir bab hane (1600 arşın) Tarla (10 dönüm) -230 Altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2712-4	Selanik	Kıbtı Ali Oğlu Bayram	Rençber	Drama	Tarla (5 dönüm) -65 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2712-5	Selanik	Kıbtı Şaban Oğlu Said	Rençber	Drama	Tarla (5 dönüm) -65 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2712-6	Selanik	Kıbtı Hasan Oğlu Mustafa	Rençber	Drama	Bir kulübe (400 arşın) -80 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2712-7	Selanik	Kıbtı Durmuş Halil Oğlu Ramazan	Rençber	Drama	Bir kulübe (1600 arşın) Tarla (10 dönüm) -160 altın Türk lirasıdır.	Kendimin, teferruğan	Zayidir
798-2712-14	Selanik	Kıbtı Durmuş Oğlu Hasan	Rençber	Drama	Tahtani üç odalık bir hane birde ahır (1600 arşın) Tarla (11 dönüm) -243 altın Türk lirasıdır.	Kendimin, teferruğan	Zayidir
798-2712-19	Selanik	Kıbtı Yahya Oğlu Lamo	Rençber	Drama	Tarla (10 dönüm) -130 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2713-6	Selanik	Kıbtı Hasan Oğlu Halil	Rençber	Drama	Bir kulübe (200 arşın) Tarla (4 dönüm) -72 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2713-7	Selanik	Kıbtı Mustafa Oğlu Zeynel	Rençber	Drama	Tahtani iki odalık bir bab hane (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -138 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
798-2713-10	Selanik	Kıbtı Zeynel Oğlu Ahmed	Rençber	Drama	İki odalık bir kulübe (400 arşın) Tarla (4 dönüm) -82 altın Türk lirasıdır.	Kendimin, teferruğan	Zayidir
798-2713-31	Selanik	Kıbtı Hüseyin Oğlu Kanber	Rençber	Drama	Tarla -52 altın Türk lirasıdır.	Teferruğan	Zayidir
799-2718-13	Selanik	Kıbtı Mustafa Oğlu Halil	Rençber	Drama	Bir odalı bir hane (25 arşın) Tarla (3 dönüm) -45 liradır.	İntikal	Zayidir

799-2718-37	Selanik	Kıbtı Mehmed Oğlu Ramazan	Rençber	Drama	Fevkani odalı hane (30 Arşın) Tarla (3 dönüm) Tarla (4 dönüm) -70 liradır.	Ferağ	Zayidir
799-2718-50	Selanik	Kıbtı Halil Oğlu Kazım	Rençber	Drama	Bir odalı bir hane (20 arşın) Tarla (2 dönüm) Tarla (2 dönüm) -40 liradır.	İntikal	Zayidir
803-2735-16	Selanik	Kıbtı Şakir Oğlu Ahmed ve Tahir ve Zevcesi Lebiş ve Hafidleri Şakir ve Safer Recep	Rençber	Drama	Tahtani üç odalı yine tahtani iki odalı iki bab hane (1800 arşın) -120 liradır.	İntikal	Zayidir
803-2735-17	Selanik	Kıbtı Göçen Mümin	Rençber	Drama	-Hazır Hububatı için belirlediği değer;2400 guruşdur. Tahtani iki oda ve yekdiğerine muttasıl tahtani iki oda ve ahır müştemil bir bab hane -100 altın Türk lirası.	İntikal	Zayidir
803-2735-19	Selanik	Kıbtı Mehmed Oğlu Marangoz Ali	Rençber	Drama	Tahtani üç oda bir ahır havliyi müştemil bir bab hane (900 arşın) -50 altın Türk lirasıdır. Hububatı için biçtiği değer; 450 liradır.	İntikal	Zayidir
804-2741-5	Selanik	Kıbtı Abdullah Kerimesi Ümmi Hanım Ahseratlı Kıbtı Salih Zevcesi	Tütün zürra'ı	Drama	Hane fevkani oda 3 Tahtani oda 1 Altmış dört sehimde üç sehim (480 arşın murabba) Tütün arazisi (1 dönüm) -55 altın liradır.	İntikal	Zayidir

804-2741-16	Selanik	Hoşafı Ali Kıbtı	Tütün zürra'ı	Drama	Hane ma'a müştemilat tahtani aded 1 oda 3 ahır 1 (568 arşın) Tütün arazisi (4 dönüm) -300 liradır.	İntikal	Pederimin namınadır, zayıdır
804-2741-28	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu Mümin	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani oda 1 Tütün arazi -160 altın liradır.	İntikal	Zayıdır
804-2741-30	Selanik	Kıbtı Selimoğlu Ramazan	Sepetçi ve tütün zürra'ı	Drama	Arsa 1 (100 arşın murabba'ı) Tütün arazisi (3 dönüm) -130 liradır.	İntikal	Zayıdır
804-2741-32	Selanik	Kıbtı Usta Bekir Oğlu Osman	Tütün zürra'ı	Drama	Hane fevkani oda 3 tahtani oda 1 Altmış dört sehme on dokuz sehmi (480 arşın murabba'ı) Tütün arazi (2 dönüm) -180 liradır.	İntikal	Zayıdır
804-2741-33	Selanik	Kıbtı Yusuf Zevcesi Fatma	Tütün zürra'ı	Drama	Tütün arazisi (4 dönüm) -120 altın liradır.	Ferağ	Zayıdır
804-2741-34	Selanik	Kıbtı Demiroğlu Selim	Tütün zürra'ı	Drama	Hane arsası ma'a bağçe (885 aşın murabba'ı) Tütün arazisi (2 dönüm) Hububat (1 dönüm) -115 liradır.	İntikal	Zayıdır
804-2741-37	Selanik	Kıbtı Hüseyin Pehlivan Oğlu Ramazan	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani hane 1 oda (246 arşın murabba'ı) Arsa 1 (252 “) Arsa 1 (120 “) Tütün arazi (5 dönüm) -220 liradır.	İntikal	Zayıdır
804-2741-38	Selanik	Kıbtı Memiş oğlu Azim ve kerimesi Fatıma	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani oda 2 (125 arşın murabba'ı) Arsa 1 (625 “) Tütün arazi (6 dönüm, 3 Evlek) Hububat arazi (2 dönüm) -375 liradır.	İntikal	Zayıdır

804-2741-40	Selanik	Kıbtî Usta Şabanoglu Salih usta	Demirci ustası ve tütün zürra'ı	Drama	Tahtani ve fevkani hane 1(544 arşın) -100 altın liradır.	Ferağ	Zayidir
804-2741-41	Selanik	Kıbtî Taifesinden Osman Oğlu Mehmed	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani 1 oda 2 (55 aşın) Arsa 1 (383") Tütün arazi (4 dönüm) -120 altın liradır.	İntikal	Zayidir
804-2741-42	Selanik	Kıbtî Salih Oğlu Hacı Aliko	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani oda 1 (50 arşın murabba'ı) Arsa 1(700 arşın) Arazi (2 dönüm) -125 liradır.	Kendimin Kendim yaptım, yaptırdım Ferağ	Zayidir
804-2741-43	Selanik	Kıbtî Sol Mehmed Oğlu Ramazan	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani oda 2 aded(48 arşın murabba'ı) Arsa 1 (288 ") Arsa 1 (600 ") Tütün arazi (7 dönüm, 3 evlek) Hububat (8 dönüm) -390 altın liradır.	Kendimin Kendim yaptım, yaptırdım	Zayidir
804-2741-44	Selanik	Kıbtî Kerim Banat Oğlu Mustafa	Tütün zürra'ı	Drama	Hane tahtani oda aded 1(40 arşın murabba'ı) Arsa aded 1 (60 ") -55 altın liradır.	İntikal	Zayidir
804-2741-45	Selanik	Kıbtî Taifesinden Şaban Oğlu Akif	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani oda 2 (80 arşın) Arsa 1 (170 arşın) Arazi (4 dönüm) Arazi (3,5 ") -240 altın liradır.	Kendimin Kendim yaptım, yaptırdım Ferağ	Zayidir
804-2741-46	Selanik	Kıbtî Koloş Mustafa	Tütün zürra'ı	Drama	Hane 1 tahtani (600 arşın murabba'ı) Arazi (5 dönüm) -180 altın liradır.	Ferağ	Zayidir
804-2741-47	Selanik	Kıbtî Taifesinden Mehmed Oğlu Demir	Sepetçi ve Tütün zürra'ı	Drama	Arsa 1 (100 arşın) Tütün arazi (3 dönüm) -130 liradır.	İntikal	zayidir

804-2744-2	Selanik	Kıbtî Usta Şaban Oğlu Receb	Tütün zürra'ı	Drama	Hane ma'a müstemilat fevkani aded 1 (180 arşın murabba'ı) Tütün arazi (evlek 1, dönüm 3) -390 altın liradır.	Ferağ	Kendi namınadır, zayıdır
804-2744-14	Selanik	Kıbtî Salih Oğlu Yakup	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani hane 1 oda 1 (825 arşın murabba'ı) Tütün arazi (6 dönüm) Hububat arazi (evlek 1,dönüm 1) -345 altın liradır.	İntikal Ferağ	Zayıdır
804-2744-16	Selanik	Kıbtî Mahmut Oğlu Yusuf	Tütün zürra'ı	Drama	Tahtani hane aded 1 oda aded 2 samanlık aded 1 (622 arşın murabba'ı) Tütün arazi (3 evlek 3 dönüm) Tütün arazi (2 dönüm) -375 liradır.	Kendimin Kendi yaptırđım Ferağ	Zayıdır
805-2747-16	Selanik	Kıbtî Ramazan	Rençber	Drama	Hane arsası (3000 arşın murabba) Tarla (14 dönüm) " (4 ") " (4 ") Çaşın (4 ") Tarla (2 ") -279 altın liradır.	İntikal	Zayıdır
805-2748-24	Selanik	Kıbtî Şerif Oğlu Demirci Ahmed Usta	Demircilik	Drama	Ma'a müstemilat fevkani bir tahtani bir oda hane (625 arşın) Meyve bağçesi (2500 arşın) -100 altın liradır.	İntikal	Zayıdır
807-2756-23	Selanik	Kıbtî Ali Kerimesi Hanımo	Tütüncü Rençber	Drama	Tarla (2 dönüm) Tarla (2 ") Tarla (4,5 ") -450 altın liradır.	Ferağ	Zayıdır
808-2757-21	Selanik	Kıbtî Kadir Kerimesi Sıdıka ve Hemşiresi Zeliha	Tütüncü	Drama	Tahtani bir oda (800 arşın) -150 liradır.	İntikal	Zayıdır

808-2758-21	Selanik	Kıbtî İbrahim Oğlu Garib	Tütün zürra'ı	Drama	Ev arsası (1900 arşın) Ev arsası ("") Hububat arazisi (29 dönüm) -340 altın lira	İntikal	Zayidir
808-2758-36	Selanik	Kıbtî Aliko Oğlu Celaleddin	Tütüncü demirci	Drama	Tahtani üç oda (1200 arşın) -300 liradır.	İntikal	Zayidir
808-2759-34	Selanik	Kıbtî Zeynel Oğlu Ahmed	Rençber	Drama	Hane arsası -Değer verilmemiş	İntikal	Zayidir
808-2760-8	Selanik	Kıbtî Müslim Hasan	Demirci	Drama	Hane arsası(40 arşın) Samanlık " (40 ") Tarla (8 dönüm) -120 liradır.	İntikal	Zayidir
813-2786-17	Selanik	Kıbtî Mehmed Zevcesi Ayişe	Rençber	Drama	Tahtani bir ahır bir ayan fevkani üç oda bir sofayı havi ma'a avlu bir bab hane (300 arşın) Bağçe (2 dönüm) Bağ (2 evlek) Tütün tarlası -1245 liradır.	İntikal	Zayidir
813-2787-18	Selanik	Kıbtî Raşidoğulları Hasan, Recep, Zaim, Ali	Rençber	Drama	Arsa (125 arşın) Bağçesi (2 dönüm) Tütün tarlası Meşe Ormanı Yemiş ağacı (10 aded) -557 yekün	İntikal	Zayidir
813-2789-15	Selanik	Kıbtî İbrahim Oğulları Receb, Arif	Rençber	Drama	Tahtani bir ahır bir ayan fevkani iki oda bir sofayı havi ma'a avlu bir bab hane (200 arşın) Tütün tarlası (3 dönüm) Hububat tarlası (2 dönüm) -955 yekun	İntikal	Zayidir

815-2797-17	Selanik	Kıbtı Yusuf Oğlu Kerem ve Kardeşleri Muaz, Kamil, Meryem, Valideleri Hanımo	Tütüncü	Drama	Tahtani iki oda ma'a müştemilat bir bab hane (800 arşın) 800 liradır.	Hibe İntikal	Zayıdır
815-2797-19	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu Arif ve Kardeşleri Mustafa, Rafia, Gülizar, Hanife	Tütüncü Demirci	Drama	Tahtani dört ada (3000 arşın) -800 liradır.	İntikal	Zayıdır
818-2815-21	Selanik	Kıbtı Mehmed Ali Oğlu Hüseyin	Rençber Demirci	Drama	Fevkani ve tahtani iki odayı müştemil bir hane (200 arşın) Bağçe (1 dönüm) Tarla (4 dönüm) “ (4 dönüm) “ (4 dönüm) Kuru (1 dönüm) -515 altın Türk liradır.	İntikal	Zayıdır
819-2823-14	Selanik	Hüseyin Oğlu Kıbtı İsmail	Demirci	Drama	Yukarıda iki oda bir ahır havi hane (60 arşın) Bağçe (1 dönüm) Tarla (1 dönüm) -532 liradır.	İntikal	Zayıdır
822-2841-21	Selanik	Kıbtı Dellal Timur	Rençber Tütüncü	Drama	Tahtani bir oda ve havluyu havi bir bab hane (900 arşın) -125 altın Türk lirasıdır.	Hibe	Zayıdır
822-2841-22	Selanik	Kıbtı Hasan Oğlu Mehmed ve Kerimesi Firdevs ve Zevcesi Hanife	Rençber Tütüncü	Drama	Tahtani bir oda ve havluyu havi bir bab hane (900 arşın) -120 altındır.	İntikal	Zayıdır

829-2888-2	Selanik	Kıbtı Mutuşoğlu Kahya Mutu	Rençber	Drama	Tahtani iki göz odalık bir bab hane (3200 arşın) Bağçe (3 dönüm) Tarla (10 dönüm) “ (4 dönüm) “ (17 dönüm) -Mal değeri belirtilmemiş.	İntikal	Zayıdır
829-2890-21	Selanik	Kıbtı Hüseyin Ağa	Demirci	Drama	Ma'a müstemilat tahtani bir hane ma'a dükkân (100 arşın) Bağçe ma'a meyvelik (1 dönüm) -150 altın liradır.	Belirtilmem iş	Belirtilmem iş
846-2993-3	Selanik	Hasan Oğlu Şaban Kıbtı	Rençber	Drama	Tahtani bir ahır bir ayan fevkani iki oda bir sofayı havi ma'a avlu bir bab hane (200 arşın) Bağçe tütün fidesi (1 dönüm) Bağ (1 dönüm) Tütün tarlası (5 dönüm) “ “ “ Hububat tarlası (15 dönüm) Meşe orman(130) Yemiş ağacı (30) -6625 aded	Hibe	Zayıdır

852-3036-14	Selanik	Kıbtî Hüseyin oğlu Ahmed	Demirci	Drama	Hane arsası (400 arşın) Bağçe (1 dönüm) Dükân (250 arşın) -130 Lira-yı Osmani	İntikal	Zayidir
853-3040-3	Selanik	Kıbtî Eminoğlu Hüseyin	Rençber Demirci Dülger	Drama	Fevkani üç oda tahtani ahır bir hane (600 arşın) Dükân (300 arşın) Samanhane (250 arşın) Bağçe (2 dönüm) -360 Lira-yı Osmani	İntikal	Zayidir
853-3040-9	Selanik	Kıbtî Hüseyin oğlu Osman	Demirci	Drama	Hane arsası (600 arşın) Bağçe (1 dönüm) Dükân (250 arşın) -130 Lira-yı Osmani	İntikal	Zayidir
853-3042-19	Selanik	Kıbtî Emin oğlu Necib	Demirci	Drama	Fevkani üç oda tahtani dükân ve ahır müştemil bir hane (600 arşın) Bağçe (2 dönüm) -240 Lira-yı Osmani	İntikal	Zayidir
853-3042-24	Selanik	Kıbtî Hüseyin Oğlu Bayram	Demirci	Drama	Fevkani üç oda tahtani dükkan ve ahır bir hane (600 arşın) Bağçe (1 dönüm) Mera (10) -350 Lira-yı Osmani	İntikal	Zayidir

878-3202-23	Selanik	Kıbtî Emin Oğlu Salih	Demirci	Drama	Ma'a müştemilat fevkani hane 1 tahtani oda 1 (400 arşın) Sebze bağçesi (2 dönüm) Tarla " " " " -870 Yekûn.	İntikal	Zayidir
886-3253-9	Selanik	Kıbtî Şuşu Ali	Rençber Tütüncü	Drama	Tahtani iki odalı bir bab hane (1900 arşın) Tarla (2 evlek) -80 liradır.	İntikal	Zayidir
886-3253-20	Selanik	Kıbtî Hasan Usta Oğlu Salih ve Kızları Gülsüm, Dudu, Hayriye	Rençber Tütüncü Demirci	Drama	Tahtani iki oda ve bir demirci dükkânı havi bir bab hane (900 arşın) Tütün tarlası (3 dönüm) -240 Altın Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
887-3261-14	Selanik	Kıbtî Salih Usta Oğlu Osman	Kalaycı	Drama	Tahtani iki oda ve hayatı müştemil bir bab hane (2000 arşın) -200 altın Türk lirasıdır.	İntikal	Zayidir
887-3261-15	Selanik	Kıbtî Salih Usta Oğlu mahdumları Ahmed, Osman ve Hasan ve Mustafa ve Kerimeleri Ayişe ve Fatıma	Kalaycı Ustası	Drama	Tahtani dört oda ve hayatı müştemil hane (3600 arşın) -350 Altın Türk lirasıdır.	Belirtilmem iş	Zayidir

887-3262-5	Selanik	Kıbtî Salih Usta Raşid Oğlu	Kalaycı	Drama	Tahtani iki oda ve hayatı müştemil hane ma'a bağçe (1800 arşın) -100 liradır.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Zayidir
887-3262-6	Selanik	Kıbtî Salih Usta Ahmed Oğlu	Kalaycı	Drama	Tahtani iki oda ve hayatı müştemil bir hane (1800 arşın) -200 Altın Türk liradır.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Zayidir
889-3273-4	Selanik	Kıbtî Ali Usta Kerimesi Gülsüm	Demirci Tütüncü	Drama	Tahtani iki oda ve mağazayı havi bir bab hane (1800 arşın) -100 Altın Türk lirasıdır.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Zayidir
931-3533-21	Selanik	Kıbtî Kara Hüseyin yetimleri mahdumi Emin	Rençber	Drama	Tahtani bir oda havi bir bab hane (25 arşın) Bağçesi (1 Evlek) -7500 guruştur.	İntikal	Zayidir
931-3534-20	Selanik	Kıbtî Ali Oğlu İsmail Ağa	Rençber	Drama	Bir bab hane 300 metre mesafede Dört dönüm tütün tarlası -41000 guruştur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin İntikal	Zayidir
938-3580-7	Selanik	Taliboğlu Kıbtî Süleyman Ağa	Hammal	Drama	Fevkani bir oda ikmal edilmemiş tahtani bir oda ve havliyi havi bir bab hane (300 arşın) Dört tarafı divarlı fevkani ve tahtani oda arsası ve havli (300 arşın) -2500 guruştur.	Ferağ İntikal	Zayidir
940-3592-13	Selanik	Kıbtî Ömer Oğlu Ömer Ağa	Tütüncü	Drama	Münhedim hane arsası (150 arşın) -100 aded liradır.	İntikal	Pederimin namına

940-3596-21	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu İbrahim	Tütün amelesi	Drama	Tahtani bi oda ve havliyi havi bir bab hane (150 arşın) -10000 guruşdur.	İntikal	Pederimin namına, zayıdır
941-3600-16	Selanik	Kıbtı Ramazanoğlu Demirci Hasan Usta	Rençber'dir	Drama	Tahtani bir oda bir de demirci dükkânı ve fûrun ve harem dairesi ve müştemilat-ı saireyi havi bir bab hane (2 evlek) Tütün tarlası(5dönüm) -35000 guruşdur.	İntikal	Zayıdır
950-3662-25	Selanik	Mehmed Oğlu Kıbtı Osman Usta	Rençber	Drama	Hanesi ittisalinde arazi (2 evlek) Mezarlık altı arazi (2 evlek) Bir bab hane tahtani iki oda ve bir ahır (150 arşın) -28000 guruşdur.	İntikal	Zayıdır
975-3812-9	Selanik	Kıbtı Mustafa Oğlu Ramazan	Rençber	Drama	Tahtani bir odalı hane (70 arşın murabba) -1500 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Uhdesindedir (kendi üzerinedir, kendi namınadır)
975-3812-11	Selanik	Kıbtı Hasan Oğlu Ramazan	Rençber	Drama	Hane -4000 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Uhdesindedir (kendi üzerinedir, kendi namınadır)
987-3879-18	Selanik	Kıbtı İsmail Oğlu Mümin	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1000 guruşdur.	İntikal	Zayıdır
988-3884-9	Selanik	Kıbtı Ali Oğlu Halil	Rençber	Drama	Hane iki oda (1600 arşın) -1800 guruşdur.	İntikal	Zayıdır
988-3884-10	Selanik	Kıbtı Musa Oğlu Süleyman	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1000 guruşdur.	İntikal	Zayıdır

988-3885-9	Selanik	Kıbtı Mehmed Oğlu Ramazan	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (4 dönüm) -5500 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3885-10	Selanik	Kıbtı Demir Ali Oğlu Ramazan	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (2 dönüm) -3500 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3885-11	Selanik	Kıbtı Said Ali Oğlu Şakir	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm)	Ferağ	Zayıdır
988-3886-1	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu Hüseyin	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -4000 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3887-19	Selanik	Kıbtı Bayram Oğlu Kerim	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -5500 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3888-2	Selanik	Kıbtı Demir Oğlu Salih Mehmed	Demirci	Drama	Hane üç odalı Ahır Samanlık (8000 arşın) Tarla (3 dönüm) -37500	Ferağ	Zayıdır
988-3888-3	Selanik	Kıbtı Ali Oğlu Ferhad	Rençber	Drama	Hane oda dört, ahır, saçak(3200 arşın) Tarla (3 dönüm) Tarla (3 dönüm) Tarla (2 dönüm) -13155 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3888-9	Selanik	Kıbtı Bayram Oğlu Tevfik	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (2 dönüm) -4800 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır
988-3888-10	Selanik	Kıbtı Hasan Oğlu Demir Ali	Amele	Drama	Hane bir odalı (1600 arşın) -1000 guruşdur.	Ferağ	Zayıdır

988-3888-11	Selanik	Kıbtî Fettahoğlu Salih	Amele	Drama	Hane bir odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -4000 guruşdur.	Ferağ	Zayidir
988-3888-12	Selanik	Kıbtî Demir Ali Verasesi (Oğlu Kanber diğeri İslam ve zevcesi Züleyha ve kızı Güllü)	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -4500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
988-3888-13	Selanik	Kıbtî Bayram Oğlu Demir	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -5500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
988-3888-14	Selanik	Kıbtî Baba Ali Oğlu Abduş	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -3800 guruşdur.	Ferağ	Zayidir
988-3888-15	Selanik	Kıbtî Said Oğlu Bekir verasesi (zevcesi Fidan ve kızı Zaile)	Amele	Drama	Hane bir odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -4000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
988-3888-16	Selanik	Kıbtî Demir kızı Hadice	Amele	Drama	Hane bir odalı (1600 arşın) -1000 guruşdur.	Ferağ	Zayidir
988-3888-17	Selanik	Kıbtî Salih Oğlu Reşid	Amele	Drama	Hane iki odalı (1600 arşın) Tarla (3 dönüm) -4500 guruşdur.	Ferağ	Zayidir

988-3888-18	Selanik	Kıbtî Ahmed Oğlu Bayram	Amele	Drama	Hane iki odalı (3200 arşın) Tarla (3 dönüm) -7500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
988-3888-20	Selanik	Kıbtî Bayram Oğlu Salih verasesi (zevcesi Zeyneb ve Oğlu Ramazan ve diğeri Bayram ve kızı AyiŖe ve diğeri Oğlu Hüseyin)	Amele	Drama	Hane iki odalı (3200 arşın) Tarla (4 dönüm) -8500 guruşdur.	Ferağ	Zayidir
988-3888-21	Selanik	Kıbtî Ali Oğlu Abdurrahman	Amele	Drama	Hane üç odalı (1600 arşın) -150 Türk Altın lirasıdır.	İntikal	Zayidir
998-3938-5	Selanik	Kıbtî Yaşar Oğlu Mehmed	Amele	Drama	Hane bir odalı (1600 arşın) -2000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
998-3938-6	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Yusuf	Amele	Drama	Hane iki oda (3200 arşın) -2500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
998-3938-7	Selanik	Kıbtî Hüseyin Oğlu Abdurrahman	Amele	Drama	Hane iki oda (3200 arşın) -2000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
1000-3953-1	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu İsmail	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
1000-3953-12	Selanik	Kıbtî Ali Oğlu Mehmed	Amele	Drama	Hane iki oda (3200 arşın) -3000 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiŖ Kendimin	Kendi namınadır

1003-3963-17	Selanik	Kıbtı Gavri Ahmed Oğlu Ramazan	Meslek Belirtilmem iş	Drama	Bir odalı hane (400 arşın) -10 liradır.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-5	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu Salih	Rençber	Drama	İki odalı hane, ahır (2 dönüm) Tarla (10 dönüm) -11500 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-8	Selanik	Kıbtı Hüseyin Oğlu Kara Mümin	Rençber	Drama	İki odalı hane ve ahır (1600 arşın) -2500 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-9	Selanik	Kıbtı Yaşar Oğlu Kel Halil	Rençber	Drama 215	İki odalı hane ve avlu (3 dönüm) -3200 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-13	Selanik	Kıbtı Salih Oğlu Arab Ali	Meslek Belirtilmem iş	Drama	İki odalı hane (3200 arşın) -2500 guruşdur.	İntikal	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-15	Selanik	Kıbtı Koç Ali Oğlu Hüseyin	Rençber	Drama	İki odalı hane v havli ve bağçe (4 dönüm) -15500 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-19	Selanik	Kıbtı Ahmed Oğlu Arab Hüseyin	Amele	Drama	Üç odalı bir hane ve havli (3200 arşın) -3500 guruşdur.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
1003-3967-20	Selanik	Kıbtı Kalaycı Hasanoğlu Salih	Meslek Belirtilmem iş	Drama	İki odalı hane ve havli (3 dönüm) -3500 guruş.	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)

1003-3967-21	Selanik	Kıbtî Aguş Oğlu Yaşar	Meslek Belirtilmemiş	Drama	İki odalı ma'a ahır ve havli bir bab hane (3200 arşın murabba) -3500 guruşdur.	İntikal	Zayidir
1003-3967-23	Selanik	Kıbtî Emin Kâhya Oğlu Ahmed	Rençber	Drama	Üç odalı hane ve havli ve harmanlık v asma (1600 arşın) Çardak bağ aded 1 (2 dönüm) Eşcar 5 Hububat tarlası (10 dönüm) -34000 guruşdur.	İntikal	Kendi namınadır (uhdesindedir)
1003-3967-24	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Süleyman	Meslek Belirtilmemiş	Drama	İki odalı ma'a havli ve harman bir bab hane (2400 arşın murabba) -2000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
1021-4073-8	Yanya	Mehmed Kıbtî Efendi zevcesi Züleyha Hanım Binti İbrahim Efendi Kara Fiko	Umur-ı beytiye ile meşgul	Yusuf Ağa Mahallesi	-İkâmetgâh hânesi iki katlı beş oda iki hamam iki sofa bir yüklük bir koridor matbah kuyu bir dönüm bağçe şehri iki yüz elli drahmi icâr verir. - Hân – fevkâni iki oda tahtâni dükkân ve bir oda önu yirmi beş hayvan bağlanır tavla bir kuyu senevi Türk altını icâr verir. Yanya'nın Morgus çiftliğinde müceddeden inşâ olunan konak ma'a zahire anbarı Yanya'nın Morgus çiftliğinde on bir çiftçi hâne Yanya'nın Morgüs çiftliğinde Gavlagla Çavuş, tarla, bostan, mera Yanya'nın Yaništa çiftliğinde Botamo göl kenarı tarla bostan Yanya'da giyah ahırını iki yüz elli yük -4500 lira kıymetindedir.	İntikal	Pederinin namınadır

1023-4085-13	Yanya	Müteveffa Kıbtî Efendi zevcesi Züleyha ve mahdum, İbrahim	Meslek Belirtilmem iş	Luça Yusuf Ağa Mahallesi	Bir bâb ahır Ma'a değirmen bir kıt'a tarla -350 mecmû'ı yekûn Yalnız üç yüz elli aded altın Türk lirasıdır	İntikal	Eşinin namınadır
604-1668-21	Selanik	Seyfettin Bin Ahmed Kıbtî	Hasırcı	Langaza	Bir bab hane bir oda Haneye muttasıl ii göz ahır -120 yekûn	İntikal	Zayidir
955-3687-5	Selanik	Kıbtî Hüseyin Oğlu İsmail	Demirci ve Rençber	Drama	Tahtani bir oda ve harem dairesini vesaireyi havi bir hane (1 Evlek) Tütün tarlası (1 Dönüm) -18000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
962-3724-2	Selanik	Kıbtî Hüseyin Oğlu Mümin	Meslek belirtilmem iş	Drama	Tahtani iki oda bir salon bir matbah ve havliyi şamil bir bab hane(45 Zira atik) -300 Altın Türk lirasıdır.	Ferağ	Kendi namınadır
970-3778-17	Selanik	Kıbtî Ramazan Oğlu Tefvik	Rençber	Drama	Tahtani iki odalı hane (45 arşın murabba) Dam (10 Arşın murabba) Samanlık (13 Arşın murabba) -4000	Teferruğan/İştira	Kendi namınadır (uhdesindedir)
970-3778-20	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Halim	Rençber	Drama	1 Tahtani hane (9 Arşın murabba) Tarla (3 dönüm) -4100	İntikal	Kendi namınadır (uhdesindedir)
970-3778-21	Selanik	Kıbtî Emin Oğlu Tahsin	Rençber	Drama	Tahtani hane 2 odalı (80 Arşın murabba) Dam (16 Arşın murabba) Harmanlık Tarla (1 dönüm) -10050	İntikal	Kendi namınadır (uhdesindedir)

975-3810-11	Selanik	Kıbtî Ruşen Oğlu Mümin	Rençber	Drama	Tahtani bir oda ve hıyat(?) ma'a dam ve samanlık anbar (80 arşın murabba) Tarla (3 dönüm) -10400	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
975-3812-5	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Şaban Usta	Rençber	Drama	Tahtani iki odalı hane, samanlık (95 arşın murabba) -5000	Ferağ	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
975-3812-6	Selanik	Kıbtî mehmed Oğlu Koca Mustafa	Rençber	Drama	Tahtani bir odalı hane, ve havlu ve Dam (125 arşın murabba) -3000	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
975-3812-8	Selanik	Kıbtî Kopay Mehmed Oğlu Hüseyin	Rençber	Drama	Tahtani bir odalı hane ve havlu ve dam (100 arşın murabba) -1500	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
975-3812-10	Selanik	Kıbtî Salih Oğlu Hasan	Rençber	Drama	Tahtani iki odalı hane ve havlu (80 arşın murabba) -10000	Ferağ	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
975-3812-11	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Ramazan	Rençber	Drama	Hane ve havlu (400 arşın) -4000 guruş	Kendi mülkü olduğu belirtilmiş Kendimin	Kendi namınadır (uhdesinde dir)
983-3860-6	Selanik	Kıbtî İbrahim Oğlu İbrahim ve kerimesi Mümine	Zürra	Drama	Tahtani bir oda hayvan damı ile beraber üç ara saçak harem dairesi -80 altındır.	İntikal	Zayidir
985-3869-2	Selanik	Kıbtî Hasan Oğlu Ramazan ve Biraderi Mümin	Demirci	Drama	Fevkani üç oda tahtani bir bab dükkân havi (1200 arşın) Tütün fidelîği (1 evlek) -295 yekûn	İntikal	Zayidir

987-3878-23	Selanik	Kıbtî Sadullah Oğlu Salih	Amele	Drama	Hane üç oda (4800 arşın) -5000	İntikal	Zayidir
987-3878-24	Selanik	Kıbtî İsmail Oğlu Haşım	Amele	Drama	Hane iki oda (3200 arşın) -3000	İntikal	Zayidir
987-3879-14	Selanik	Kıbtî Selim Oğlu Mehmed	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1000	İntikal	Zayidir
987-3879-15	Selanik	Kıbtî Yaşar Oğlu Hüseyin	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1500	İntikal	Zayidir
987-3879-16	Selanik	Kıbtî Sadık Oğlu Yaşar	Amele	Drama	Hane iki oda (3200 arşın) -2000	İntikal	Zayidir
987-3879-17 (246.belge)	Selanik	Kıbtî Mehmed Oğlu Koca Selim	Amele	Drama	Hane bir oda (1600 arşın) -1500	İntikal	Zayidir
764-2534-22	Selanik	Kıbtî Demirci Hüseyin Oğlu Demir	Zirai	Drama	Fevkani iki oda tahtani bir ahır havi hane Bir bab demirci dükkanı Samanlık Bağçe Tarla -1170 Altın Türk lirası	İntikal	Zayidir
962-3724-3	Selanik	Kıbtî Hüseyin Bin Mustafa kerimesi Necibe	Tütün Umdesi	Drama	Fevkani ve tahtani iki oda sai salon ve havluyu havi bir bab hane -250 Altın Türk lirası	İntikal	Kendi namınadır
962 3724-1	Selanik	Kıbtî Bekir Oğlu Cafer Hasan	Demirci kalaycı ve tütüncü ustası	Drama	Bir bab hane Fevkani iki akta mea hâluk ve tahtani bir akta ve havlevi hali ma'a müstemilat halen münhedim bir babhane -2500 Altın Türk lirası	Ferağ	Kendi namınadır

970-3778-14	Selanik	Kıbtî Mümin Oğlu Ali	Demirci	Drama	Tahtani bir hane/oda Öküz Koyun Ot-Saman -3800 Altın Türk lirası	Teferuğan/iş ştira	Kendi namınadır
254-678 -11	Selanik	Salih İsa Kıbtisi	Arabacı ve kuyucu	Langaza kaza	Bir odalı bir bab hane -40 liradır	Belirtilmem iş	Belirtilmem iş
962 -3723-2	Selanik	Fehim Efendi İbn-i Müteveffî yanyalı Nuri Bin Mehmed Efendi	Misafir	Drama	-Fevkani ve tahtani 9 akta ve müştemilat-ı saireyi havi bir babhane -Fevkani ve tahtani 7 akta ve mea müştemilat-ı bir babhane -Fevkani ve tahtani 3 aktayı ve müştemilatını havi bir babhane -Fevkani bir akta ve tahtani bir bab fırını havi hane -Fevkani iki akta ve tahtani bir bab kahveyi havi hane -Fevkani ve tahtani 4 akta bir matbah ve haviyeli şamil müştemilatıyla bir babhane -8125 Altın Türk lirası	İntikal	Zayıdır
254-678-11	Manastır	Salih İsa Kıpti	Arabacı ve kuyucu	Kozana Livası Alasonya kazası	Bir bab hane bir oda -40 Osmanlı Türk Lirası/aded/yalnız kırk liradır	Belirtilmem iş	Zayıdır
473-795-14	Selanik	Ömer Kıbtî Temur	Kokulcu (ipek böceği yetiştiriciliği) Tütüncü Timurcu	Gevgili Mayadağ	Bir bab hane içerisinde 3 kokulhane 2 oda 1 kiler Bağ Bağçe Tarla Arazi -1310 bin üç yüz on liradır.	Ferağ İntikal	Zayıdır
604-1668-21	Selanik	Seyfeddin Bin Ahmed kıbtî	Hasırcıdır	Langaza Nefs-i Langaza	Bir bab hane bir oda, haneye muttasıl iki göz ahır -120 yekûn İnek 15 lira Merkeb 8 lira -28 yekûn	İntikal	Zayıdır

760-2512-27	Selanik	Kıbtî Hüseyin oğlu İsmail	Değirmenci dir	Drama lıvası Karacaköy Karagöz karyesi	İki göz oda ma'a havluyu havi hane Samanlık arsası -100 Altın lira aded	İntikal	Zayidir
764-2534-22	Selanik	Kıbtî Demirci Hüseyin oğlu Demir	Zürra	Drama lıvası Kaşınca köyü	Fevkani iki oda tahtani bir ahır havi hane Dükkân Bağçe Tarla Meşe Korusu -1170 Yekûn	İntikal	Zayidir
799-2718-13	Selanik	Kıbtî Mustafa oğlu Halil	Rençber	Drama Lıvası Racenik köyü	Bir odalı bir hane Tarla -45 liradır	İntikal	Zayidir
955-3687-5	Selanik	Kıbtî Hüseyin oğlu İsmail	Demirci ve Rençberdir	Drama lıvası Kavala kazası Zigoş	Tahtani bir oda ve hamam dairesini vesaireyi bir hane Tütûn tarlası -18 000 guruşdur.	İntikal	Zayidir
962-3724-2	Selanik	Kıbtî Hüseyin oğlu Mümin	Meslek belirtilmem iş	Drama Lıvası Kavala kazası Eski Kıbtî Mahallesi	Tahtani iki oda bir salon bir matbah ve havliyi şamil bir bab hane -300 Altın Türk lirasıdır	Ferağ	Kendi namınadır
988-3888-19	Selanik	Kıbtî Durmuş oğlu Ali	Amele	Drama Sarışaban Kenez	Hane 2 odalı -12000 guruş	Ferağ	Zayidir
659-1983-19	Selanik	Ahmed bin Osman Kıbtî	Çiftçi	Yenice-i Vardar kazası Aşıklar köyü	Bir bab hane bir oda Tarla -200 yekûn	İntikal	Zayidir

689-1983-20	Selanik	Mehmed bin Osman Kıbtı	Çiftçi	Yenice-i Vardar kazası Aşıklar köyü	Hane bir oda ve havli -50 aded lira	İntikal	Zayidir
659-1983-18	Selanik	Recep Bin Demir Kıbtı	Çiftçi	Yenice-i Vardar kazası Aşıklar köyü	Bir bab hane iki oda bir ahır bir dam Tarla -212 liradır	İntikal	Meçhuldür Zayidir
671-2053-3	Selanik	Kıbtı Selim oğlu Amuş	Rençber Amele	Siroz kazası Camii Atik Mahallesi	Bir bab hane tahtani iki oda bir ahır ma'a müştemilat havlu tamamen münhedim -20 Altın Tük lirası	İntikal	Meçhuldür Zayidir
713-2265-15	Selanik	Gabtas oğlu Mehmed kıbtı	Rençber Davulcu	Siroz livası Demirhisar kazası Cami-i vasat mahallesi	Bir bab hane tahtani iki oda ma'a havli müştemilat Tarla -90 yekun	İntikal	Pederim namınadır
743-2424-29	Selanik	Menlikli Kıbtı Demir oğlu Ali	Rençber	Siroz livası Menlik kazası Cami-i vasat mahallesi	Merkeb Kara sığır ineği Dana dişi -15 Altın Türk lirası	Belirtilmem iş	Belirtilmem iş
748-2450-17	Selanik	Kıbtı Ahmed	Rençber Tütüncü	Siroz livası Zihne kazası Çırpılan karyesi	Tahtani iki oda bir kilar bir ahır havi bir bab hane Bağ Tarla -340 Altın liradır	İntikal	Zayidir
748-2450-18	Selanik	Kıbtı deli Ahmed zevcesi Fatıma ve oğlu Ömer	Rençber Tütüncü	Siroz livası Zihne kazası Kalanbak köyü	Tarla Bağ -271 liradır	İntikal	Zayidir

804-2743-17	Selanik	Kıbtî Yusuf oğlu Mehmed	Eskici	Drama lıvası Pürsıçan köyü	Kulube tahtani -50 liradır	İntikal	Zayidir
923-3481-21	Selanik	Kıbtî Ali oğlu Mümin Ağa	Tütüncü	Drama lıvası Kavala kazası Küçük mahalle	Tahtânî bir oda bir matbah ve havliyi hâvî bir bâb hâne -20000 guruşdur	İntikal	Kendi namınadır
940-3593-4	Selanik	Ramazan oğlu Kıbtî Ali usta	Demirci	Drama lıvası Kavala kazası Küçük mahalle	Fevkânî dört oda bir salon tahtânî iki oda ve havliyi hâvî bir bâb hâne -90000 guruş	Ferağ	Zayidir

Kaynak: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri (BCA) Fon Kodu:130.16.13.2-Belge Serisi (271 Adet)